Οι συμμαθητές

ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΙΔΙΑΣ

Σεμπρεβίβες, Εκδόσεις Λιβάνη, 2000

Μαγεμένη πολιτεία, Εκδόσεις Γκοβόστη, 2005

Η αγάπη του Μεγάλου Μαγίστρου, Εκδόσεις Γκοβόστη, 2010

ΕΛΕΝΗ ΚΑΣΤΡΙΣΙΟΥ-ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Οι συμμαθητές

ΚΕΔΡΟΣ

Ελένη Καστρισίου-Κυριακοπούλου: *Οι συμμαθητές*

ISBN 978-960-04-4597-8

Υπεύθυνη διορθώσεων: Μαρία Σπανάκη
Επιμέλεια-Διόρθωση: Κώστας Σίμος
Ηλεκτρονική σελιδοποίηση-διόρθωση: Γεωργία Καραγεωργίου

© *Ελένη Καστρισίου-Κυριακοπούλου, 2015*
© *Εκδόσεις Κέδρος, Α.Ε., 2015*

Κέδρος Εκδοτική Α.Ε.
Γ. Γενναδίου 3
Αθήνα 106 78
τηλ. 210 38 09 712-14 • φαξ 210 33 02 655
www.kedros.gr • facebook.com/kedros.gr
e-mail: books@kedros.gr

ΚΕΔΡΟΣ

Στον Γιάννη

Δεν το αποκλείω,
όσα νόμιζα ότι μπορώ
να ονειρευτώ
σ' αυτόν να τα οφείλω

ΚΙΚΗ ΔΗΜΟΥΛΑ

ΠΡΩΤΗ ΕΙΚΟΝΑ

Ανέβηκε γρήγορα τις σκάλες.

Ένα θολό πέπλο στα χρώματα της τέφρας πλανιόταν στην ατμόσφαιρα.

Μόλις που διέκρινε ένα σχήμα που έμοιαζε με σώμα να κείτεται στο πάτωμα.

«Τίνος σώμα είναι αυτό;»

Προσπάθησε να φωνάξει βοήθεια, αλλά η φωνή της δεν έβγαινε.

Μια σκέψη τής πέρασε από το μυαλό σαν αστραπή:

«Μπήκανε ληστές, είναι κρυμμένοι;»

Έτρεμε ολόκληρη, κρύος ιδρώτας την έλουσε.

Ρίχνοντας μια ματιά δεν είδε ανακάτωμα στο σπίτι.

Αναρωτήθηκε μέσα στη θολούρα του μυαλού της:

«Τότε ποιος το έχει αφήσει εδώ, ποιος ξέχασε να το πάρει;»

Σαν να μην ήθελε να δει με ποιανού μοιάζει.

Σαν να άκουσε ένα φτερούγισμα.

Ο άγγελος.

Δεν ήθελε να σκεφτεί το υπόλοιπο όνομα.

Τι άγγελος ήταν;

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΙΚΟΝΑ

Εκείνη, ενστικτωδώς, βρέθηκε σε μια άλλη εικόνα, σε

Μια σκηνή
πρώτης μέρας,
ένα πρωινό
σε μια σχολική αυλή.

Εκείνη, με την μπλε ποδιά και
με τα ολόσγουρα, φουντωτά μαλλιά.
Εκείνος, με ένα γκρι κοστούμι
ξεχώριζε.

Ξένοι μέσα στην αυλή
ανταλλάσσοντας ματιές.

Αναρωτιούνται:
«Πόσες πιθανότητες υπάρχουν
να μοιραστούνε αγάπη οι δυο τους;»

Πριν τελειώσει το πρωινό
κάτι στα μάτια ήταν τόσο ελκυστικό,
κάτι στο χαμόγελο ήταν τόσο συναρπαστικό.

Κάτι στην καρδιά τους
τους είπε ότι πρέπει
να κάνει ο ένας τον άλλον δικό του.

Ήταν ξένοι μέσα στην αυλή
μέχρι τη στιγμή
που είπαν ένα γεια.

Δεν ήξεραν
ότι ο έρωτας ήταν απλώς
μια ματιά μακριά.

Ένας ζεστός,
τρυφερός χορός μακριά.

Το Σύμπαν συμφώνησε...
Τους προόριζε να περάσουν μια ζωή μαζί;

ΡΙΑΝΤ-ΠΕΤΡΑ

Εκείνη, μετά το πρώτο πρωινό, πού να φανταστεί ότι θα αποκτούσαν παιδιά και ότι το ένα από αυτά θα πήγαινε σε μια μουσουλμανική χώρα και θα φορούσε ράσο, σαν του ιερέα.

Όταν την έφερε στον κόσμο, ήταν τότε που τα τανκς της χούντας έκαναν βόλτες κάτω από το παραθύρι του μαιευτηρίου, τότε που οι γιατροί και οι νοσοκόμες έπρεπε να περνούν τα μπλόκα, όσο το δυνατόν συντομότερα, για να κατορθώσουν να φτάσουν, διότι μπορούσε να αρχίσει ακόμα και στο ταξί μια γέννα. Μήπως από τη σύγχυσή της την έταξε στον θεό των μουσουλμάνων;

Με αυτό το ξανθό αγόρι με το γκρι κοστούμι, που πριν από πολλά χρόνια είχε συναντηθεί σε εκείνη την αυλή, τώρα πήγαιναν να επισκεφθούν την κόρη τους, να διαπιστώσουν πώς περνάει.

Η μία σκέψη σκέπαζε την άλλη και άρχισε η πλοήγηση.

Θυμόταν την κόρη της που περίμενε πότε θα φύγει για το μακρινό ταξίδι της ψυχής.

Θα πήγαινε εκεί η κόρη της, θα έπρεπε να φορέσει την κελεμπία, τη μαύρη αμπάγια.

Μόλις έφτασε και τη φόρεσε, αισθάνθηκε ότι είναι το Είναι της. Όμως, η μόνιμη επίσκεψη στη μοναξιά της ήταν η άμμος της ερήμου.

Αναγκάστηκε να ακολουθήσει τον άντρα της στην καινούργια δουλειά που ανέλαβε στο Ριάντ της Σαουδικής Αραβίας.

Αρρώσταινε πολύ εύκολα, με πυρετό, από βρογχίτιδα. Γι' αυτό έλεγε στη μητέρα της:

«Αφού το περιβάλλον δεν είναι φιλόξενο, εγώ τι θέλω και πάω;»

Δεν άντεξε άλλο. Άφησε τον σύντροφό της, τα λατρευτά της γατιά, και επέστρεψε στο αγαπημένο σπίτι της, στην Αθήνα, που ακόμα δεν το είχαν τελειώσει.

Αλλά πάλι δεν ήταν ευχαριστημένη, είχε μείνει δυόμισι μήνες μακριά από τον άντρα της. Δεν είχε όρεξη να κάνει τις δουλειές της, ούτε καν να βγει να αγοράσει κάτι.

Θυμόταν:

«Μαζί πηγαίναμε για ψώνια, αλλά πάντα ρώταγε ο ένας τον άλλο εάν του αρέσει κάτι, και το αγοράζαμε. Τώρα μόνη μου, δε θέλω, δεν έχω κέφι. Αλλά πάλι, όταν λέω να γυρίσω σ' αυτή τη χώρα, νομίζω ότι θα πεθάνω».

Τα μαλλιά της τα είχε αφήσει να ασπρίσουν, το σπίτι της ήταν μέσα στη σκόνη.

Σκεφτόταν η κόρη της να πάει πίσω, αλλά δεν ήθελε να βρεθεί εκεί κατά την περίοδο που ήταν το Ραμαζάνι – η θρησκευτική γιορτή των μουσουλμάνων, όπου όλη μέρα δεν πίνουν νερό, ούτε τρώνε.

Τελικά όμως το αποφάσισε.

«Μαμά, φεύγω, πάω στον άντρα μου», της είπε μια Κυριακή.

Έβαψε μερικές τούφες των μαλλιών της, έτσι που έμοιαζαν με κόκκινες φλόγες.

«Για να πάω στους συντηρητικούς», της έλεγε.

Με σφιγμένη ψυχή την αποχαιρέτησε ξανά. Την ημέρα της εθνικής εορτής, την ημέρα του ιστορικού ΟΧΙ. Αυτή τη στιγμή όπου, ενώ βλέπεις τους ανθρώπους σου να απομακρύνονται ξαφνικά πίσω από τον έλεγχο των τελωνειακών του αεροδρομίου, η ματιά σου προσπαθεί ακόμα να τους διακρίνει, αυτοί όμως έχουν χαθεί, μακραίνεις το χέρι σου μήπως τους αγ-

γίξεις, αλλά εξαφανίζονται μέσα στο πλήθος, και μόνο η μορφή τους στη φαντασία σου μένει.

Έμεναν σε ένα μέρος ή χώρο που το ονόμαζαν «κομπάουντ». Εκεί βρίσκονταν τα σπίτια των ξένων που εργάζονταν στο Ριάντ. Εκεί οι γυναίκες μπορούσαν να μη φορούν αμπάγια, να καπνίζουν. Έξω από αυτόν το χώρο είναι απαγορευμένα.

Στο πρώτο σπίτι όπου έμεινε, έλεγε στη μητέρα της:

«Είναι τόσο βρώμικο, που αισθάνομαι ότι θα πεθάνω μέχρι να το καθαρίσω. Και τη νύχτα ακόμη δεν κοιμάμαι, παρά τρίβω τα πλακάκια με το σύρμα και τα σαπούνια για να καταφέρω να τα ξεβρωμίσω – στα χέρια μου έχουν ανοίξει πληγές».

Αργότερα μεταφέρθηκαν σε άλλο κομπάουντ, ήταν πιο όμορφο, πιο καινούργιο, είχε πέντε πισίνες, εστιατόριο και μαγαζιά. Το σπίτι εκεί ήταν καθαρό.

Πέντε φορές την ημέρα άκουγε τον ιμάμη να προσεύχεται πάνω στο μιναρέ.

Της έλεγε:

«Πηγαίνω στα πελώρια μολ και αρχίζω να ψωνίζω. Βάζω στο καλάθι μου ό,τι επιλέγω, και ξαφνικά ακούγεται η φωνή του. Τότε όλοι πρέπει να αφήσουμε τα καλάθια μας μέσα στο κατάστημα, να βγούμε έξω μέχρι να τελειώσει η προσευχή, να κλειδωθεί το

κατάστημα, και ύστερα από μισή ώρα να ξαναμπούμε και να συνεχίσουμε τα ψώνια μας».

Στα εστιατόρια υπήρχαν διαφορετικοί χώροι για τους άντρες και τις γυναίκες. Οι άντρες τις γυναίκες δεν μπορούσαν ούτε στα μάτια να τις κοιτάξουν.

Πολλοί δεν πιστεύουν σε αυτό το κοινωνικό σύστημα. Όμως, όταν βγουν από αυτό, αλλάζουν εντελώς, πετούν τις αμπάγιες και πηγαίνουν να γλεντήσουν και να πιουν – στον τόπο τους αυτό απαγορεύεται.

Άρχισε να πηγαινοέρχεται η κόρη της Ριάντ-Αθήνα. Ερχόταν τα Χριστούγεννα, της άρεσε να στολίζει το σπίτι της, της έδιναν χαρά τα χριστουγεννιάτικα λαμπιόνια, ο Άγιος Βασίλης, που στο τσουβάλι του έβαζε δώρα για τα αγαπημένα της ανίψια.

Στην αρχή τούς επισκεπτόταν και το Πάσχα. Μετά όμως προτίμησε να κάθεται με τους φίλους της που είχε στο μεταξύ αποκτήσει στο Ριάντ.

Κάποια φορά μάλιστα είχαν κάνει με λαχτάρα ετοιμασίες για ένα ελληνικό Πάσχα – ένα Πάσχα με όλα τα έθιμα. Ήθελαν να το γιορτάσουν έτσι ώστε να νομίζουν ότι είναι στην πατρίδα τους, στην Ελλάδα. Όμως, βρίσκονταν μέσα στην καρδιά του μουσουλμανικού κόσμου, κοντά στο σπίτι του Προφήτη Μωάμεθ.

Το καλοκαίρι ερχόταν στην Αθήνα για αρκετό καιρό, διότι η ζέστη εκεί κάτω ήταν ανυπόφορη και

η θερμοκρασία έφτανε τους πενήντα βαθμούς. Ταξίδευε μέσω Κύπρου ή μέσω Καΐρου.

Ύστερα από μερικούς μήνες, τους έστειλαν πρόσκληση για να έρθουν και αυτοί να τους δούνε. Στο Ριάντ δεν επιτρέπεται ο τουρισμός· για να ταξιδέψεις εκεί, πρέπει να σε έχει καλέσει πρώτα κάποιος μόνιμος κάτοικος.

Μόλις έφτασαν, το αεροπλάνο ετοιμάστηκε για την προσγείωση και κατέβασε τους τροχούς του. Ξαφνικά Εκείνη αισθάνθηκε σαν να ήταν πάνω από μια γέφυρα από όπου έβλεπε τα φωτάκια της πόλης.

Πλησίαζε η ώρα που θα έβλεπε την κόρη της.

Στο αεροδρόμιο ανέβλυζε το νερό στα σιντριβάνια – σαν πηγές πετρελαίου. Πελώρια μπουκέτα από λουλούδια το διακοσμούσαν και πολλοί καθαριστές τριγύριζαν, ντυμένοι με κίτρινες στολές, για να συλλέξουν και το παραμικρό σκουπιδάκι.

Επιγραφές σε ενημέρωναν ότι η κατοχή ναρκωτικών επισύρει ποινή θανάτου. Σου θύμιζαν πως στη χώρα ισχύει ακόμη αυτή η ποινή, δηλαδή ο νόμος «οφθαλμόν αντί οφθαλμού». Μάλιστα άκουσε ότι υπάρχει μια πλατεία όπου διαδραματίζεται η όλη διαδικασία παρουσία πολλών ανθρώπων.

Έπρεπε να περάσεις από έναν ειδικό χώρο για έλεγχο. Ήταν ένα μικρό δωμάτιο, που την είσοδο και την έξοδό του σκέπαζαν μαύρα παραπετάσματα. Εκεί βρισκόταν γονατισμένη, πάνω σ' ένα χαλάκι, η υπάλληλος, ντυμένη με την αμπάγια, και προσευχόταν. Μόλις την είδε, σηκώθηκε για να την ελέγξει.

Βγαίνοντας από το αεροδρόμιο, Εκείνη είδε την κόρη της ντυμένη μουσουλμάνα, σαν να ήταν απόκριες. Έσκυψε ο πατέρας της να τη φιλήσει, και αυτή του φώναξε:

«Πρόσεχε, μη με φιλάς, μας βλέπουν. Απαγορεύεται να φιλάς γυναίκες, θα μπλέξουμε άσχημα και θα κοιμηθούμε στη φυλακή».

Στη μάνα της έδωσε αμέσως μια αμπάγια, που της είχε φέρει να φορέσει. Ντύθηκε λοιπόν και αυτή στα μαύρα, όπως όλοι οι ξένοι που έφταναν στη χώρα.

Μπήκε στο αυτοκίνητο και προσπάθησε να βάλει τη ζώνη της.

Πάλι η κόρη της:

«Μαμά, οι γυναίκες δεν επιτρέπεται να φορούν τη ζώνη, για να μη διαγράφεται το στήθος τους».

Άρχισε να αισθάνεται περίεργα.

Μπροστά της τώρα ξεφύτρωναν μεγάλοι αυτοκινητόδρομοι με μεγαλόπρεπους φοίνικες και χαμηλά σπίτια στο χρώμα της άμμου.

Πλησίαζαν στο κομπάουντ. Μια μεγάλη έκπληξη τους περίμενε: στην είσοδο τους σταμάτησαν στρατιώτες για να τους επιθεωρήσουν, και με ειδικούς καθρέπτες ήλεγξαν το κάτω μέρος του αυτοκινήτου τους για να διαπιστώσουν εάν είναι παγιδευμένο με βόμβα. Με φακούς έψαξαν σπιθαμή προς σπιθαμή το εσωτερικό του αμαξιού και το πορτμπαγκάζ.

Εκείνη, παρατηρώντας όλα αυτά, άρχισε να αισθάνεται πάλι περίεργα και αμήχανα.

Στο τέλος, αφού διαπίστωσαν ότι δεν υπήρχε τίποτε, τους επέτρεψαν να προχωρήσουν. Ο οδηγός του αυτοκινήτου προσπαθούσε συνέχεια, με ζιγκ ζαγκ κινήσεις, να αποφεύγει κάποια τειχία που υπήρχαν στο δρόμο τους.

«Τι είναι αυτά;» ρωτούσε Εκείνη.

«Οδοφράγματα», της απάντησε η κόρη της, «για να μην μπορεί να εισβάλει κάποιος τρομοκράτης μέσα στο κομπάουντ».

Κοίταξε ψηλά και είδε ότι υπήρχαν στρογγυλά συρματοπλέγματα σε όλους τους περιμετρικούς τοίχους. Είχε μείνει με το στόμα ανοιχτό. Πιο κάτω υπήρχε ένα τανκ με στρατιώτες σε θέσεις μάχης.

«Σε εμπόλεμη ζώνη βρισκόμαστε;» αναρωτήθηκε.

Η κόρη της της έλυσε και αυτή την απορία:

«Όλα αυτά είναι για να μας προστατεύουν».

Ο ουρανός φαινόταν να καθρεφτίζεται μέσα από την άμμο.

Καθώς προχωρούσε έξω από το σπίτι των παιδιών της, μια πελώρια πισίνα με ωραίο σχήμα απλώθηκε μπροστά της.

«Τι είναι εδώ;»

Παραδίπλα και άλλες πισίνες, κάποιες θερμαινόμενες, άλλες να σχηματίζουν κύματα που έμοιαζαν στην άκρη τους σαν μιας παραλίας. Πιο εκεί νεροτσουλήθρες και παιδικές χαρές με τάπητες κάτω για να μη χτυπούν τα παιδιά. Οι κήποι ήταν στολισμένοι με διάφορες αποχρώσεις μοβ λουλουδιών. Ο χώρος ήταν φροντισμένος, με όλες τις πολυτέλειες.

Στις δώδεκα ακριβώς άκουσε τη φωνή του ιμάμη.

Ο ήλιος ήταν πολύ ζεστός, έπρεπε να βάζεις πολύ λάδι για να μη σε κάψει, οι πισίνες περίμεναν να σε δροσίσουν.

Άρχισαν να περπατούν στα στενά δρομάκια του κομπάουντ. Οι αυλές των σπιτιών είχαν ξύλινες σκεπές. Ήταν πολύ ωραίο περιβάλλον, αλλά με πολλή ξηρασία.

Υπήρχαν φοίνικες που η βάση τους ήταν από ψηφιδωτά σε διάφορα σχήματα και χρώματα, και εκεί μέσα είχαν φυτέψει διάφορα λουλούδια. Φαίνεται ότι ο θεός της άμμου είχε στείλει την κόρη της

σε έναν παράδεισο που βρισκόταν μέσα στην έρημο!

Τα γατάκια της κόρης της, ο Μάγκας και ο Αλήτης, έτρεξαν να τους προϋπαντήσουν.

Την άλλη μέρα η κόρη τους τους πήγε σε ένα πανέμορφο μολ με γυάλινο σκάιλαϊτ, και εκεί μερικοί άντρες φορούσαν μια κοκκινόλευκη καρό μαντίλα στο κεφάλι τους, δεμένη με μαύρο κορδόνι.

Περπατούσαν και έβλεπαν συνέχεια γυναίκες τυλιγμένες μ' ένα μαύρο πέπλο, μερικές μάλιστα κρατούσαν και κόκκινη τσάντα. Παντού μαυροφορεμένες από την κορυφή έως τα νύχια – έμοιαζαν όλες με φαντάσματα. Ευτυχώς που τα παιδιά δεν ήταν και αυτά ντυμένα στα μαύρα. Απορούσε γιατί αυτές οι γυναίκες έρχονταν μέσα σε έναν τέτοιο μοντέρνο και προκλητικό χώρο. Αγόραζαν τα πιο σαγηνευτικά αρώματα, καθώς και πολυτελή μεταξωτά φορέματα – μόνο και μόνο για να τα φορούν κάτω από τις αμπάγιες, ή στα σπίτια τους; Γιατί να υπάρχουν αυτοί οι δύο κόσμοι μέσα τους; Σε άλλες πάλι φαίνονταν μόνο τα μάτια τους – ήταν λες και τα είχε ζωγραφίσει ο καλύτερος ζωγράφος.

Η αμπάγια των γυναικών πρέπει να είναι μακριά, διαφορετικά η θρησκευτική αστυνομία, η «Μουτάουα», βιτσίζει τους αστραγάλους των ποδιών τους, γι' αυτό και όλη την ώρα τής έλεγαν να

είναι κουμπωμένη και να μη φαίνονται τα πόδια της.

«Στο Ριάντ δεν έχει σινεμά, ντίσκο;» ρωτούσε με περιέργεια. «Εδώ δηλαδή δε χορεύετε;»

Οι γυναίκες μέσα στα μολ μπορούσαν να καθίσουν μόνο στους οικογενειακούς χώρους ή στους χώρους των γυναικών, ενώ οι άντρες – οι οποίοι όμως δεν επιτρεπόταν να εισέρχονται τα Σαββατοκύριακα –, στους χώρους των αντρών. Δεν υπήρχαν γυναίκες-πωλήτριες, παρά μόνο άντρες-πωλητές.

Εκείνη παρατηρούσε τους Σαουδάραβες να διαβάζουν από δεξιά προς αριστερά, και στους ναούς τους να πλένουν πρώτα το αριστερό τους χέρι.

Οι Άραβες είναι μελαμψοί. Τα μάτια τους λαμπυρίζουν, σκορπούν μια θέλξη. Είναι θερμός λαός, γι' αυτό φαίνεται ότι τον περιορίζουν και ντύνουν έτσι τις γυναίκες τους.

Στην πόλη του Ριάντ υπήρχαν πανέμορφα κτίρια, δεκαπέντε ορόφων. Ένα από αυτά είχε ένα άνοιγμα στην κορυφή του – φαίνεται για να περνούν τα αεροπλάνα από εκεί και να μη ρίξουν το κτίριο, όπως στους δίδυμους πύργους της Νέας Υόρκης. Υπήρχαν και πολυτελή εστιατόρια δυτικού τύπου, όπου μπορούσες να βγάλεις την αμπάγια σου κατά τη διάρκεια της παραμονής σου εκεί.

Ένα βράδυ είχαν πάει σ' ένα από αυτά, μαζί με φίλους των παιδιών τους, οι οποίοι τους εξιστόρησαν μια περιπέτεια που πέρασε κάποια φίλη τους. Είχε τρομερούς πόνους, πότε στην κοιλιά της, πότε στο στήθος της, σχεδόν σε όλο της το σώμα.

Επισκεπτόταν συνεχώς τον ένα γιατρό μετά τον άλλο. Κανείς δεν της έβρισκε τίποτε. Νόμιζαν ότι κάτι είχε πάθει το μυαλό της, ότι είχε τρελαθεί.

Μια μέρα αποφάσισε να πάει σε έναν οφθαλμίατρο. Η απόγνωσή της ήταν τόση, που έφτασε σε σημείο να του ζητάει να της βγάλει το μάτι, από τους αφόρητους πόνους που είχε – σχεδόν τον ικέτευε.

Αυτός της έλεγε:

«Κάτσε, σε παρακαλώ, πρέπει να εξετάσω και το πίσω μέρος του ματιού σου. Μείνε, σου λέω, ήσυχα».

Η γυναίκα χτυπούσε το κεφάλι με τα χέρια της και, συγχρόνως, έπιανε το μάτι της. Ο γιατρός αναγκάστηκε να της κάνει μια ηρεμιστική ένεση. Τελειώνοντας την εξέταση, ανακάλυψε ότι πίσω από τον βολβό του ματιού της υπήρχε κουλουριασμένο ένα σκουλήκι πολλών μέτρων. Είχε μπει μέσα στο σώμα της. Έπρεπε να την εγχειρίσουν για να μπορέσουν να της βγάλουν αυτό τον εχθρό που εισχώρησε τόσο ύπουλα μέσα της, για να την εξοντώσει.

Ο γιατρός είχε μείνει άναυδος.

«Πώς μπήκε μέσα της;» ρώτησαν.

«Από την έρημο όπου πήγαινε τα βράδια, που καθόταν πάνω στη ροζ άμμο αγκαλιά με το φεγγάρι και τη φωτιά που άναβαν», τους απάντησαν.

Μια άλλη φορά, αποφάσισαν να επισκεφθούν και την Παλιά Πόλη – μια πανέμορφη, παραδοσιακή οπτασία. Τα τείχη της είχαν πολύ μεγάλο μήκος και υπήρχαν ψηλοί πύργοι με διακοσμητικά μοτίβα. Τα σπίτια ήταν φτιαγμένα από μείγμα λάσπης που περιείχε χώμα, άμμο και λίγες πέτρες. Για ξύλινες κατασκευές και για δοκάρια, που τοποθετούσαν στο ταβάνι, χρησιμοποιούσαν τα δέντρα ταμάριξ. Είχαν φάρμες και οάσεις με πολλά φοινικόδεντρα· σύμβολο πνεύματος και πολιτισμού.

Την άλλη μέρα Εκείνος και Εκείνη θα έφευγαν από έναν τόπο προβληματισμένοι από τη ζωή που περνούσε η Γυναίκα εκεί. Την έβλεπαν να τρώει κρυφά στα μικρά δωματιάκια των εστιατορίων με κλειστή την πόρτα ή με τραβηγμένα παραπετάσματα. Να σηκώνει το μαύρο πέπλο που σκέπαζε το πρόσωπό της, λίγο από το στόμα της, για να μπορέσει να φάει μια μπουκιά.

«Πόσες από αυτές τις γυναίκες θεωρούν φυσιολογική αυτή την κατάσταση;» αναρωτήθηκε.

Συνέχισαν το ταξίδι τους στην Ιορδανία. Αποχαιρέτησαν τη μαυριδερή χώρα για να επισκεφθούν την Πέτρα.

Έκλεισαν ένα ωραίο ξενοδοχείο σε αραβικό στιλ, με καφασωτές επενδύσεις, ανατολίτικους πολυελαίους και περίτεχνα πλακάκια στο δάπεδο.

Το πρωί ξεκίνησαν για να επισκεφθούν το θεϊκό θαύμα!

Βγαίνοντας από το ξενοδοχείο, ύστερα από λίγο συνάντησαν άλογα, γαϊδουράκια, άμαξες με την τέντα τους, την *αραμπάια*, και καμήλες. Εάν ήθελες να μην περπατήσεις, έπαιρνες ένα από αυτά τα μέσα.

Ύστερα από λίγο αποκαλύφθηκε μπροστά τους το θαύμα.

Βρέθηκαν σε άλλον πλανήτη: τεράστιοι και πανύψηλοι βράχοι με διάφορους χρωματισμούς σαν ουράνιο τόξο, που από τη στενωπό την οποία σχημάτιζαν, οι ταξιδιώτες έβλεπαν ελάχιστα τον ουρανό και τα πουλιά που πετούσαν. Ο ήλιος φέγγιζε από ψηλά και το θέαμα στο φαράγγι ήταν μαγευτικό. Ο ένας βράχος διαδεχόταν τον άλλο. Με έναν πήδο μπορούσες να πας από τον ένα στον άλλο. Τα κοιλώματά τους σχεδόν ενώνονταν.

Σαν σμιλευμένοι βράχοι είχαν διάφορα σχήματα: άλλος σαν άλογο, άλλος σαν ελέφαντας, άλλος σαν ψάρι.

Σήκωναν το κεφάλι τους πολύ ψηλά για να δουν μια αχτίδα ήλιου.

Χιλιάδες χρόνια πριν, ζούσαν ψυχές εδώ, κι όμως έφυγαν, και έμειναν οι βράχοι – αυτοί ήταν πιο ανθεκτικοί. Ίσως πάλι αυτές οι ψυχές να παραμορφώθηκαν σε σχήματα βράχων, έτσι ώστε να γίνουν σκληρές και να αντιμετωπίσουν τελικά τις δυσκολίες που πέρασαν στη ζωή τους.

Μπορεί άραγε να είναι όλοι αυτοί οι βράχοι, η φυλή των Ναβαταίων;

Τάφοι πλουσίων και φτωχών, σκαλισμένες τρύπες πάνω στους βράχους. Αυτοί ίσως και να τους έβλεπαν, και να ήταν ευχαριστημένοι που θαύμαζαν τα έργα τους.

Νόμιζες ότι όλα είναι ψεύτικα, ότι τα έφτιαξαν για να γυρίσουν κάποιο έργο.

Εκείνη σκεφτόταν αυτούς που δεν τα έβλεπαν, ή που για κάποιον άλλο λόγο δεν μπορούσαν να τα δουν, και την κυρίευε μια θλίψη.

Οι Ναβαταίοι, μαρμαρωμένοι, τους κοίταζαν, τους χαιρετούσαν, τους έλεγαν την ιστορία τους.

Πού να ήξεραν ότι από νομάδες που ήταν κάποτε,

τώρα ερχόταν τόσος κόσμος για να δει και να θαυμάσει τα έργα τους.

Άκουγε χειροκροτήματα. Ήταν από το θέατρο των τριών χιλιάδων ατόμων, λαξευμένο μέσα στο βράχο. Τους έβλεπε να παίζουν.

Ιστορία που γράφτηκε στην άμμο, και ο άνεμος και η βροχή την έσβησε.

Ακούγονταν τα πέταλα των αλόγων μέσα στο φαράγγι, και τα *σεχάρα* – δηλαδή τα τζίνια – τη νύχτα να πιάνουν χορό. Το χειμώνα τεράστιοι χείμαρροι μπορεί και να σε παρέσερναν πολύ μακριά.

Μέσα σε αυτόν το λαβύρινθο Εκείνη κρύωνε, και τα πόδια της, περπατώντας στα καλντερίμια με τις πέτρες, πόναγαν πάρα πολύ.

Ξαφνικά μπροστά της, βγαίνοντας από τη στενωπό, είδε μία απεικόνιση με διάφορα σύμβολα, σκαλισμένα στο βράχο.

Οι Βεδουίνοι πίστευαν ότι ένας φαραώ έκρυψε θησαυρούς για την κόρη του μέσα σε αυτό το μνημείο, και έσκαβαν για να τους βρουν, αλλά ήταν μόνο τάφοι – οι τάφοι των Ναβαταίων. Αργότερα τους χρησιμοποίησαν ως ναό.

Ο ναός είχε κολόνες κορινθιακού ρυθμού, σκαλισμένες με γυναικείες μορφές που έμοιαζαν να είναι Αιγύπτιες. Κάποιοι αρχαίοι τάφοι, πορφυρού χρώμα-

τος, ήταν ζωγραφισμένοι, και άλλοι ήταν σκαλιστοί με διάφορα σχέδια, τα οποία συμβόλιζαν αμαζόνες, αετούς, υδρίες και αετώματα.

Οι Ναβαταίοι είχαν δεχτεί ελληνικές επιδράσεις.

Η Ουνέσκο είχε ανακηρύξει το ναό αυτόν σε «μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς»... Και χαρακτηρίζεται ένα από τα επτά θαύματα του κόσμου.

Το φαράγγι, που για εκατομμύρια χρόνια ήταν κάτω από τη θάλασσα, το ανακάλυψαν Αμερικανοί αρχαιολόγοι. Το 1837 στάλθηκε ζωγράφος από τη βασίλισσα Βικτώρια, προκειμένου να αφήσει και αυτός τη σφραγίδα του εκεί.

Ψηλά στο φαράγγι βρισκόταν το μοναστήρι – ένα αρχαίο μνημείο που για να φτάσεις εκεί έπρεπε να ανέβεις περίπου επτακόσια πενήντα σκαλιά.

Άκουγες τη φωνή σου να γυρίζει πίσω, σαν να σου απαντούσαν οι Ναβαταίοι: είκοσι πέντε χιλιάδες κάτοικοι, οκτακόσιοι πενήντα τάφοι περίπου.

Εκείνος καθόταν πάνω στο σαμάρι ενός γαϊδουριού, αλλά Εκείνη τον έβλεπε ότι δεν ένιωθε και πολύ άνετα.

Τους έλεγαν: «Οι πρίγκιπες αγόραζαν το αλάτι, το μετέφεραν με βάρκες, το πρόσεχαν σαν να ήταν διαμάντια. Για να το μεταφέρεις από τα αλατωρυχεία, πρέπει, για να αντέξεις, να έχεις τον Θεό δίπλα σου».

«Το καραβάνι», τους έλεγαν, «για να διώχνει το φόβο του, διέσχιζε την έρημο τραγουδώντας και γελώντας. Την ημέρα ξεκουραζόταν, στα μέσα της νύχτας ξεκινούσε πάλι. Οι καμήλες είχαν αρχίσει να βγάζουν κραυγές. Είκοσι μέρες, οκτακόσια χιλιόμετρα. Διακόσιες πλάκες αλάτι, σαράντα κιλά η καθεμία. Τα ζώα θύμωναν από την κούραση, ήθελαν χάδι για να καθίσουν κάτω να τα ξεφορτώσουν. Ο πόνος ήταν μέσα τους».

Επισκέφθηκαν επίσης τη Νεκρά Θάλασσα. Όταν Εκείνη μπήκε στη θάλασσα, ήταν απροετοίμαστη για τη συμπεριφορά της. Τα πόδια της σηκώθηκαν πάνω, δεν μπορούσε να τα κατεβάσει. Ήταν σαν να ερχόταν ανάποδα. Τρόμαξε, πάλευε με το νερό για να ισορροπήσει και, καθώς το νερό ερχόταν στο στόμα της, ήταν τόσο αλμυρό, που μούδιαζε από τη λυσσασμένη γεύση του. Τα μάτια της έκαιγαν. Μία της ερχόταν να γελάσει και μία αισθανόταν άσχημα που θα την κορόιδευαν. Δεν ήξερε τι να κάνει.

Ξαφνικά, δύο χέρια την έπιασαν για να τη βοηθήσουν να βγει. Τι χέρια απαλά ήταν αυτά! Αισθάνθηκε μια ζεστασιά να την αγκαλιάζει. Γύρισε για να δει – ένας μελαμψός άντρας προσπαθούσε να τη βοηθήσει. Την έβγαλε έξω, και σιγά σιγά, αφού έριξε

άφθονο νερό στα μάτια της και ξέπλυνε το στόμα της, ηρέμησε.

Κάθισε στην άμμο, έκαιγε. Διάλεξε μια ξαπλώστρα κάτω από μια ομπρέλα για να ηρεμήσει.

Ο μελαμψός νέος όλο τη ρωτούσε εάν ήθελε κάτι και εάν ήταν καλά.

«Τι ομορφιά ήταν αυτή! Τι ομορφιά βεδουινίστικη!» ψιθύρισε.

Της εξήγησε ότι αυτή η θάλασσα έχει μεγάλη άνωση εξαιτίας του πολύ αλατιού, γι' αυτό και δεν υπάρχει ζωή στο βυθό της, και ότι όλοι οι βράχοι γύρω της είναι ολόασπροι και φαίνονται σαν ασημένιοι.

Εκείνος όμως τα πήγε καλύτερα με το νερό και κρυφοχαμογελούσε.

Αργότερα την πήρε να πάνε σιγά σιγά να ξαναδοκιμάσουν, μαζί αυτή τη φορά. Τελικά, κατάφερε να δαμάσει το τρελό νερό, και άρχισαν να παιχνιδίζουν με αυτό το φαινόμενο.

Όταν βγήκε, ο μελαμψός άντρας τη ρώτησε εάν ήθελε να την αλείψει με μαύρη λάσπη για να απαλύνει το δέρμα της. Δέχτηκε με χαρά. Πήρε τότε έναν κουβά γεμάτο ο άντρας και άρχισε να την απλώνει στο σώμα της. Εκείνη χαιρόταν και του έκανε νόημα να τη βγάλει φωτογραφία για να τη δείξει στις φίλες της. Εκείνος τότε, τσαντισμένος, της αρνήθηκε. Είχε

αλειφτεί μόνος του και κάθισαν κάτω από τον ήλιο για να στεγνώσουν.

Ήθελε να κολυμπήσει λίγο ακόμα, αλλά δεν την άφησε Εκείνος, διότι βιαζόταν να φύγουν.

Το βράδυ έφαγαν σε ένα ωραίο εστιατόριο κοντά στην ακρογιαλιά, που σε μερικές γωνιές είχε αναμμένες δάδες. Μετά το φαγητό, τους προσέφεραν να δοκιμάσουν *σίσα* – ναργιλέ.

Εκείνην τη ζάλισε αμέσως, και Εκείνος γελούσε.

Την επομένη, ετοιμάστηκαν γρήγορα, διότι έπρεπε να φύγουν για να επισκεφθούν το Ουάντι Ραμ.

Ξεκίνησαν με ένα αυτοκίνητο και, διασχίζοντας την έρημο, έφτασαν εκεί. Έβλεπαν πολλά αυτοκίνητα παρκαρισμένα, όλα ήταν σαραβαλάκια. Πήραν ένα από αυτά, με οδηγό-ξεναγό κάποιον Άιντ – έναν ευχάριστο νεαρό.

Γύρω γύρω, όπου και να έπεφτε η ματιά σου, έβλεπες βουνά σαν να ήταν φυτεμένα στην άμμο.

Ο ήλιος με τις ακτίνες του τα ανέπτυξε, ο ουρανός τα πότισε και μεγάλωσαν σιγά σιγά.

Με το σαραβαλάκι – μερσεντές-τζιπ όπως το έλεγε ο Άιντ – περνούσαν από κάτι δρόμους, μέσα στην έρημο, με ροζ άμμο. Η μέση της βασανιζόταν από τα τραντάγματα, συνέχεια ξεπρόβαλλαν βουνά με περίεργα σχήματα. Όπως το βαμβάκι το στροβιλίζει

το αδράχτι, έτσι και ο στροβιλισμός του ανέμου είχε σχηματίσει αυτά τα βουνά. Κάτω από φανταστικά ροκς βρήκαν πηγές.

«*Ο Λόρενς της Αραβίας*, η ταινία, γυρίστηκε εδώ, και ο ίδιος ο Λόρενς σταμάτησε στο σημείο αυτό να πιει νερό», τους πληροφόρησε ο Άιντ.

Εκείνη θυμήθηκε τον Πίτερ Ο'Τουλ με τα πράσινα μάτια, και νόμιζε ότι με τη χούφτα του της έδινε νερό.

«Από εδώ περνούσαν τα καραβάνια που έρχονταν από τη Σαουδική Αραβία και τη Συρία», έλεγε ο Άιντ.

«Μήπως είμαι στο φεγγάρι και με άφησε κάποιο σκάφανδρο σε αυτή τη ροζ έρημο;» μονολογούσε Εκείνη.

Άφησαν το τζιπ και περπάτησαν πάνω σε αυτή την υπέροχη άμμο. Τα παπούτσια της είχαν βαφτεί και αυτά ροζ. Πλησίασαν ένα βουνό και ανέβηκαν από σκαλοπάτια που είχαν σχηματιστεί πάνω στο βράχο. Καθώς περνούσαν τα μονοπάτια του, μέσα στα σπλάχνα του, υπήρχε νερό.

Σαν να είχε σχιστεί ο βράχος στα δύο, και στο άνοιγμά του μαζευόταν νερό. Όλα ήταν σχεδιασμένα από έναν Θεό.

Ο Άιντ τη βοηθούσε πιάνοντάς της το χέρι.

«Εδώ έρχεται ο Θεός να πιει νερό;» τον ρώτησε.

«Πράγματι, ο Μωάμεθ ήρθε εδώ, από τη Μέκκα, για να πιει νερό», της απάντησε ο Άιντ.

Εκεί, ο Θεός είχε ξεχάσει να βρέξει.

Καθάρισαν τα χέρια τους με την άμμο και επέστρεψαν αφού τελείωσαν την ξενάγηση. Εκείνος ήταν πολύ, πολύ εκνευρισμένος που η προφορά του Άιντ σε δυσκόλευε να τον καταλάβεις. Δεν του έφταναν δηλαδή αυτά που είδε, ήθελε και να τα καταλαβαίνει;

Επέστρεψαν, σύντομα. Δεν ήθελε να καθίσουν άλλο γιατί, όπως πάντα, βιαζόταν να επιστρέψει στην εταιρία του, που δύσκολα την αποχωριζόταν. Εκείνης πάντως της έκαναν μεγάλη εντύπωση όλα αυτά που είδε σε αυτές τις χώρες, και ήθελε να ασχοληθεί πιο πολύ.

Εκείνος ήθελε να πάει στην άλλη του «κόρη», την εταιρία!

Όταν Εκείνος έφυγε από τη ζωή, Εκείνη, ύστερα από τέσσερις μήνες, το Πάσχα, ήταν η δεύτερη φορά που πήγε στο Ριάντ.

Όταν άρχισε να γράφει για Εκείνον, ήταν μεγάλη Παρασκευή.

Συνήθως στα επαγγελματικά τους ταξίδια προσπαθούσαν να κλέψουν μέρες και να επισκεφθούν, σαν

αστραπή, άλλες κοντινές πόλεις. Θα έβλεπαν τα αξιοθέατα και θα επέστρεφαν για να αρχίσει πάλι Εκείνος να ξημεροβραδιάζεται με εμμονή στη δουλειά του.

Πάλι το τηλέφωνο θα χτύπαγε, και Εκείνη θα έτρεχε να το σηκώσει λέγοντας, από μέσα της, ότι θα ήταν Εκείνος, να της πει ξανά:

«Θέλεις κάτι; Άργησα με τη δουλειά, και τώρα έρχομαι».

Η ίδια ερώτηση και η ίδια απάντηση:

«Αφού τα μαγαζιά έχουν κλείσει, τι με ρωτάς;»

«Καλά, θα προσπαθήσω να βρω κάτι», της απαντούσε.

Αφού ήξερε ότι την ενοχλούσε αυτό που της έλεγε...

Αλλά Εκείνος είχε προγραμματίσει στο δικό του κομπιούτερ να κάνει πάντα την ίδια ερώτηση. Τουλάχιστον ο προγραμματισμός δεν πάθαινε και κανένα program check, ώστε να μην τη ρωτά συνέχεια το ίδιο; Δε φτάνει που αργούσε, την ήθελε πάντα κοντά του και στα μίτινγκ για πελάτες, και Εκείνη είχε γυρίσει από τη δουλειά, στο σπίτι, είχε φροντίσει τα παιδιά και ασχοληθεί με τις δραστηριότητές τους!

Τελικά όταν ερχόταν ήταν γελαστός, και τις περισσότερες φορές ήθελε να βγουν, του άρεσε η πα-

ρέα και το τραγούδι. Φαίνεται λειτουργούσε από φυσικού του με βάση τη θεωρία του φιλοσόφου Νίτσε σχετικά με τη θέληση για δύναμη του υπερανθρώπου.

Όταν τα βράδια ερχόταν, άκουγε το θόρυβο της μηχανής του αυτοκινήτου του στο γκαράζ, την πόρτα να ανοίγει, να βγάζει τα παπούτσια του, να φορά τις παντόφλες του και μετά, με αργό βήμα, να ανεβαίνει τις σκάλες. Τότε η καρδιά της γαλήνευε, ήταν καλά, ζωντάνευε. Μπορούσε να χορέψει, να τραγουδήσει.

Πολλές φορές οι θόρυβοι είναι η συντροφιά μας: το νερό που ακούμε να πέφτει πάνω στο σώμα του συντρόφου μας, η άφθονη σαπουνάδα με τις φούσκες της που τον χαϊδεύει... Έπαιζαν με τις φουσκάλες της σαπουνάδας και προσπαθώντας να τις πιάσουν γελούσαν, καθώς αναπηδούσαν και έπεφταν πάνω τους.

Ήρθε η μέρα που μαζί με τους φίλους τους έσβησαν τα κεριά στην τούρτα των πενήντα χρόνων γνωριμίας τους. Αν το αναλογιζόταν κανείς, ήταν μια ιστορία δημιουργίας και αγώνων.

Σιγά σιγά όμως έμελλε να έρθει μέσα στο χωροχρόνο και η 3η Δεκεμβρίου του 2008. Μια σημαδεμένη μέρα που μπορεί να τους ακολουθούσε και από τότε που γεννήθηκαν, όπως τόσες σημαδεμένες μέρες της ιστορίας.

ΜΙΑ ΑΔΥΣΩΠΗΤΗ ΗΜΕΡΑ

Ένα κατηγορώ του Αγγέλου του Θανάτου

Μήπως είναι λοιπόν ο Άγγελος του Θανάτου;

Δεν πρόσεξα το χρώμα του.

Μήπως ήταν ο Άγγελος του ποδοσφαίρου και προετοίμαζε τους φιλάθλους στις στάσεις που παίρνει ο τερματοφύλακας όταν ετοιμάζεται να πιάσει την μπάλα; Γιατί ήταν κοντά στο μηχάνημα της NOVA; Προσπαθούσε να το φτιάξει επειδή φαίνεται η εικόνα είχε παγώσει. Μήπως ήταν ο Άγγελος της προσευχής που προετοιμάζει τους πιστούς για τη γέννηση του Χριστού, και γονατίζουμε σαν να φιλούμε τη μητέρα Γη;

Δε θέλει να το εννοήσει.

Δεν μπορεί.

Θα έπρεπε να είναι ευγενικός, να μας είχε ειδοποιήσει με κάποιο μήνυμα. Φοβήθηκε μήπως αμπαρώσουμε τις πόρτες;

Δε χτύπησε την πόρτα; Ποιος του άνοιξε; ΠΩΣ ΜΠΗΚΕΕΕΕΕΕ; ΔΕ ΓΙΝΕΤΑΙ...

Αυτή τη φωνή που έβγαλε από μέσα της, δεν ξέρει εάν την άκουσε το σύμπαν, έτσι ώστε να πάρει ένα μήνυμα που τόσα χρόνια δεν το είχε καταλάβει.

Τόσες σπαρακτικές φωνές που του λένε:

«Γιατί το παιδί μου; Γιατί τον άνθρωπό μου;»

Εκείνη όμως δε θέλει να του πει τη λέξη «γιατί». Ξέρει ότι η ζωή δεν της ανήκει, ανήκει σε κάποιον άλλο.

Εκείνη δε ζητά να μείνουν αθάνατοι. «Ήρθαμε από τη μήτρα και μέχρι το μνήμα είναι ένα πέρασμα», όπως λέει ο Καζαντζάκης. Ή, όπως λέει ο λαός: «Είμαστε περαστικοί, είμαστε ψεύτικοι».

Σύμφωνοι. Πρέπει να είμαστε θνητοί, γιατί διαφορετικά δε μας χωρά η γη.

Θα έπρεπε όμως να έχουν μια προειδοποίηση, να μπορούν να πουν τις τελευταίες λέξεις τους. «Η ανωτέρα δύναμη μας ζητάει να αφήνουμε έναν θετικό κυματισμό», όπως λέει ο Γιάλομ. Εμείς πρέπει να αφήνουμε καλές πράξεις και ας περνάμε τόσες δυσκολίες. Πρέπει να λέμε «δόξα τω Θεώ» και «υπάρχουν και χειρότερα» και «ευχαριστώ για ό,τι έχω».

Λένε ότι οι Άραβες φιλούν τη χούφτα τους, την κλείνουν, και με αυτό τον τρόπο ευχαριστούν τον

Θεό για ό,τι τους έχει δώσει. Κατόπιν γυρίζουν το χέρι τους και το ισιώνουν δείχνοντάς το στον ουρανό, και πάλι λένε δόξα τω Θεώ γι' αυτά που δεν τους έχει δώσει.

Αλλά να μην μπορεί να του πει ένα χαιρετισμό; Πέρασαν τόσα χρόνια μαζί. Από το σχολείο. Μετά παντρεύτηκαν, έκαναν παιδιά, τα σπούδασαν, δημιούργησαν πολλά πράγματα – έκαναν όμως και λάθη! Γι' αυτά τους τιμώρησε και τους χώρισε με αυτό τον τρόπο; Δεν πίστευε ότι ήθελε να τους τιμωρήσει. Ήθελε να τους δώσει ένα μήνυμα. Συμφωνούσε, αλλά έπρεπε να τους άφηνε να αποχαιρετιστούν.

Θα ήθελε να της δικαιολογήσει ο Άγγελος αυτή τη συμπεριφορά. Αλλάζουν πολλά στη ζωή, αλλά αυτό δεν μπορεί να τους το δώσει. Διαφορετικά, ας έστελνε ένα μήνυμα:

«Ξέρετε, να μην αγαπιέστε τόσο πολύ, ούτε τόσα χρόνια να περνάτε μαζί, για να μπορείτε να αντέχετε τον πόνο του χωρισμού».

Έτσι γνωρίζει, ίσια πράγματα. Την αρρώστια την καταλαβαίνει – μπορεί τον εαυτό της να μην τον μεταχειρίστηκε σωστά –, σε ατυχήματα μπορεί να φταίει και η ίδια. Στους πολέμους μπορούν να μην παίρνουν μέρος, στις πλημμύρες να κάθονται σε ψηλά βουνά, στους σεισμούς να καταφεύγουν σε

σπηλιές. Να μην επιδιώκουν τη φθορά. Οι άνθρωποι να ξέρουν να τιμούν το θάνατο. Σαν ιερή προϋπόθεση της ζωής. Ο θάνατος είναι αξιοσέβαστος ως λίκνο της ζωής, ως μήτρα της ανανέωσης.

ΣΥΜΦΩΝΟΙ, τώρα ζητούσε να της πει:

«Πώς μπήκε σε ξένο σπίτι έτσι παράλογα; Ήρθε για να κλέψει;»

Ξέρει τους κλέφτες που κλέβουν άψυχα πράγματα, τους αποδίδουν βαριές κατηγορίες, αλλά όμως έχουν την ευκαιρία να απολογηθούν. Αυτός έκλεψε τη ζωή της χωρίς καμία ευγενική προειδοποίηση! ΜΠΗΚΕ μέσα στο σπίτι της σαν δικτάτορας, σαν ληστής. Έβγαλε τη σπάθα του και ξερίζωσε μια ψυχή.

Αυτή την ψυχή τη ρώτησε άραγε ποια είναι η τελευταία της επιθυμία, όπως κάνουν στους μελλοθανάτους;

«Γι' αυτό σου ζητώ, Άγγελε, να μου μηνύσεις ποια ήταν η τελευταία του επιθυμία.

»Αφού δεν τον άφησες, να μου την πει σ' εμένα.

»Παρά μου άφησες ένα άψυχο σώμα.

»Αυτό γιατί δεν το πήρες μαζί σου, ήταν βαρύ;»

Κάτω βρισκόταν ένα κρύο σώμα, Εκείνη το ήξερε ζεστό.

Αυτός, γιατί της το κρύωσε; Γιατί την άφησε έτσι ξαφνικά να τον δει και να περάσει ένα τέτοιο σοκ;

Γιατί στέρησε στον γιο της το δικαίωμα να ακούσει την τελευταία του λέξη – που έπεσε πάνω του απεγνωσμένα να του δώσει το φιλί της ζωής – κατόπιν όμως του έβγαλε από τον καρπό το πιεσόμετρο και του έκλεισε τα μάτια!...

«Γι' αυτά σε ΚΑΤΗΓΟΡΩ, και μπορεί να βρεθούν και άλλα».

Πώς μπόρεσε να τη βλέπει, ενώ είχε πάρει την ψυχή της, να τρέχει με σπαραγμό να ειδοποιήσει τους γείτονες, τον γιο της, την αδελφή της;

Του άρεσε όλη αυτή η δραματική σκηνή;

Όλη η γειτονιά ήταν ανάστατη, ήταν ξάγρυπνη, παρακολουθούσε χωρίς ανάσα το τραγικό σκηνικό.

Έσβησαν αμέσως τα χριστουγεννιάτικα λαμπιόνια στα σπίτια τους.

Η γειτονιά ντύθηκε στο πένθος.

Δεν ξέρω πώς να σου το ειπώ. Μα ο δρόμος, χθες το βράδυ,
μες στη σταχτιά τη συννεφιά σα θέατρο είχε γίνει.
Μόλις φαινόταν η σκηνή στ' ανάριο το σκοτάδι
και σα σκιές φαινόντανε μακριά μου οι θεατρίνοι.

Τα σπίτια πέρα κι οι αυλές και τα κλωνάρια αντάμα
έλεγες κι ήταν σκηνικά παλιά και ξεβαμμένα,

κι εκείνοι έβγαιναν κι έπαιζαν τ' αλλόκοτό τους δράμα,
κι άκουγες βόγκους κι άκουγες και γέλια ευτυχισμένα.

Εγώ δεν ξέρω. Εβγαίνανε κι έσμιγαν κι επαγαίναν
κι ήτανε μια παράσταση και θλιβερή κι ωραία.
Κι έβγαινε, Θε μου! κι η νυχτιά, καθώς επαρασταίναν,
κι έβγαινε, Θε μου! κι έριχνε τη μαύρη της αυλαία.

Έτσι παιζόταν το θέατρο εκείνο το βράδυ, όπως το περιγράφει ο ποιητής.

Τι τον είχε πιάσει τον Άγγελο εκείνες τις ημέρες – είχε πάρει πολλούς έτσι ξαφνικά;

Τον άγγιζε για να του μεταδώσει ενέργεια, να τον ξυπνήσει. Με μεγάλη δύναμη ψυχής τού έριξε μια κουβέρτα.

«Αχ, Θεέ μου, κάνε να μην είναι αλήθεια», έλεγε και ξαναέλεγε.

Ήταν σίγουρη ότι ο Άγγελος και θα έκλαιγε μαζί τους και θα τους έδινε κουράγιο να αντέξουν σε αυτό το σφάλμα που επαναλαμβάνεται. Ο χωρισμός μπορούσε να γίνεται κάπως πιο ήρεμα.

«Πιστεύω όμως ότι θα τα καταφέρεις, Άγγελε, να γίνει πιο ανώδυνος ο πόνος γενικά. Νομίζω ότι δε σου άρεσε όταν με πήγαν σε άλλον όροφο για να πάρουν το σώμα που μας είχες αφήσει. Για να μην το δω».

ΑΛΛΑ ΕΚΕΙΝΗ ΑΚΟΥΓΕ ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΟΥΣ.

Την ίδια στιγμή τής έπαιρναν το άψυχο σώμα για το νεκροτομείο. Το σώμα της ψυχής, που της είχε αφήσει ο Άγγελος. Δεν της έμεινε τίποτε μέσα σε λίγες ώρες.

«Έφτασε αυτή η μέρα. Έκλεισε η αυλαία», έλεγε Εκείνη στην αδελφή της.

«Αφήστε μου τουλάχιστον λίγες τρίχες από τα μαλλιά του», φώναζε.

«Γιατί ήρθε η αστυνομία, γιατί δε μας αφήνουν να τον πλησιάσουμε; Μήπως ήπιε κάτι; Πού πήγε σήμερα; Ποιον είδε;» μονολογούσε.

Είχε ακουμπήσει το αυτί της στα χείλη του για να ακούσει τις τελευταίες σκέψεις του.

Σαν να κατάλαβε ότι ήθελε να της πει:

«Δικάστηκα, και ο εισαγγελέας αποφάσισε και έβγαλε την ετυμηγορία του. Η ποινή ήταν να μου δοθεί η Μοβ Επιστολή που έγραφε να φυλακιστώ αιωνίως στο υπόγειο, κάτω από την κρύα πλάκα, μαζί με όλα τα έντομα της μάνας Γης, για να γίνει η αναγέννηση».

Άκουγε την καρδιά του. Δεν μπορούσε να φανταστεί ότι αυτός ο χτύπος, που τον συνόδευε εδώ και τόσα χρόνια, κάποτε θα έπαυε. Ωστόσο, προσπαθούσε να φανταστεί τον εαυτό του τη στιγμή ακρι-

βώς που δε θα τον άκουγε πλέον. Μίλησαν για να του πάρουν την ψυχή του, μα αυτή η ψυχή πόσους είχε εμψυχώσει!

Θα ήθελε να ήταν κοντά του την ώρα που ψυχορραγούσε, να ακούσει και αυτή τη συγκλονιστική ετυμηγορία. Να κάνει αίτηση χάριτος, γιατί, όπως Εκείνος, πίστευε πάντα ότι «μπορούσε ακόμη να κουνήσει και κτίριο», όπως έλεγε στους δημοσιογράφους όταν ήθελε να πετύχει κάτι στις δουλειές του.

Θα σκεφτόταν όμως:

«Εάν μου δοθεί, τι θα κάνω ακόμα στα δέκα, δεκαπέντε χρόνια που θα ζήσω – γιατί βέβαια κάποια μέρα θα πεθάνω. Και εάν δεν την πάρω, τι θα κάνουν οι άλλοι που θα ζήσουν;»

Η μέρα ξημέρωνε ηλιόλουστη. Τίποτε δεν προμήνυε ότι θα συμβεί κάτι δυσάρεστο.

Εκείνος ξύπνησε και ετοιμάστηκε να απολαύσει ένα ωραίο μασάζ. Η φυσικοθεραπεύτρια, αφού πρώτα τον άλειψε με το αιθέριο έλαιο του πικραμύγδαλου, του ανακάλυψε όλα τα κόκαλα ένα ένα, τα ξεχώρισε, τα επανέφερε, τα μάζεψε, μετά τα άπλωσε ξανά, μαλάσσοντας όλο του το σώμα. Ανανεωμένος πια ξεκίνησε για την εργασία του οδηγώντας το αγαπημένο

του αυτοκίνητο, που είχε το χρώμα του πούρου.

Ήταν χαρούμενος. Θα έρχονταν τα Χριστούγεννα, θα γιόρταζαν τη γέννηση του Ιησού Χριστού. Παντού θα λαμπύριζαν τα λαμπιόνια, και οι καμπάνες θα σήμαιναν για το λαμπρό αστέρι που θα εμφανιζόταν για να σηματοδοτήσει μέσα στη φάτνη, παρέα με τα ζώα στη Βηθλεέμ, τη γέννηση ενός μοναδικού παιδιού. Μα τι παιδί ήταν αυτό που δύο χιλιάδες χρόνια θέλουμε να μαθαίνουμε, να πιστεύουμε, να ανακαλύπτουμε τα νοήματα στα κηρύγματά Του, τα οποία μας διέδωσαν οι Απόστολοί Του;

Κατά το μεσημέρι ήθελε να επιβλέψει και το στόλισμα του δέντρου στο γραφείο του. Η γραμματέας του έπαιρνε μία μία τις κόκκινες μπάλες και τις κρέμαγε στο χριστουγεννιάτικο δέντρο.

«Αυτή να την κρεμάσεις εδώ, θα είναι πιο ωραία», της υποδείκνυε και καμάρωνε για τη μορφή που έπαιρνε το δέντρο.

Κατόπιν ήρθε σε επαφή, για τις τελευταίες συμφωνίες, με την εταιρία από όπου θα αγόραζε home cinema για να βλέπει τον Ολυμπιακό μαζί με τους φίλους του. Δεν του έφτανε η μικρότερη home; Χαιρέτησε τους συνεργάτες του και ξεκίνησε για το σπίτι· ήθελε να πάει νωρίς προκειμένου να προετοιμαστεί να δει το ματς Ολυμπιακού-Μένταλιστ.

Η ώρα ήταν εξίμισι το απόγευμα όταν χτύπησε το τηλέφωνό της.

Ήταν Εκείνος, η φωνή του ήταν πολύ γλυκιά όταν τη ρώτησε:

«Έφυγες από το σπίτι, νωρίς δεν είναι;»

Όλο χαρά την ξαναρώτησε:

«Θα πας απογευματινή για να επιστρέψεις νωρίς στο σπίτι;»

«Όχι, θα πάω σε μια δουλειά πρώτα», του απάντησε.

Της φάνηκε ότι ήθελε να της πει κάτι.

«Πες μου», του λέει.

«Όχι, όχι· όταν θα έρθεις σπίτι».

Εκείνη είχε κλείσει εισιτήρια και θα πήγαιναν μαζί για να δουν την παράσταση του Παπαϊωάννου, *Δύο*, στο Παλλάς.

Αλλά Εκείνος τής είπε ότι είχε να δει το ματς και δεν μπορούσε.

«Μα, σε ρώτησα».

Έτσι τελικά κανόνισε να πάει με μία φίλη της.

Στη διαδρομή ανακάλυψε ότι τα εισιτήρια ήταν για την επόμενη Τετάρτη. Άδικα είχε στενοχωρηθεί μαζί του που λόγω του ματς δε θα ερχόταν μαζί της. Δεν ήξερε τι να κάνει, πήρε τη φίλη της τηλέφωνο και της είπε για το λάθος που έκανε. Αποφάσισαν τότε να πάνε, το ίδιο βράδυ, να δουν *Το γάλα* στο

θέατρο, αφού πρώτα τελείωνε μια συνάντηση στην οποία είχε να παρευρεθεί.

Στη διαδρομή, κανόνισε τηλεφωνικά με φίλους να κλείσουν τραπέζι για την παραμονή των Χριστουγέννων και την παραμονή της Πρωτοχρονιάς.

Καθώς προχωρούσε, σκεφτόταν την προηγούμενη Πρωτοχρονιά που πέρασαν σε ξενοδοχείο της πλατείας Συντάγματος, κάτω από τα φώτα της Ακρόπολης, αυτού του μεγαλοπρεπούς μνημείου – τότε που προς στιγμή βρέθηκαν και οι δύο στον 5ο π.Χ. αιώνα, τον χρυσό αιώνα του Περικλέους.

Πέρασαν εκεί την επέτειό τους, γιόρτασαν και χόρεψαν κλείνοντας μέσα σε κύκλους τα σαράντα τρία χρόνια γάμου τους. Αυτοί οι κύκλοι, πόσα ταξίδια, έρωτα, δημιουργία είχαν!

Σκεφτόταν ακόμη το πόσο πειραχτήρι ήταν όταν της έλεγε:

«Να προτείνω και στην γκαρσόνα να χορέψει μαζί μου», και την κούρδιζε.

Δεν μπορεί όμως να μην ήξερε ο Άγγελος ότι ήρθε σπίτι του για να δει την αγαπημένη του ομάδα που θα έπαιζε. Γιατί δεν τον άφησε τουλάχιστον να απολαύσει το παιχνίδι, να είχε προλάβει να έρθει και Εκείνη;...

Ήθελε να της μηνύσει πού τον πήγε έτσι. Γενικά, νόμιζε πως είχε αυτό το δικαίωμα. Θα ήθελε να της

πει ο Άγγελος από πότε τον παρακολουθούσε. Όταν είχε πέσει από δύο μέτρα και είχε σπάσει τον ώμο του, αυτός τον είχε σπρώξει;

«Σου άρεσε να μη θέλω να δω το σπίτι μου, όταν τον πήρες, Άγγελε;»

Επί σαράντα μέρες είχε ένα καντηλάκι αναμμένο εκεί που άφησε το σώμα του.

«Πρόσεξες πόσος κόσμος ήρθε να τον αποχαιρετήσει; Οι πελάτες του – μεγάλοι επιχειρηματίες από το διοικητικό συμβούλιο του ΣΕΒ, όπου ήταν και Εκείνος μέλος –, φίλοι του, συγγενείς, άπαντες οι αγαπημένοι συνεργάτες του. Πώς μπόρεσε η γη να τους αντέξει και δε βυθίστηκε;

»Είδες πόσοι τον αγαπούσαν; Σε πόσους έφερες θλίψη;»

»Όλοι έλεγαν: "Έφυγε ο άρχοντας". Πώς αλλιώς να τον έλεγαν, από παιδάκι ζούσε στο αρχοντικό του παππού του, που είχε δικιά του τράπεζα, και κυκλοφορούσε με άμαξα όταν οι άλλοι χρησιμοποιούσαν γαϊδουράκι.

»Αλήθεια, Άγγελε, τι καρδιά έχεις; ΜΗΠΩΣ είμαστε καλύτεροι από σένα και σε έχουμε ξεπεράσει;

»Σύντροφέ μου, πες μου, τα λόγια που είπα, τα άκουσες; Ήταν τα ίδια λόγια που λέγαμε και μου έλεγες. Θυμάσαι; Πες μου, άκουσες τις σάλπιγγες του τέλους;»

Ήξεραν πως του άρεσαν τα λουλούδια και απλώθηκαν σε όλον το χώρο.

Ξεχώριζε η δικιά τους κορδέλα, αυτή που έλεγε *Στον συμμαθητή μου.*

Στην αρχή πήγαινε στα λιμάνια, στα τρένα, στα αεροδρόμια, στις πλατείες, κοίταζε τους ανθρώπους μήπως του μοιάζουν.

Εκείνος πού έχει πάει; Ήταν κάτω από άλλους ουρανούς, κάτω από άλλους ήλιους. Ήταν σαν πλοίο ακυβέρνητο. Φούσκωσε πάλι το κύμα της οργής και της πίκρας, και το μυαλό της το κεντούσε ο πόνος.

Χειμώνας ήρθε στην ψυχή της, μπόρα έπεσε στα μάγουλά της.

Σφίγγοντας τις γροθιές της, έβαλε όση δύναμη είχε, μέχρι να αρχίσει το αίμα της να χτυπά υπόκωφα στις αρτηρίες για να ακούσει τους ψιθύρους του.

«Σε ακούω με το θρόισμα του ανέμου που έρχεται από τα βάθη του σύμπαντος. Αφήνω τον ουρανό να μπει μέσα μου, μήπως είσαι και εσύ, για να νιώσω τη ζεστή αγκαλιά σου. Ακούω τη φωνή σου, νιώθω το πύρινο βλέμμα σου να διαπερνά τα πάντα. Να έρχεται πίσω από τα βουνά, από τα βάθη της ερήμου και από τα βάθη της θάλασσας».

Φύσηξε πάνω της ο άνεμος της δυστυχίας. Το φως την εξάγνισε και έδιωξε τον άνεμο.

Πότε αισθάνθηκε τη σκιά του θανάτου; Τώρα είναι στη μητέρα γη.

Πόσες φορές τη μέρα ένιωθε κάτι σαν κύμα, τόσο που άρχιζε να συνοφρυώνει τα φρύδια, το στόμα, το μέτωπο! Να πιέζει το στήθος, να φουσκώνει το στομάχι, να τσούζει η μύτη, τα μάτια να ματώνουν και να δακρύζουν.

Επί εννιά μήνες τα μάτια της ήταν μονίμως βουρκωμένα.

Το βλέμμα του την τύλιγε και τη γέμιζε ρίγος. Ήξερε πάντως ότι υπήρχε παντού και ότι τη συνόδευε όπου και αν πήγαινε.

Πέρασαν οι τραγικές μέρες, και Εκείνη αποφάσισε να ταξιδέψει στο Λονδίνο. Γινόταν μια βυζαντινή έκθεση στη Royal Academy. Είχαν κλείσει τα εισιτήρια να πάνε μαζί. Αλλά Εκείνος είχε φύγει. Έτσι αποφάσισε να πάει μόνη της να επισκεφθεί την έκθεση, διότι την ενδιέφερε για τη συγγραφή του βιβλίου της.

Η έκθεση ήταν μεγαλοπρεπής, όπως και το Βυζάντιο. Κρίμα που δεν ήρθε να τη δει και Εκείνος. Ήθελε να ήξερε πού ήταν!

Καθώς περπατούσε στους δρόμους, τον έψαχνε. Έμπαινε στα μαγαζιά από όπου πριν από λίγους μή-

νες ψώνιζαν μαζί, στα μαγαζιά από όπου ψώνισε όλα αυτά τα ωραία ρούχα που δεν πρόλαβε να φορέσει.

«Να μου πεις πού να σ' τα στείλω!»

Το βράδυ πήγε με τις φίλες της Πύρνας – του πνευματικού συλλόγου που είχε οργανώσει και το ταξίδι – στο θέατρο να δούνε τη *La Bayadère.* Τον έψαχνε με μάτια δακρυσμένα, τον έψαχνε σε όλο το θέατρο, και όπως λέει και ο ποιητής:

Βαρέθηκα να βλέπω την σκηνή,
και σήκωσα τα μάτια μου στα θεωρεία.
Και μέσα σ' ένα θεωρείο είδα σένα
με την παράξενη εμορφιά σου,
και τα διεφθαρμένα νιάτα.
Κι αμέσως γύρισαν στο νου μου πίσω
όσα με είπανε το απόγευμα για σένα,
κ' η σκέψις και το σώμα μου, συγκινήθηκαν.
Κ' ενώ εκοίταζα γοητευμένος
την κουρασμένη σου εμορφιά,
τα κουρασμένα νιάτα
το ντύσιμό σου το εκλεκτικό,
σε φανταζόμουν και σε εικόνιζα,
καθώς με είπανε το απόγευμα για σένα.

Κ.Π. ΚΑΒΑΦΗΣ

Το αποκορύφωμα ήταν στο αεροπλάνο. Πάντα ζητούσαν και οι δύο θέσεις στο διάδρομο, για να είναι από την έξω πλευρά.

Τον αποζητούσε συνέχεια, τον έβλεπε, και τα δάκρυά της έτρεχαν ασταμάτητα και στάλαζαν στο στήθος της, δημιουργώντας μονίμως μια ανοιχτή πληγή.

Τώρα πλησίαζε να κλείσει ένας χρόνος, και ήταν λίγο καλύτερα. Το μόνο που αισθανόταν ήταν ότι κοντά του είχε φτερά και πέταγε, τώρα τα φτερά της ήταν κλειστά και βαριά, και η ψυχή της άδεια, κρύα, νεκρή. Όταν η νύχτα μπαίνει στα σπίτια, η μοναξιά της τη συνθλίβει. Δεν περίμενε ότι το τηλέφωνο θα είναι νεκρό, στο σπίτι δε βλέπει πια κανέναν. Τρώει μόνη της με τις σκέψεις της, κυνηγώντας μια παρέα σκιών. Παντού υπάρχει μια νεκρική σιωπή. Φανταζόταν ότι θα τη βλέπει πώς περνάει, διότι έτσι αισθάνεται ότι την προστατεύει.

Όταν καθόταν στον καναπέ να δει τηλεόραση, η Ήρα βρισκόταν πάντα δίπλα της, πάνω στο σεντόνι της. Ήξερε ότι όταν έλειπε, δεν υπήρχε περίπτωση να ανέβει ποτέ στον καναπέ.

«Εσύ θα έχεις συντροφιά την Ήρα», της έλεγε.

Πριν από λίγες μέρες πήγανε για να τον βρουν μαζί με την Ήρα, της ξέφυγε όμως από το λουρί και

χώθηκε κάτω από τις ρόδες ενός κινούμενου, ψηλού αυτοκινήτου. Ευτυχώς δεν έπαθε κάτι, μόνο φοβήθηκε και εξαφανίστηκε. Εκείνη τρελαμένη έτρεχε να τη βρει. Απογοητεύτηκε και γύρισε σπίτι για να πάρει το αυτοκίνητο. Όμως, είδε έκπληκτη την Ήρα να την περιμένει στην εξώπορτα.

Πήγε πάλι να τον επισκεφθεί. Φωτογραφία δεν του είχε βάλει γιατί δε θα άντεχε να τη βλέπει, αλλά ούτε ήθελε να γράψουν ολόκληρο το όνομά του, μόνο το γράμμα Γ – που από το Γ αρχίζουν αρκετά ονόματα.

Του έφτιαξαν έναν μικρό ανθόκηπο από γεράνια, που του άρεσαν.

«Θα έρθω ξανά και θα φύγουμε, θα πετάξουμε, θα μεθύσουμε από το φως του γαλάζιου του ουρανού, θα ακολουθήσουμε το άρωμα του ανέμου και θα οσφρανθούμε την κρυψώνα του. Όπως τρέχει και κρύβεται μέσα στις σχισμές του βράχου, το φως από κάποιο αστεράκι θα μας φωτίζει, το δρόμο μας.

»Οι ανάσες μας θα αγγίζουν η μία την άλλη, θα ανακατεύονται, δε χρειάζονται λόγια, μόνο αισθήματα που τα γεννά το σκοτάδι της κρυψώνας. Ήσουν ο ήλιος και εγώ ο δορυφόρος».

Σαν αστραπή περνούσε η σκέψη της, ντυμένη με ένα καταθλιπτικό μαύρο νεφέλωμα και στολισμένη με ένα υλικό από το οποίο υφαίνονται οι εφιάλτες.

«Τι κάθεσαι εκεί μέσα;» του έλεγε. «Σήκω να φύγουμε, θα έρθω τη νύχτα, εσύ ξέρεις τώρα τα μονοπάτια του Άδη, θα έρθω να σε πάρω, θα κρυφτούμε και σιγά σιγά θα το σκάσουμε. Δε θα κοιτάζουμε πίσω μας, όπως έκανε ο Ορφέας που πήγε να σώσει την αγαπημένη του, την Ευρυδίκη. Εμείς τελικά όμως θα τα καταφέρουμε.

»Δίπλα σου, κοντά σου, ήρθε μια όμορφη κοπέλα είκοσι τριών ετών φοιτήτρια. Τα βράδια σηκώνεστε και χορεύετε; Πρόσεξε όμως μην κουραστείς. Όπως κάνουν τα βίλι που μόλις πέσει η κρύα νύχτα, ανοίγει η γη κι από εδώ και από εκεί εμφανίζονται, ντυμένα με τα λευκά τους πέπλα και με φτερά στην πλάτη. Κρύβονται κι αφουγκράζονται, με τα χέρια αναση-κωμένα, ανοιγμένα σαν βεντάλιες, κινούνται σαν να αιωρούνται και σαν να τραβούν ένα μανδύα φτιαγμένο από το σκοτάδι της νύχτας, και συνοδεύονται από ερεβώδη μουσική, ώσπου ένας ξέγνοιαστος νέος να βρεθεί στο δρόμο τους. Τότε τον πιάνουν και τον υποχρεώνουν να χορέψει με αχαλίνωτη μανία κάτω από το σεληνόφως, μέχρι να τον αποκάνουν για να εκδικηθούν που κάποιος τα εγκατέλειψε, όπως βλέπουμε στη χορογραφία της Ζιζέλ.

»Έλα, ας φύγουμε, να μας συνοδεύει ο ανέμελος άνεμος, ο παιχνιδιάρης, να είμαστε ελεύθεροι σαν

τον άνεμο. Είμαι στον κόσμο του θρήνου. Τα λουλούδια σου είναι μια χαρά, στα πέταλα των λουλουδιών σου γράφω».

Τι ήθελε να της πει στο τηλέφωνο και ήταν τόσο γλυκός; Δεν περίμενε να της μιλήσει; Γιατί με το λέγειν του δεν κατάφερε να πείσει τον Άγγελο να περιμένει – η πώληση δεν πήγε καλά; Στο Ίντερνετ αναφέρεται ακόμα η οξύνοια και οι διαπραγματευτικές του ικανότητες.

Έδυσε ο ήλιος στη δικιά τους στράτα.

Μήπως ένας μοχθηρός εχθρός έκανε την ψυχή της να μοιάζει σαν του νάνου την ασχήμια; Ο νάνος κοίταζε το σπαθί, και πάνω στη λάμα φαινόταν ο μοχθηρός εχθρός του. Άλλες φορές τον είδε να χώνεται ύπουλα στα σκούρα ποτήρια, στο νερό που κυλά. Να, εδώ. Τον βλέπετε, φαίνεται, γελάει, μαϊμουδίζει – έκανε σαν ανόητο στοιχειό.

Ξαφνικά βρίσκεται μπροστά σε έναν μεγάλο καθρέπτη, και πανικόβλητος λέει:

«Εσύ, μισητή εικόνα».

Καρφώνει το βλέμμα του στον καθρέπτη κι αμέσως καταρρέει βγάζοντας μια κραυγή.

«Εγώ είμαι τότε το στοιχειό με την καμπούρα».

Όπως και στην όπερα *Ο νάνος*, την εμπνευσμένη από το έργο του Όσκαρ Γουάιλντ (που προερχόταν

από τα παραμύθια του Χόφμαν) «Τα γενέθλια της Ινφάντα». Νόμιζε ότι τον αγάπησε η βασιλοπούλα, ενώ αυτή γέλαγε με την ασχήμια του.

«Διάβασε τον νομπελίστα Πορτογάλο συγγραφέα Ζοζέ Σαραμάγκου στο βιβλίο του περί θανάτου, όπου περιγράφει μια χώρα στην οποία οι άνθρωποι δεν πεθαίνουν – για να πηγαίναμε εκεί», του είχε πει.

Ένα βράδυ, που ερχόταν ανελλιπώς, χάρηκε, επειδή κατάφερε και ξέφυγε του Αγγέλου. Αναρωτιόταν πού ήταν και δεν την έπαιρνε ούτε ένα τηλέφωνο! Και όταν ξύπνησε, βρέθηκε στη σκληρή πραγματικότητα.

Ονειρεύτηκε πάλι το Ουάντι Ραμ, εκεί που είχαν πάει μαζί. Περπατούσε πάνω σε αποξεραμένη έρημο. Σχεδόν έναν αιώνα είχε να βρέξει, και μεριές μεριές η άμμος είχε μετατραπεί σε σκληρό σκασμένο πέτρωμα. Συνέχισε πληγιασμένη από έναν φονικό ήλιο. Πότε βούλιαζε μέσα στην άμμο και πότε σκόνταφτε σε πετρώματα, έπεφτε και μάτωναν τα πόδια της. Γύριζε και έβλεπε τα αχνάρια των πατημασιών της. Παντού τον γύρευε, τα φοινικόδεντρα που έβλεπε σαν να είχαν κορμό το κορμί του. Το χειρότερο ήταν οι αντικατοπτρισμοί. Η άμμος υποχωρούσε κάτω από τα πόδια της, κάποιοι αμμόλοφοι, κάποιοι βράχοι πέρασαν ξαφνικά από μπροστά της.

Μέσα στην ατελεύτητη σιωπή του ουρανού, άκουγε αυτή την παράξενη μουσική που μοιάζει με το τραγούδι των μελισσών.

«Εάν φύγεις, θα πηγαίνω με άλλη γυναίκα μόνο για έρωτα, όχι για συναίσθημα. Εάν θα φύγω εγώ, να δω τι θα κάνεις... Θα αναζητήσεις άλλον πρωταγωνιστή;», της έλεγε.

Και του απαντούσε: «Εάν βρω κάποιον λογοτέχνη, δεν ξέρω τι θα κάνω», γι' αυτό ήρθε ξανά στον ύπνο της και της απήγγειλε ένα ωραιότατο ποίημα. Το μόνο που συγκράτησε ήταν ότι τον άφησε μόνο. Ενώ Εκείνος δεν ήταν ποτέ κοντά στη λογοτεχνία, έμαθε όμως ποιήματα για να της τα λέει. Για να μη βρει λογοτέχνη.

Όλο τρέλες έκανε, τώρα θέλησε να φύγει μακριά, να λείψει δεν ξέρω πόσον καιρό, για να μάθει λογοτεχνία και να έρχεται τη νύχτα να της απαγγέλλει ποιήματα, και Εκείνη να κάθεται να του γράφει όπως ήθελε.

Να, μόνη πια στο γραφείο της, του γράφει κοιτάζοντας τα καφεπράσινα δέντρα από την μπαλκονόπορτα, που κουνιούνται τρελαμένα από τον αέρα και τινάζουν τις στάλες της βροχής. Εκτός εάν τις έβλεπε μόνο Εκείνη, έτσι μέσα από τις στάλες που έπεφταν από τα μάτια της.

Στη ζαρντινιέρα της βεράντας φύτεψε κίτρινα δημητριακά. Ήταν η εποχή των δημητριακών που της έδινε μια ανάσα ζωής.

Πιο πέρα το κρεβάτι τους ντυμένο με εκείνο το πάπλωμα, το μοβ, που αγόρασαν μαζί, την περιμένει να κοιμηθεί τις λίγες ώρες της μοναξιάς, να ζεστάνει τα σεντόνια τους, να τη φυλά το μαξιλάρι του, και με την Ήρα κοντά στα πόδια της να ροχαλίζει.

Όταν της άρεσε κάτι, έτρεχε να του το πει:

«Ξέρεις είδα κάτι που μου αρέσει, θέλω να το δεις και εσύ».

Πήγαιναν και το έβλεπαν. Σχεδόν πάντα του άρεσε και Εκείνου. Άρχιζε τότε να το σκέφτεται Εκείνη και να του λέει ότι είναι ακριβό και ότι δεν πρέπει να το αγοράσουν, και Εκείνος, πάντα με αποφασιστικότητα, χωρίς πράγματι να σκέφτεται τα λεφτά, άρχιζε να ενδίδει στην αδυναμία του, πώς να διαπραγματευτεί την τιμή.

Αλλά ήθελε να ’ξερε από πού μπαίνει μέσα στο δωμάτιο. Εκείνη κλείνει όλα τα παράθυρα και τις πόρτες και βάζει συναγερμό, παραφυλάει τη νύχτα να δει από πού έρχεται, αλλά μόλις κλείνει τα μάτια, παρουσιάζεται αμέσως με το κόκκινο μπουφάν του. Μήπως της βάζει κάποιο υπνωτικό στο νερό για να μην τον δει από πού μπαίνει;

Τα βράδια πηγαίνει στις φίλες της, όλους τούς αναστατώνει.

Όλο τρέλες ήταν. Όπως και στους χορούς, μόλις άκουγε ένα ωραίο τραγούδι, αμέσως ξεσηκωνόταν, σαν σούστα, και ερχόταν να τη σηκώσει να χορέψουν πρώτοι. Και Εκείνη ντρεπόταν να σηκωθεί πρώτη να χορέψει, όμως εκείνος την τράβαγε από το χέρι.

«Μη σφίγγεσαι, χαλάρωσε», της έλεγε.

«Γιατί; Ό,τι θέλεις θα με κάνεις;» του απαντούσε.

Άρχιζαν τότε να χορεύουν το ταγκό κάνοντας τις φιγούρες τους κάτω από τις μελωδίες. Τη χόρευε όλο καμάρι, σαν τον Άντονι Κουίν όταν χόρευε τον *Ζορμπά*.

Εκεί που τρελαίνονταν πιο πολύ ήταν όταν χόρευαν το ροκ εντ ρολ, όπως το χόρευαν από μικρά παιδιά στο σπίτι της συμμαθήτριάς τους, της Αφροδίτης.

Όλη η παρέα τούς είχε μάθει. Εκείνος σηκωνόταν με το πρώτο τραγούδι, και της έλεγαν:

«Έλα, ετοιμάσου».

Όταν την έπιανε το πείσμα και δε σηκωνόταν, Εκείνος από πίκα σήκωνε άλλη φίλη τους.

Και όταν πάλι χόρευε με άλλες, της έλεγε:

«Έχω υποχρέωση».

Εκείνην όμως δεν την άφηνε ούτε να γελάσει με άλλον άντρα.

Μόλις ξαναγυρίσει όμως, θα του υποσχεθεί ότι θα έρχεται αμέσως στο κάλεσμά του. Θα της δίνει το χέρι του, και Εκείνη θα αφήνεται στον δικό του χορό. Μέχρι τότε θα χορεύει αγκαλιά με τη σκιά του.

Μήπως τον κούρασαν οι εταιρίες που είχε δημιουργήσει, το χρηματιστήριο στα χρόνια του πρωθυπουργού Κώστα Σημίτη;

Δεν του άρεσε η ηρεμία, του άρεσε ο αγώνας. Ήταν ένας αγωνιστής, όπως είπε, κι ένα από τα πρώτα ονόματα του τραπεζικού χώρου.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΟΧΩΡΟΣ

Ενώ είχαν δύο παιδιά, ένα αγόρι και ένα κορίτσι, το όνειρό του πάντα ήταν να αποκτήσει και ένα τρίτο. Έτσι, ύστερα από μερικά χρόνια, ήρθε στη ζωή του ακόμη μία «κόρη».

Ήταν ενθουσιασμένος με τη «μικρή» του. Έκανε πολλές προσπάθειες, δούλεψε σκληρά για να τη μεγαλώσει.

Έτρεξε να της βρει έναν ωραίο χώρο και σιγά σιγά της έδωσε όλα τα εφόδια για να επεκταθεί και να αναπτυχθεί. Της προσέλαβε και υπηρέτες για να την υπηρετούν.

Ο καιρός περνούσε, η μικρή του «κόρη» όλο μεγάλωνε, και Εκείνος συνέχιζε να παίρνει δουλειές, να τη γνωρίζει σε αξιόλογους ανθρώπους, σε επιχειρηματίες και σε ξένους οίκους. Μέρα νύχτα δούλευε.

Χιλιόμετρα διένυε για να της αυξήσει την προίκα, να την κάνει μοναδική.

Ρωτήσανε ειδικούς, σοφούς ανθρώπους, ποιο όνομα θα έπρεπε να της δοθεί. Τους έλεγε ότι ήθελε να της βρουν ένα ταιριαστό όνομα γιατί είναι πολύ έξυπνη, το μυαλό της είναι ένας υπολογιστής.

«Να την ονομάσετε "Τεχνογνωσία"», του απάντησαν.

Εκείνος χάρηκε με το λαμπρό αυτό όνομα και άρχισε να το γράφει οπουδήποτε, όπου έκανε συναλλαγές. «Τεχνογνωσία», και το διέδιδε παντού, ακόμα και σε οικονομικά περιοδικά και εφημερίδες.

Η προίκα της γινόταν συνεχώς όλο και πιο πλούσια, οι υπηρέτες πολλαπλασιάζονταν, οι χώροι της μεγάλωναν. Φέρανε διακοσμητές για να βρίσκεται η «κόρη» του μέσα σε ωραίο περιβάλλον, και στον εξωτερικό χώρο της δέσποζε το χαϊδευτικό της όνομα, «DIS».

Ήταν υπερήφανος, την παίνευε και όλο έλεγε τι πετύχαινε γι᾽ αυτήν και τι αγώνες έδινε στην ανταγωνιστική κονίστρα.

Μόλις έφτασε δεκαοκτώ ετών, έγινε προς τιμήν της μια λαμπρή γιορτή, ενώ ταυτόχρονα την ετοίμαζαν για να πάρει μέρος στο διαγωνισμό καλλιστείων, που θα λάμβανε χώρα στο «χρηματιστοχώρο». Εκχωρήθηκαν οψιόν μετοχές στους εργαζομένους σε προ-

νομιακή τιμή. Τη στόλισε με τα καλύτερα εχέγγυα. Θα την παρουσίαζε στον πιο πολυτελή ξενοδοχειακό χώρο.

Φαίνεται πως οι θεοί ζήλεψαν, δεν ήθελαν τόση χαρά να τον τυλίγει. Έπεσε από μεγάλο ύψος και χτύπησε το κεφάλι του πάνω σε σίδερο. Το αίμα έτρεχε, κόπηκε η ανάσα Εκείνης. Διακομίστηκε στο νοσοκομείο για να του παρασχεθούν οι πρώτες βοήθειες, και εκεί του συνέστησαν να παραμείνει, ώστε να τον παρακολουθήσουν για λίγο ακόμη.

Εκείνος μόλις το άκουσε, εξανέστη.

«Αποκλείεται. Η κόρη μου το πρωί παρουσιάζεται στα καλλιστεία, και ποιος θα την παρουσιάσει;» τους είπε.

«Μα, κύριέ μου», του απάντησαν οι γιατροί, «κινδυνέψατε από διάσειση, είναι επικίνδυνο, δεν μπορείτε να φύγετε».

Δεν τον φόβιζε τίποτε. Προκειμένου να είναι στην ώρα του στον ξενοδοχειακό χώρο, έφυγε ύστερα από λίγες ώρες. Εκεί υποδέχτηκε όλους τους επιφανείς ενδιαφερομένους, και άρχισε να εξυμνεί τα προσόντα της «κόρης» του.

Δεν ήταν βέβαια τόσο ζωηρός όσο θα ήταν αν δεν είχε χτυπήσει, αλλά παρ' όλα αυτά είχε μια ηρεμία η συμπεριφορά του. Το μόνο σημάδι που τον πρόδιδε

ήταν ένα μικρό χαντζαπλάστ στο κεφάλι. Μέχρι την τελευταία στιγμή τον περιποιούνταν η μεγάλη του κόρη, που πάντα την ήθελε κοντά του: του καθάριζε το αίμα από τα μαλλιά και τον χτένιζε για να μη φαίνεται πολύ το χτύπημα.

Εκείνος δεν επέτρεπε στον εαυτό του ούτε να αρρωστήσει ούτε να λείψει ποτέ από το πλευρό της μικρής του «κόρης».

Η μεγάλη όμως ζήλευε αυτό το ενδιαφέρον του.

Τι επιτυχία είχε μόλις παρουσιάστηκε στους πίνακες των καλλιστείων! Όλοι έκαναν προσφορές και ζητούσαν να κερδίσουν κάτι από τη μικρή «κόρη» του. Στα καλλιστεία υπήρχαν πολλές πλούσιες και αριστοκράτισσες, αλλά η «Τεχνογνωσία» ήταν μοντέλο.

Συνεχίστηκαν οι προσφορές. Για αρκετό χρόνο η «κόρη» του είχε γίνει από τις πιο πλούσιες, αφού πολλές φορές, για να υπάρξουν περισσότερες προσφορές, χρειαζόταν να γίνεται split μείωση της ονομαστικής αξίας της μετοχής, με διανομή δωρεάν μετοχών στους παλαιούς μετόχους. Τα περιοδικά και οι εφημερίδες του οικονομικού τύπου έβγαζαν συνέχεια ανακοινώσεις για την εκπληκτική προίκα της.

Πολλές από τις διαγωνιζόμενες είχαν φοβερές επιδόσεις. Εκείνη την εποχή είχαν ζαλιστεί όλοι με την επιτυχία των «Χρηματιστοκαλλιστείων». Οι εν-

διαφερόμενοι, με αχαλίνωτη απληστία και υπερβολή, δεν ήξεραν τι να πρωτοεπιλέξουν.

Από τον κυβερνοχώρο ανακοίνωναν ότι τα καλλιστεία θα συνεχίσουν τη μεγάλη επιτυχία τους, μέχρι που θα δημιουργούσαν και άλλα μικρότερα καλλιστεία και σε άλλες περιοχές της χώρας των θαυμάτων!...

Οι επιχειρηματίες πια είχαν σταματήσει να παρακολουθούν τις επιχειρήσεις τους και το μόνο που πρόσεχαν και τους ενδιέφερε ήταν πώς θα κέρδιζε η δικιά τους «κόρη».

Έπαιρναν χρήματα από τον «κεφαλαιοχώρο», άνοιγαν ή αγόραζαν νέες εταιρίες, και έτσι η «Τεχνογνωσία» είχε αποκτήσει και αυτή πολλές μικρότερες αδελφές. Δυστυχώς, όμως, δεν ήταν όλες τους άξιες, και χρειάστηκαν μεγάλες δανειοδοτήσεις. Στον όμιλο πλέον εργάζονταν περίπου χίλια διακόσια άτομα.

Όταν τον πλησίασαν τρεις βασιλείς και του ζήτησαν την κόρη του, να την παντρέψουν με έναν καλό γαμπρό, Εκείνος τους απάντησε ότι δεν ήθελε να την παντρέψει ακόμη, με όρους που δε θα τη συνέφεραν.

Αυτοί όμως τον πιέζανε. Του έδιναν υποσχέσεις τρισεκατομμυρίων, ότι θα τον βοηθούσαν. Του έλεγαν ότι είναι ικανός γαμπρός, και ότι η κόρη του θα γινόταν πολύ, πολύ πλούσια.

Εκείνος όμως απαντούσε:

«Μα είναι πλούσια».

Συνέχισε να τους λέει:

«Μα η κόρη μου είναι η καλύτερη, έχει τρόπους, είναι ευγενής, είναι η πιο όμορφη, η πιο έξυπνη, και δεν οφείλει πουθενά».

«Κάνεις λάθος, ο γαμπρός είναι πολύ άξιος», επέμεναν αυτοί.

Τέλος, ρώτησε τους υπευθύνους της κόρης του, και συμφώνησαν να την παντρέψουν.

Φαίνεται, όμως, ότι δεν τους έφταναν αυτά τα πλούτη και ήθελαν παραπάνω.

Η «Τεχνογνωσία» και η οικογένειά της λυπήθηκαν που Εκείνος συμφώνησε να παντρευτεί.

Κανονίζεται λοιπόν ο γάμος, και όλοι περίμεναν να δουν ποιος είναι ο γαμπρός. Το χαϊδευτικό όνομα της «κόρης» θα ήταν πλέον LOGICDIS. Η απογοήτευση όμως υπήρξε άμεση, οι πατεράδες του ζευγαριού είχαν χωριστεί σε δύο στρατόπεδα. ΤΡΑΓΙΚΟ! Πώς να συμφωνήσουν αφού δεν είχε κανένας την ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑ; Ήταν απροσπέραστο, ήταν αδύνατον. Η συμπεριφορά, η νοοτροπία, η φιλοσοφία ήταν διαφορετικές.

Τα καλλιστεία άρχισαν να καταρρέουν ως θεσμός, οι προσφορές χάνονταν, οι γάμοι αποτύγχαναν, όλοι προσπαθούσαν να περισώσουν τις προίκες.

Εκείνος αγωνιούσε πώς να σώσει την κόρη του από το λάθος που έγινε, από την καταστροφή, από τον όλεθρο, Τότε οι τραπεζοχώροι, όλο «συμπόνια», άρχισαν να βοηθούν τους επιχειρηματίες με μετοχοδάνεια – έτσι τα λέγανε.

Πήρε και Εκείνος αυτό το βοήθημα, θυσιάστηκε για να της δώσει μια ανάσα ζωής. Αλλά οι τραπεζοχώροι ζητούσαν τώρα πίσω το βοήθημα, που ήταν αβάσταχτο λόγω των τόκων που είχαν στο μεταξύ προστεθεί.

Έτσι, οι καλοί βασιλιάδες τού είπαν τελικά:

«Μη στεναχωριέσαι, θα την προστατεύσουμε εμείς και θα βοηθήσουμε στη διοίκηση».

Η βοήθεια που του προσέφεραν όμως ήταν δηλητηριώδης... Η «Τεχνογνωσία» όλο μαράζωνε, την έβλεπε και μάτωνε η ψυχή του.

Αυτοί του ζήτησαν ως αντάλλαγμα να τους δοθεί η κόρη του.

Είχε αντιρρήσεις και τους έλεγε:

«Θα την εξυγιάνω. Περιμένετε λίγο».

Έπρεπε όμως τελικά να χωριστούν οι δυο τους, να γίνει ανεξάρτητη, να ανοίξει τα φτερά της, να πετάξει ψηλά όπως όλες οι κόρες.

Θα δινόταν σε κάποιον που είχε πετρέλαια και καράβια. Πολύ πλούσιο.

Για το καλό της! Πώς όμως να χωριστούν τα κύτταρά τους; Τι σπαραγμός, τι πάγωμα έπεσε σε όλους που ήξεραν τη σχέση τους!

Ήρθε η στιγμή να την παραδώσει, να πάρει τα πράγματά του να φύγει, να την αφήσει.

«ΜΟΝΟ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΘΑ ΜΑΣ ΧΩΡΙΣΕΙ», μονολογούσε.

«Δεν περίμενα πως θα τελείωναν όλα τόσο γρήγορα», έλεγε και ξαναέλεγε.

Την τελευταία του δακρυσμένη ματιά την έριξε στο «πιστεύω» του, που πάντα ήταν κρεμασμένο στο γραφείο του, και άρχισε να διαβάζει το ποίημα του Κίπλινγκ:

Αν μπορείς να κρατάς την ψυχραιμία σου
όταν οι άλλοι χάνουν τη δική τους
και ρίχνουν σ' εσένα την ευθύνη
και την αιτία της αδυναμίας τους.

Αν έχεις πίστη στον εαυτό σου
όταν οι άλλοι αμφιβάλλουν για σένα
και δε σε πειράζει αυτή η δυσπιστία τους.

Αν μπορείς καρτερικά να περιμένεις
χωρίς να σε κουράζει η αναμονή,

ή όταν διαδίδουν ψέματα για σένα
να μην ξεπέφτεις κι εσύ στο ψέμα,
ή όταν φανερά σου δείχνουν μίσος
να μην αφήσεις το μίσος να σε καταλάβει,
κι όμως να μη φαίνεσαι πολύ αγαθός
μήτε πολύ στοχαστικός στα λόγια.

Αν να ονειρεύεσαι είσαι ικανός
δίχως να γίνεσαι σκλάβος των ονείρων.

Αν να δέχεσαι μπορείς θρίαμβο
και όλεθρο το ίδιο
και να αντιμετωπίζεις παρόμοια και τα δύο.

Αν είσαι σε θέση να υπομένεις
ακούοντας την αλήθεια που συ είπες,
να επαναλαμβάνεται αλλοιωμένη από πονηρούς
που επιδιώκουν έτσι να παγιδέψουν αφελείς,
ή να παρατηρείς αυτά που συ τους έδωσες ζωή,
σπασμένα να κείτονται και παραπεταμένα
και να φτιάχνεις εξαρχής με εργαλεία φθαρμένα.

Αν τολμάς όλα σου τα πλούτη μαζεμένα
να τα παίζεις κορόνα γράμματα μεμιάς,
να χάνεις, κι απ' την αρχή να ξεκινάς

χωρίς να μέμφεσαι για τη μοίρα σου κανέναν.

Αν μπορείς να κάνεις καρδιά, νεύρα και μυς
να σε υπηρετούν ακόμα
κι όταν έχουν καταρρεύσει,
και γερά να κρατάς, ενώ δεν υπάρχει εντός σου
τίποτε πέρα από τη θέληση
που τους λέει «βαστάτε!»

Αν μπορείς να μιλάς με χιλιάδες
κι όμως να κρατάς την αρετή σου,
ή να περπατάς με κυβερνήτες
κι όμως να μην αλλάζεις την απλή ζωή σου.

Αν ούτε εχθροί να σε βλάψουν μπορούν,
μα ούτε και κοντινότεροι φίλοι.

Αν όλοι έχουν την ίδια αξία για σένα
και κανείς πιο πολύ από τους άλλους.

Αν μπορείς να γεμίζεις τη μέρα σου
με είκοσι τέσσερις ώρες άξιας ζωής,
τότε δική σου θα είναι όλη η Γη
με όλα της τα αγαθά, κι ακόμη:
Αληθινά θα είσαι Άνθρωπος, παιδί μου.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΑΓΝΩΣΤΟ ΚΟΣΜΟ

«Πες μου, πώς είναι εκεί;»

Έχει άλλες εταιρίες πληροφορικής, υπάρχει ανταγωνισμός και πωλήσεις; Οι ανταγωνιστές του τον φοβούνται, όπως τον φοβούνταν στη γη, και λέγανε ότι όταν επισκεφθεί τον πελάτη θα χάσουν τη δουλειά; Ήταν χαρισματικός, είχε χιούμορ, ήξερε πότε να υποχωρεί, πότε να καλοπιάνει, πότε να παρακινεί και πώς να χειρίζεται τους άλλους και να τους διαβάζει κοιτάζοντάς τους στα μάτια.

«Οι υπολογιστές πώς είναι, τους μιλάς;»

Φαντάζεται ότι με το λέγειν που έχει, θα πιάνει κουβέντα και θα τους πείθει να βγάζουν τα αποτελέσματα που Εκείνος θέλει.

Τι του υποσχέθηκε ο Άγγελος και τον ακολούθησε, ώστε να συνεχίσει να κάνει εταιρίες πιο εξελιγμένες;

Ποδόσφαιρο παίζει; Τι χρώματα φοράει στο παι-

χνίδι; Τσάμπιονς Λιγκ έχουν εκεί; Πηγαίνουν στο Ουέφα;

Εκείνη πήγε να παρακολουθήσει τη φιέστα, κάθισε στη θέση που είχε νοικιάσει. Τον Σωκράτη Κόκκαλη τον αγνοούσαν οι φίλαθλοι και ζητωκραύγαζαν τον προπονητή Ερνέστο Βαλβέρδε. Ήταν η τελευταία του παρουσία. Τον βράβευσαν διότι είχε πάρει το νταμπλ. Την επόμενη χρονιά έβαλαν ένα αστέρι ακόμα στη φανέλα τους.

Οι φίλαθλοι της θύρας 7 φώναζαν και σηκώνονταν κατά τμήματα στις εξέδρες και σχημάτιζαν κυματισμούς.

Όση ώρα ήταν στο γήπεδο, όλα γύρω της τα έβλεπε πίσω από μια θαμπή κουρτίνα δακρύων, επειδή δεν τον έβλεπε να φωνάζει και Εκείνος μαζί με τους άλλους τα συνθήματα. Τον γιο του όλο τον ρωτούσε ποιος παίκτης είναι αυτός, ποιος εκείνος.

«Όπως έκανα και σ' εσένα και νευρίαζες, που σε απασχολούσα από το παιχνίδι».

Βαρελότα, καπνοί, χτυπήματα ποδιών στις εξέδρες, γινόταν ένα πανδαιμόνιο.

«Θυμάσαι την πρώτη φορά που πήγαμε στο Καραϊσκάκη;»

Στο ματς όπου ήταν ο Ατίλιο και κρατούσαν αγγούρια και φώναζαν στον Μίμη Δομάζο.

Ο γιος του πηγαίνει και κάθεται πάνω στη λευκή μαρμάρινη πλάκα, στην κρύα καμαρούλα του. Του διαβάζει όλα τα νέα της εφημερίδας *Φως* για να είναι ενήμερος.

«Εσείς ποια εφημερίδα έχετε, εκεί που βρίσκεσαι; Έχετε κυβέρνηση; Ποιος σας κυβερνάει; Έχετε βουλευτές, κάνετε εκλογές; Βατοπέδιο, Siemens έχετε;

»Πώς πάει η οικονομία, έχετε Αλμούνια, Στρος Καν, Γιούνκερ, Μέρκελ, Λαγκάρντ, Μπαρόζο, Ρομπάι; Εδώ μας έχουν ταράξει, μας έχουν βάλει σε επιτήρηση στο ΔΝΤ – είναι όλοι αυτοί που μας δανείζουν.

»Δεν καταλαβαίνω γιατί θέλουν τόσο πολύ να μας προσέχουν. Λένε, για να μην παίρνουμε τα λεφτά τους και τα επενδύουμε σε άλλα από αυτά που τους λέμε. Λένε πάλι ότι παίρνουμε τα δανεικά και δεν τους τα επιστρέφουμε. Γιατί μας τα δίνουν τότε, αφού είμαστε κακοπληρωτές;

»Τώρα λένε θα μας βάλουν και άλλους φόρους, τόσους ώστε να μπορέσουμε να ξεπληρώσουμε τους τόκους. Έκοψαν μέρος των μισθών, των συντάξεων, γίνονται απολύσεις, μιλούν για χρεοκοπία της χώρας.

»Αλλά και σε άλλες χώρες το ίδιο γίνεται: στην Πορτογαλία, την Ιρλανδία, την Ισπανία, την Ιταλία. Σιγά σιγά θα έχει πρόβλημα όλη η Ευρωζώνη. Και στην Αμερική το ίδιο συμβαίνει. Στην Κύπρο πήρανε

τις καταθέσεις πολιτών γιατί χρεοκόπησαν οι τράπεζες.

»Εδώ μαγαζιά κλείνουν, τα ενοίκια έχουν πάει και εβδομήντα τοις εκατό κάτω και οι περισσότεροι δεν πληρώνουν. Οικονομικός πόλεμος. Έχεις χάσει όλα αυτά τα επεισόδια».

Την DIS, τη νέα εταιρία, τη βοήθησαν οι φίλοι του και την προχώρησε ο γιος του, με μεγάλη προσπάθεια.

«Εσείς έχετε εκεί εφορία;»

Πάντα παραπονιόταν Εκείνος όταν έρχονταν οι εφοριακοί, για έλεγχο στην εταιρία, και λέγανε ότι στα βιβλία βρίσκουν αυτό το λαθάκι, εκείνο το λαθάκι, και για να κλείσει η υπόθεση, έπρεπε να τους δώσεις τόσα χρήματα, διαφορετικά μπορεί να στοίχιζε, με μεγαλύτερο έλεγχο, άλλα τόσα και περισσότερα.

Μετά, όμως, ο Γεώργιος Παπανδρέου είπε ότι θα πιάσουν τους φοροφυγάδες και θα βάλουν «πόθεν έσχες». Κάθε μέρα Εκείνη άκουγε και διάβαζε για χρεοκοπία.

«Λένε ότι θα γυρίσουμε στο παλιό νόμισμα, τη δραχμή, ότι θα βγούμε από την Ευρωζώνη. Για να μικρύνει το χρέος που έχουμε, πρέπει να γίνει κούρεμα – θέλουν να μας πάνε κομμωτήριο για να πετύχει το PSI, όπως το ονομάζουν».

Τελικά ο Παπανδρέου παραιτήθηκε και ανέλαβε

ο Ευάγγελος Βενιζέλος διότι είχε... πολλές αντιδράσεις από το λαό.

Υπήρξαν πολλές διαδηλώσεις. Εκατοντάδες αγανακτισμένοι πήγαιναν στο Σύνταγμα για να διαμαρτυρηθούν που τους μείωσαν τις συντάξεις και τους μισθούς, και αρκετές φορές κατέβαιναν και κουκουλοφόροι εκεί και γινόταν πεδίο μάχης, φωτιές, πέτρες, ξήλωμα μαρμάρων.

Την περίοδο όπου θα υπογραφόταν το δεύτερο μνημόνιο, η κυβέρνηση αποτελούνταν πλέον από δύο κόμματα, τη ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ, με τεχνοκράτη πρωθυπουργό τον Λουκά Παπαδήμο. Οι κουκουλοφόροι έκαψαν κλασικά κτίρια του αρχιτέκτονα Τσίλερ, τον ιστορικό κινηματογράφο Αττικόν, καταστήματα, τράπεζες...

«Στα σχολεία δίνονται συσσίτια. Το ίδιο συμβαίνει και στις εκκλησίες και τους δήμους. Μαθαίνουμε ότι αρκετοί αυτοκτονούν διότι βρέθηκαν σε αδιέξοδο από δάνεια».

Τελικά, δύο φορές έγιναν εκλογές, διότι δεν είχε κανείς πλειοψηφία, και διότι δεν ήθελαν να συνεργαστούν. Τη δεύτερη φορά αποφάσισαν να συγκυβερνήσουν Αντώνης Σαμαράς, Φώτης Κουβέλης και Ευάγγελος Βενιζέλος, με αντιπολίτευση τον μεγάλο αντίπαλο, τον Αλέξη Τσίπρα.

Αλλά ένα ιστορικό γεγονός ακόμη υπήρξε η εκλογή, στη Βουλή, της Χρυσής Αυγής, κόμμα που το κατηγόρησαν ως νεοναζιστικό, και τελικά τα βασικά στελέχη τα κλείσανε φυλακή για σύσταση εγκληματικής οργάνωσης.

«Δε μας έφταναν όλα αυτά, έχουμε και την αραβική άνοιξη· επαναστάσεις γίνονται τώρα σε όλα τα αραβικά κράτη, καθεστώτα πέφτουν, ανατρέπονται! Τώρα έχουμε και τους τζιχαντιστές.

»Εάν θέλεις μεγαλύτερη ανάλυση στην εποχή της ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ που είμαστε, να μπεις στο δικό σου δίκτυο να ενημερωθείς».

Γι' αυτό τα λεφτά που της άφησε δε φτάνουν, και τον παρακαλεί να της στείλει μερικά ευρουδάκια. Έστω και στα όνειρα.

«Εσείς πώς τα λέτε εκεί;»

Τώρα που όλοι μιλούσαν για λεφτά, Εκείνη του πρότεινε να συνεχίσουν τους λογαριασμούς τους: Τι έχουνε, τι ξοδέψανε, τι της έδωσε, τι του έδωσε. Αλλά και πάλι δε θα συμφωνούσαν!

Κι Εκείνος τότε πάλι θα της έστελνε λουλούδια. Να δει πώς θα της τα έστελνε τώρα...

Στο νου της ήρθε τότε η θύμηση που από τότε που πήγαιναν σχολείο ακόμη, έκαναν λογαριασμούς. Να μη σταματήσουν και χαλάσει η παράδοση!

Όταν ήταν στρατιώτης, έστελναν ο ένας στον άλλο μερικές δραχμούλες.

Επίσης, Εκείνη τηλεφωνούσε στη μονάδα του και ζητούσε να του δώσουν άδεια οι επικεφαλής του, λόγω των γνωριμιών που είχε από το υπουργείο όπου εργαζόταν. Μπορεί πάλι να ζητήσει άδεια; Να έρθει για διακοπές, να πάνε στα Κυθηράκια πάλι, όπως πηγαίνανε στις καμαρούλες των τετρακοσίων ετών που είχαν αναπαλαιώσει. Να δει τι ωραία έγινε η μπουκαμβίλια του! Και κατόπιν, να επιστρέψει πάλι στην ουράνια κατοικία του.

«Έχετε πλανητάρχη; Εμάς ο πλανητάρχης μας κάθισε στον ήλιο και έχει πάρει χρώμα.

»Έχετε χρηματιστήριο;»

Εάν ναι, τον φανταζόταν να παίζει με τις μετοχές εκεί, συνέχεια.

«Μην πας και παντρευτείς καμιά άλλη εκεί. Πώς γίνεται ο γάμος εκεί; Ντύνεστε με σύννεφα;

»Έχει εκεί ρολόγια, συνεχίζεις να εμπλουτίζεις τη συλλογή σου; Πώς είναι εκεί τα ρολόγια, μιλάνε;»

Το ρολόι του το έδωσε στον γιο του, γι᾽ αυτό του ζητάει να της στείλει ένα αποδεικτικό, διότι τους χρειάζεται για το «πόθεν έσχες».

«Τα ρούχα σου τα ξέχασες εδώ. Τι να τα κάνω

τώρα τόσα ρούχα, και τις συλλογές σου, πάλι, τι να τις κάνω, μου λες; Τα αυτοκινητάκια σου;»

Εκείνη το άλλο ρολόι θα το έδινε στον εγγονό του, γιατί του έλεγε Εκείνος ότι πρέπει να ζήσει πεντακόσια χρόνια μέχρι να το δει να σταματά να λειτουργεί, όπως του είχαν πει.

«Την Ολυμπιακή την αγόρασε ο Ανδρέας Βγενόπουλος, αυτός που είχε αγοράσει και τη LogicDIS.

»Εσείς έχετε αεροπλάνα, πηγαίνεις σε άλλες χώρες; Πώς είναι, ταξιδεύουν με την ταχύτητα του φωτός;

»Κοίταξε, στείλε ένα ενημερωτικό στον Βγενόπουλο, γιατί μπορεί να ενδιαφέρεται να αγοράσει μερικά αεροπλάνα.

»Η Eurobank μπήκε στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, στο EFSF, και ο διευθύνων σύμβουλός της αποχώρησε δακρυσμένος που, ύστερα από τόσα χρόνια, την άφηνε.

»Στρατό έχετε; Από αγγέλους;»

Μόλις ερχόταν από τη μονάδα του, με τη στολή του αξιωματικού της Αεροπορίας, έλαμπαν τα γαλάζια μάτια του. Είχε πάρει ένα μελαμψό χρώμα και είχε χτίσει ένα ρωμαλέο σώμα από τις ασκήσεις που του έκαναν στην ύπαιθρο, προπαντός στη ΣΕΑΠ.

Τον καιρό που Εκείνος τελείωνε τη θητεία του, Εκείνη είχε φύγει από το υπουργείο διότι η κυβέρνη-

ση Κωνσταντίνου Καραμανλή έπεσε πιεζόμενη από τον Ανένδοτο του Γεωργίου Παπανδρέου, από διαφωνίες με το Παλάτι, συλλαλητήρια στους δρόμους, συγκρούσεις στην Κύπρο και μια γενικότερη πολιτική κρίση που αποκορύφωμα είχε τη δολοφονία του Λαμπράκη. Ο Γρηγόρης Κασιμάτης, υπουργός πολλές φορές στο παρελθόν, ακαδημαϊκός και θεμελιωτής του εργατικού δικαίου, ήταν τότε υπουργός Εθνικής Παιδείας. Εκείνη ακόμα εργαζόταν στο γραφείο του, και την ημέρα που έπεσε η κυβέρνηση θα υπογραφόταν ο διορισμός της στον Οργανισμό Σχολικών Βιβλίων, ενώ θα γινόταν επίσης η μετάθεση και μιας εκπαιδευτικού που της είχε ζητηθεί από τον υπασπιστή του διαδόχου Κωνσταντίνου, Μιχαήλ Αρναούτη. Έπειτα Εκείνη είχε προσληφθεί στην Αθηναϊκή Χαρτοποιία όπου εκεί πρωτογνώρισε την πληροφορική την οποία και του συνέστησε. Εκείνος τότε, στο τέλος της στρατιωτικής του θητείας, αποφάσισε τελικά να παρακολουθήσει τα μαθήματα πληροφορικής που άρχιζαν στην IBM, στο Σύνταγμα. Έπρεπε να πηγαίνει στη μονάδα του, που ήταν στο Φάληρο, στο προσκλητήριο, και μετά στα μαθήματα. Κατόπιν να τελειώνει τη δουλειά του στη μονάδα του. Είχε και το πανεπιστήμιο μέσα σε όλα αυτά. Επειδή ήταν καλός αξιωματικός, τον αγαπούσε και τον βοηθούσε ο διοικητής του.

«Φυλακές έχετε; Εδώ είναι της μόδας, αρκετοί πολιτικοί μας μπαίνουν στις φυλακές για οικονομικά σκάνδαλα.

»Όπλα έχετε; Κάνετε πολέμους ή έχετε φτάσει σε ανώτερα επίπεδα, όπου δε χρησιμοποιείτε αυτά, αλλά τη διαλεκτική του Σωκράτη για να λύνετε τις διαφορές σας; Είναι κοντά σας; Είναι και ο Πλάτων; Οργανώνετε συμπόσια;

»Μιλάτε για τον έρωτα, πίνετε άκρατον οίνον, που τόσο σου αρέσει; Ή είσαι με τον Μέγα Αλέξανδρο, ή τον Ναπολέοντα, που σου ταιριάζουν καλύτερα, και μιλάτε για τις νικηφόρες μάχες, ή τα Βατερλό;

»Μήπως με τον Πυθαγόρα, και λύνετε ασκήσεις που σου αρέσουν;

»Ήρθε και ο Μάικλ Τζάκσον τελευταία, θα βρήκες και τον Έλβις Πρίσλεϊ. Θα είσαι όλο χορούς και πανηγύρια!»

Πήγε επίσης κοντά του ο Στιβ Τζομπς της Apple, που πάντα τον θαύμαζε, γιατί ταίριαζε κάπως η ιστορία τους. Έτσι θα μπορέσουν να αναλύσουν το πώς θα κάνουν να είναι βιώσιμες οι εταιρίες πληροφορικής μέσα από νέες προηγμένες τεχνολογίες.

Εκείνη θυμήθηκε τον Τζομπς με τον Macintosh. Εκείνον στα Ναυπηγεία. Πρώτα χρησιμοποιούσε τη γλώσσα προγραμματισμού Assebler. Μετά, την

Cobol, στα μεγάλα συστήματα υπολογιστών (τα ονομαζόμενα mainframe) 360/70. Και εκείνη χρησιμοποίησε την Cobol στη Philips στη σειρά 360. Μετά συνάντησε τη γλώσσα Basic σε PDP της εταιρίας DEC υπολογιστή, πλέον σε on line επικοινωνία και βάση δεδομένων στην τσιμεντοβιομηχανία ΑΓΕΤ Ηρακλής, την εταιρία με το αντισεισμικό πρωτότυπο κτίριο, με τους ειδικούς που έρχονταν από την Ευρώπη για τη διακόσμηση, με τη μοναδική συλλογή πινάκων και τους καλούς συνεργάτες και στις δύο εταιρίες. Τα προβλήματα που είχαν με τα back-up, έχουν πλέον λυθεί με το cloud.

«Τώρα όλα αποθηκεύονται αυτόματα στο cloud, το "σύννεφο" – δεν ξέρω εάν είναι από τα δικά σας σύννεφα που έχετε στον ουρανό!

»Έχετε γρίπη; Εμείς εδώ λένε ότι κινδυνεύουμε, ότι πρέπει να κάνουμε εμβόλια.

»Μήπως είναι και ο Ιπποκράτης μαζί σου; Ρώτησέ τον για την ομοιοπαθητική και για τη μεγαλοκαρδία που είχες από μικρός».

Τι λάθος κάνανε και με την άπνοια; Δεν είχε τίποτε, φάρμακα δεν έπαιρνε. Την παραμονή που έφυγε, χορεύανε; Πώς γίνεται να πάθει ανακοπή;

«Επίσης, ρώτησέ τον για τις ρυτίδες που απέκτησα κλαίγοντας. Εννέα μήνες κράτησε το κλάμα, σαν να

ήμουν έγκυος. Εσύ μου έλεγες: "Μην κάνεις γκριμάτσες, για να μη χαλάσει το δέρμα σου". Τώρα, τι να σου πω;

»Πρόσεξε όταν δεις τους καθηγητές μας, κάνε πως δεν τους γνωρίζεις, γιατί θα σε ρωτήσουν: πώς γίνεται να αντιγράφω από σένα και να παίρνω μεγαλύτερο βαθμό!

»Θυμάσαι και στο Οικονομικό πανεπιστήμιο, όταν έδωσες εξετάσεις; Ήρθαν τα γραπτά στο υπουργείο όπου δούλευα, και μου λέει ο διευθυντής μου: "Τι να του κάνω με τέτοια ορθογραφία και άριστα μαθηματικά;" Πού να ήξερε ότι τα κομπιούτερ, που έπαιζες μια ζωή, δε χρειάζονται ορθογραφία!

»Τα αγαπημένα κείμενά σου: *Τα λόγια της πλώρης* του Ανδρέα Καρκαβίτσα, το *Χωρίς οικογένεια* του Έκτορα Μαλό, *Ο ηγεμόνας* του Νικολό Μακιαβέλι, το *Εκ βαθέων* του Όσκαρ Γουάιλντ, τι να τα κάνω; Σου εύχομαι να βρεις εκεί πιο φιλοσοφημένα».

Εκείνη μάθαινε μπριτζ, ήταν η καινούργια της απασχόληση, η καινούργια της συντροφιά. Τελευταία είχε πάρει μέρος σ' ένα τουρνουά όπου λάμβαναν μέρος και παίκτες της Εθνικής Ελλάδος μπριτζ.

«Έχω προσπαθήσει πολύ να το μάθω, είναι δύσκολο, γιατί έχει πολλούς κανόνες. Εάν παίζαμε μαζί, θα

είχαμε μεταξύ μας ανταγωνισμό, αλλά σίγουρα θα παίζαμε και με άλλους συμπαίκτες.

»Γι' αυτό προσπάθησε να το ψάξεις στο Ίντερνετ της ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ. Διότι όταν παίζω εγώ στο Ίντερνετ, δε βλέπω τους συμπαίκτες μου, είναι αόρατοι. Έτσι θα μπορούμε να παίξουμε και μαζί. Το σινιάλο μας, για να καταλάβω, θα είναι μια σεμπρεβίβα».

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΑΛΛΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ

«Πες μου, στα τελευταία μας ταξίδια, μας ακολουθούσε ο Άγγελος;»

Στη ζωή τους ολόκληρη υπήρχαν ελάχιστες εμπειρίες τόσο λυτρωτικές όσο η στιγμή κατά την οποία το αεροπλάνο τους ανυψωνόταν κάθε φορά στους αιθέρες. Την ώρα όπου κοίταζαν από το παράθυρο, όσο το αεροπλάνο περίμενε σταματημένο στην αρχή του διαδρόμου, αντίκριζαν ένα θέαμα με γνώριμες αναλογίες: δρόμοι, δέντρα, κτίρια.

Η πορεία των δρόμων άλλαζε επειδή έπρεπε να παρακαμφθεί κάποιος λόφος, τα ποτάμια κατέληγαν σε λίμνες, ατένιζαν θάλασσες από νερό και από πράσινες εκτάσεις στη συνέχεια του ουρανού. Τα σύννεφα έφερναν γαλήνη.

Η απογείωση τους μεταμόρφωνε, μπορούσε να τους εμπνεύσει.

Το ταξίδι είναι η μαία της σκέψης, όπως μας λέει ο Αλέν ντε Μποτόν στο βιβλίο του *Η τέχνη του ταξιδιού*.

Ξεφύλλιζε το άλμπουμ και κοίταζε τις φωτογραφίες, πού πήγαν, πώς πέρασαν. Ήθελε να περιγράψει, να ξαναζήσει μία μία στιγμή.

Ο Άγγελος τους ακολουθούσε;

Στη Μαδρίτη, στο μουσείο Del Prado με την *Infanta* – την πριγκίπισσα – και τις *Las meninas* – τις «δεσποινίδες των τιμών» – του Βελάσκεθ, τη *Μάγια* του Γκόγια, τους Φλαμανδούς – τον Ρούμπενς, αλλά και τον Ρέμπραντ με τα μυθολογικά θέματα.

Στο Εθνικό Μουσείο Τέχνης της Βασίλισσας Σοφίας γοητεύτηκαν από το μνημειώδες συμβολικό έργο, την *Γκουέρνικα*, του Πικάσο, ο οποίος, προκειμένου να απεικονίσει το βομβαρδισμό της ομώνυμης πόλης, χρησιμοποίησε την τεχνοτροπία του κυβισμού. Οι συμβολισμοί του μαρτυρούσαν τη βιαιότητα, τον πόνο και την αγωνία: το άλογο με το ανοιχτό στόμα την κραυγή της μητέρας αγκαλιά με το παιδί της, ο ταύρος τη φρίκη και το σκοτάδι, και το πουλί τις ψυχές που χάνονται.

Στο Ανόβερο επισκέφθηκαν τη διεθνή έκθεση πληροφορικής, τη CeBIT, που διοργανώνεται κάθε χρόνο στη Γερμανία.

Κατόπιν στο Μόναχο, Εκείνος ήταν ενθουσιασμένος που έβλεπε τις ελληνικές επιγραφές και τον ενημέρωναν για τον βασιλιά Όθωνα.

«Τώρα πάλι οι Γερμανοί μάς προστατεύουν...»

Και τέλος το Βερολίνο – στο Νησί των Μουσείων, που σ' ένα από αυτά δεσπόζει η πανέμορφη Νεφερτίτη – τον μάγεψε.

Την πρώτη φορά που πήγανε στο Παρίσι, στην έκθεση πληροφορικής και στο Gartner Group – μια αμερικανική ερευνητική εταιρία που παρείχε συμβουλές σε θέματα τεχνολογίας – ασφαλώς ο Άγγελος δε θα τους ακολούθησε. Ήθελε Εκείνος να παρακολουθήσει την όπερα *Πάρσιφαλ* του Ρίχαρντ Βάγκνερ, που νόμιζε ότι παιζόταν στο κτίριο Palais Garnier. Είχαν δει τη μακέτα των σκηνικών στο μουσείο Orsay, και υπολόγιζε ότι θα έβλεπε τα καταπληκτικά σκηνικά του Palais Garnier.

Παιζόταν όμως στο κτίριο της όπερας της Βαστίλης. Είχε τρομερό εκνευρισμό. Μήπως τον ενοχλούσε ο Άγγελος την τελευταία φορά; Εκείνος ήταν πάντοτε ψύχραιμος.

Ήθελε πάλι όλα να τα ξαναεπισκεφθεί, να δει τα έργα των ιμπρεσιονιστών, του Ρενουάρ, του Γκογκέν, του Βαν Γκογκ με την αμυγδαλιά του, του Μονέ με τα νούφαρα να πλέουν στη λίμνη και να είναι σαν ζω-

γραφιστά μπλε, μοβ, πράσινα καραβάκια. Στο Λούβρο τον Ντα Βίντσι, τον Βατό, που ζωγράφισε την επιβίβαση για τα Κύθηρα. Το μύθο των Κυθήρων, το νησί του αγνού έρωτα, που δεν μπορείς να φτάσεις ποτέ. Το μεγαλοπρεπές άγαλμα της Νίκης της Σαμοθράκης. Όταν αντιληφθεί τους συμπατριώτες της, νιώθει τόση νοσταλγία που είναι μακριά από τον τόπο της. Ελπίζει μόνο να ξεχαστεί κάποιο παράθυρο ανοιχτό, για να πετάξει και να βρεθεί πάλι κοντά στο ιερό των Καβείρων.

Στη Μονμάρτη, με το χιονόνερο, όπου αφέθηκαν στα καλλιτεχνικά χέρια των ζωγράφων. Νοερά αισθάνθηκαν ότι κοντά τους ήταν οι ζωγράφοι από τη γενιά του ’30: ο Χατζηκυριάκος-Γκίκας, ο Γιάννης Τσαρούχης να ζωγραφίζει τους ναύτες του, ο Μόραλης, και παρέα τους οι ποιητές μας: ο Ελύτης να απαγγέλλει το *Άξιον Εστί* και ο Ρίτσος το *Σεληνόφως*. Πιο εκεί σαν να είδαν να περπατά στους δρόμους της Μονμάρτης η Εντίθ Πιάφ και να τραγουδά το *Non, je ne regrette rien.*

Στο μουσείο του Ροντέν, με το υπέροχο και αγαπημένο τους έργο, *Το φιλί.*

Στη βόλτα τους στον Σηκουάνα, με την Παναγία των Παρισίων, Εκείνη είχε κουρνιάσει στη ζεστή αγκαλιά του. Η Αψίδα του Θριάμβου, ο καφές στο

μπιστρό κοντά στο θρυλικό Maxim's, εκεί που έτρωγε ο Ωνάσης με την Κάλλας, και το ξενοδοχείο Ritz, το συνδεδεμένο με τη θλιβερή ιστορία της πριγκίπισσας Νταϊάνα.

Στο όμορφο Εδιμβούργο, παρευρέθηκαν στο συνέδριο της εταιρίας πληροφορικής JBA, με την οποία συνεργάζονταν.

Μετά επισκέφθηκαν το Λονδίνο, διότι Εκείνος ήθελε να παρακολουθήσει τον αγώνα Ολυμπιακός-Τσέλσι. Επίσης πήγαν ξανά στο Βρετανικό μουσείο, για να απολαύσουν τα ελληνικά μάρμαρα του Παρθενώνα, που αδημονούμε όλοι οι Έλληνες να μας επιστραφούν. Στις όχθες του ποταμού Τάμεση, τον Πύργο του Λονδίνου, τη βόλτα τους χέρι χέρι στη γέφυρα – και σαν να είδαν σκηνές με τους ήρωες του Σαίξπηρ πάνω στο κτίριο με το Μπιγκ Μπεν.

Σαν να διαισθάνθηκαν τότε ότι θα ήταν δύσκολο να ξαναπάνε μαζί.

Στο προτελευταίο ταξίδι τους, στο Περού, μήπως τον πείραξε το υψόμετρο; Έφτασαν σε περίπου τέσσερις χιλιάδες μέτρα. Λόγω του ύψους μασούσαν φύλλα κόκας για να αντέξουν.

Ήθελαν να γνωρίσουν τον πολιτισμό των Άνδεων, το Μάτσου Πίτσου, την πόλη των Ίνκας, την πιο φημισμένη αρχαιολογική τοποθεσία, φωλιασμέ-

νη ανάμεσα σε πελώρια βουνά, η οποία φτιάχτηκε από εργάτες που λάξεψαν τον τεράστιο βράχο για να «χτίσουν» μέσα του ναούς. Πολιτισμός πέντε χιλιάδων ετών, που τελικά κατέκτησαν οι Ισπανοί.

Η πυκνή βλάστηση τον είχε συνεπάρει. Τα ζώα, τα λάμα. Σ' Εκείνη έδωσαν ένα μπιμπερό με γάλα για να ταΐσει ένα μικρό ζωάκι.

Τα γεωγλυφικά της Νάσκα, που βρίσκονται στην παραθαλάσσια περουβιανή έρημο πάνω στον ψηλότερο και σκληρότερο, λόγω κλίματος, αμμόλοφο. Τα μυστηριώδη σχήματα απεικονίζουν ανθρώπους, αστερισμούς και ζώα. Υπάρχουν θεωρίες από τον συγγραφέα Ντένικεν ότι είναι από εξωγήινους, και από άλλους ότι είναι αστρονομικό τελετουργικό ημερολόγιο.

Όταν έφταναν ψηλά, τους έλεγε:

«Ελάτε, ανεβείτε κι άλλο, έχει μαγαζιά πάνω».

Εκείνη και οι υπόλοιποι συνταξιδιώτες τους με δυσκολία προχωρούσαν, δεν μπορούσαν να αναπνεύσουν – και Εκείνος τούς κορόιδευε ότι έχει μαγαζιά πάνω στο βουνό!

Πήγαν να συναντήσουν τους κόνδορες των Άνδεων, αφού διένυσαν μια κουραστική πολύωρη διαδρομή με χωματόδρομο. Το θέαμα ήταν όμως εντυπωσιακό.

Περίμεναν να ξεπροβάλουν μέσα από τα βουνά και, ξαφνικά, εμφανίστηκαν με ανοιγμένα τα μεγαλειώδη φτερά τους, και Εκείνος έτρεχε να τους φωτογραφίσει, και αυτοί άλλαζαν πορεία, και Εκείνος πήγαινε μία από εδώ, μία από εκεί, για να καταφέρει να τους αιχμαλωτίσει μέσα στην κάμερα.

Αυτοί όμως σαν να χόρευαν, έστριβαν, πήγαιναν μία πάνω, μία κάτω, σαν να τους κορόιδευαν που κυνηγούσαν να τους απαθανατίσουν. Τους κοίταζε πολλή ώρα κι η καρδιά της χτύπαγε δυνατά. Ποτέ δεν είχε δει κάτι ωραιότερο από αυτό το πουλί, το οποίο διέγραφε αργά κύκλους στον ουρανό σε μεγάλο ύψος, μόνο και σιωπηλό μέσα στον άνεμο και το φως του ήλιου. Κάποιες στιγμές αιωρούνταν σαν να ήταν έτοιμο να πέσει. Οι χτύποι της καρδιάς της δυνάμωναν, γιατί η σιωπή του άγριου πουλιού έμπαινε μέσα της και τη γέμιζε φόβο.

Κατόπιν έφτασαν στο φανταστικό Κούσκο και, εν συνεχεία, στη λίμνη Τιτικάκα, με τα πλωτά νησιά της από καλάμια τοτόρα.

Το τελευταίο ταξίδι τους ήταν ξανά στη Βενετία. Εκεί την παρακαλούσε να μπουν σε μια γόνδολα και να της τραγουδήσει το *O sole mio*. Επέμενε, αλλά Εκείνη ντρεπόταν.

Του άρεσε να το ακούει από τον Λουτσιάνο Πα-

βαρότι. Την τελευταία φορά που τον είχε ακούσει ήταν στο φεστιβάλ «My friends» στη γενέτειρά του.

Κουράζονταν να τριγυρίζουν στα μαγαζιά. Παρ' όλα αυτά, Εκείνη ήθελε να συνεχίσει, και όλο της έλεγε:

«Πάμε να ξεκουραστούμε».

Και έτρωγαν στα μαγαζάκια βλέποντας να περνούν οι γόνδολες κάτω από τις γέφυρες.

Πήγανε στην πλατεία Σαν Μάρκο, κοντά στο παλάτι των δόγηδων, στο καφέ Florian. Στην πλατεία, όπου έπαιζαν μουσική, τραγουδούσαν και ήθελαν να χορέψουν, αλλά, ήταν λίγο τσαντισμένοι, ήθελαν όμως και να αγκαλιαστούν.

Ήταν η πιο – τελευταία – ζεστή αγκαλιά. Θα τη θυμάται πάντα. Ήθελε να τη σφίξει ακόμα περισσότερο.

Στο θέατρο Malibran άκουσαν ένα κονσέρτο, και στο ιστορικό θέατρο La Fenice παρακολούθησαν την όπερα *Ναμπούκο* του Τζουζέπε Βέρντι. Του άρεσαν οι όπερες.

Μετά την παράσταση παρευρέθηκαν στο εορταστικό γεύμα στη φημισμένη σάλα του θεάτρου όπου γίνονταν οι επίσημοι χοροί της βενετσιάνικης αριστοκρατίας.

Στο προηγούμενο ταξίδι τους στη Βενετία, εί-

χαν πάει απόκριες, είχαν αγοράσει ωραίες μάσκες – Εκείνος πήρε τη μάσκα του Δον Ζουάν.

Ύστερα από τριάντα εννέα μέρες θα έφευγε για το δικό του ταξίδι, για μια νέα ζωή. Μπορεί να είχε κουραστεί, μπορεί να τον είχαμε κουράσει και εμείς.

Στα παλιά τους ταξίδια δεν τους ακολουθούσε κανένας άγγελος, πέταγαν με τα φτερά της νιότης. Πέρασαν από τη Νέα Υόρκη καθώς πήγαιναν για την έκθεση πληροφορικής στο Λας Βέγκας. Έβλεπαν το ελικόπτερο να κάνει βόλτα πάνω από το άγαλμα της Ελευθερίας, που φωτίζει τον κόσμο. Επισκέφθηκαν το Empire State Building στο Μανχάταν, το Μητροπολιτικό μουσείο. Είδαν την όπερα *Μανόν Λεσκό* του Πουτσίνι, τις τεράστιες λιμουζίνες που ήταν σαν σαρανταποδαρούσες.

Συνέχισαν στην Ουάσινγκτον, που στο προεδρικό μέγαρο Εκείνη δε θυμόταν ποιος ήταν πρόεδρος. Ίσως ο Κλίντον, που είχε προβλήματα με το οβάλ γραφείο.

Στο μουσείο της πόλης, όπου είδαν τον πρώτο υπολογιστή, ήταν χαρούμενος, της έλεγε συνεχώς το όνομά του, ENIAC.

Κατέληξαν στο Λας Βέγκας, που είχε τη μεγαλύ-

τερη έκθεση υπολογιστών, την COMDEX. Από εκεί ο Μπιλ Γκέιτς είχε κάνει την ιστορική ανακοίνωση το ’83 ότι σχεδίαζε να αναπτύξει το λειτουργικό σύστημα Windows για PC, το οποίο θα είχε γραφικό περιβάλλον, με παράθυρα, εικονίδια και ποντίκι για πλοήγηση. Είδαν τα μεγαλοπρεπή ξενοδοχεία, τα περισσότερα καζίνα. Εκείνος όμως δε μαγνητιζόταν από αυτά, περνούσε όλον το χρόνο του στη μαγευτική έκθεση.

Εκεί άκουσαν ζωντανά και το *My way* από τον Φρανκ Σινάτρα.

Το ταξίδι στην Ατλάντα για τους Ολυμπιακούς αγώνες το 1996, στην επέτειο των εκατό χρόνων, τους το προσέφερε η IBM, επειδή η εταιρία τους έπιασε τους στόχους της.

Είχε κλείσει δωμάτιο σε ένα μεγάλο πανέμορφο ξενοδοχείο, διαμορφωμένο με αρχαίο ελληνικό στιλ. Υπήρχαν άνθρωποι μεταμφιεσμένοι σε αρχαίους Έλληνες, βαμμένοι με άσπρο χρώμα, που παρίσταναν αγάλματα. Κοπέλες ντυμένες με χλαμύδα σκορπούσαν μελωδίες με την άρπα τους – τιμής ένεκεν για τους Ολυμπιακούς που γεννήθηκαν στην Ελλάδα. Εκεί συνάντησε τον διεθνή πρόεδρο της IBM και του ζήτησε να φωτογραφηθούν. Δεν μπορούσε να μην αρπάξει την ευκαιρία. Ήταν καλεσμένοι δημοφιλείς αθλητές,

στελέχη και επιχειρηματίες από όλο τον κόσμο. Επίσης, πραγματοποιούνταν σημαντικές παρουσιάσεις με μεγάλες εκπλήξεις στην τελευταία τεχνολογία.

Όταν πήγαιναν προς το στάδιο για την έναρξη των αγώνων, η ζέστη είχε γίνει ανυπόφορη. Έτρεχαν τότε κοντά σε ανθρώπους που ψέκαζαν με νερό από έναν ψεκαστήρα, τον οποίο είχαν στην πλάτη, για να δροσιστούν.

Στους Ολυμπιακούς αγώνες του Σίντνεϊ, με το καταπληκτικό λιμάνι του και το θαυμαστό κτίριο της όπερας, έμειναν στα ξαδέλφια τους. Την ίδια περίοδο, Εκείνη είχε εκδώσει και το πρώτο βιβλίο της, τις *Σεμπρεβίβες*, με θέμα τη μετανάστευση των Κυθηραίων. Ο τίτλος είχε παρθεί από τα κίτρινα αυτοφυή λουλουδάκια στο κάστρο των Κυθήρων που ποτέ δε μαραίνονται. Ονομάστηκαν έτσι από τους Ενετούς. Οι μνήμες είναι πάντα ζωντανές! Το βιβλίο το παρουσίασαν στους πατριώτες τους, τους Τσιριγώτες.

Εκεί διαπίστωσαν ότι η παλαιότερη γενιά νοσταλγούσε ακόμα την πατρίδα της, που είχε αναγκαστεί να εγκαταλείψει. Θέλοντας να βρίσκονται όλοι μαζί, οργάνωναν συνεστιάσεις, πικ νικ, γιόρταζαν τις εθνικές επετείους.

Αλλά δυστυχώς Εκείνος δεν έμεινε για να δει τους

αγώνες. Έφυγε για να επιστρέψει στην εταιρία, όπου είχαν παρουσιαστεί κάποια θέματα τα οποία με το τηλέφωνο δεν μπορούσαν να επιλυθούν.

Ευτυχώς που είχαν προλάβει να πάνε στην περιοχή του Κερνς όπου βρίσκεται ο Μεγάλος Κοραλλιογενής Ύφαλος, με τους εντυπωσιακούς σχηματισμούς και τα πολύχρωμα ψάρια του.

Τι χρωματισμοί! Έκαναν καταδύσεις, κολυμπούσαν στο βυθό και έβλεπαν διάφορα είδη κοραλλιών. Άλλα σε σχήμα μανιταριών, άλλα σε σχήμα κοχυλιού, άλλα σαν μπουκέτα λουλουδιών, άλλα σαν μικρά δέντρα και άλλα σαν θάμνοι.

Βρέθηκαν στις εκδηλώσεις της Γιάννας Αγγελοπούλου, της προέδρου της οργανωτικής επιτροπής των Ολυμπιακών αγώνων για την Ελλάδα το 2004. Είχε πάει στο Σίντνεϊ να παρακολουθήσει, να ενημερωθεί για όλη τη διαδικασία.

Σε μια δεξίωση στην οποία είχαν προσκληθεί από την πρεσβεία, τους είχαν πει να φορέσουν επίσημα ρούχα στο χρώμα του μαύρου. Αλλά δεν είχαν πάρει μαζί τους. Εκείνος έπρεπε να νοικιάσει ένα σμόκιν και Εκείνη να αγοράσει μια μαύρη τουαλέτα.

Αλλά Εκείνος πάλι ήθελε την ανατροπή, και της είπε: «Εμείς θα φορέσουμε αυτά που έχουμε, είμαστε τουρίστες. Έτσι θα ξεχωρίζουμε, εσύ με το μεταξωτό

φιστικί ταγέρ σου, και εγώ με το ωραίο μου ανοιχτόχρωμο κοστούμι».

Μόλις έφτασαν εκεί, όλοι γύρω τους ήταν πράγματι ντυμένοι με μαύρα επίσημα ενδύματα σκούρου χρώματος, και φυσικά όλων τα βλέμματα είχαν πέσει πάνω τους. Όταν ήρθε ο πρόεδρος της Αυστραλίας, ο Τζον Χάουαρντ, και ο αρχιεπίσκοπος Στυλιανός, ανήγγειλαν την άφιξή τους. Και άρχισε ο χορός. Πρώτος και καλύτερος ήταν Εκείνος. Εκείνη αισθανόταν έτοιμη να την... καταπιεί η γη.

Στη Βραζιλία, στην απέραντη παραλία της Κοπακαμπάνα. Στο λόφο του Ζαχαρόψωμου, που έχει σχήμα κωνοειδές, ανέβηκαν με αεροκαμπίνα. Εκεί μπορούσες να νιώσεις την ανείπωτη μαγεία μιας φανταστικής θέας. Στην υπέροχη αυτή παραλία, που παιδιά και μεγάλοι παίζουν πάντα ποδόσφαιρο πάνω στην αμμουδιά της, Εκείνος της μιλούσε για το αγαπημένο του αυτό παιχνίδι, το ποδόσφαιρο, και για τους μεγάλους παίκτες που βγάζει. Είδανε το ιστορικό γήπεδο Μαρακανά, τους ουρανοξύστες και τις φαβέλες, δηλαδή τις τενεκεδουπόλεις, και τον φανταστικό καταρράκτη του Ιγκουασού, σε σχήμα πετάλου. Επίσης, τους είπανε για τις λαχταριστές μουλάτες που λικνίζουν τα κορμιά τους στους ξέφρενους χορούς του καρναβαλιού.

Στη Νότια Αφρική θαύμασαν τις ωραίες πέτρες τανζανίτη, που κοσμούσαν πανέμορφα κοσμήματα, και τους, μεγαλύτερους στον κόσμο, καταρράκτες της Βικτώριας. Περισσότερο όμως, Εκείνου του άρεσε στη ζούγκλα, στο Μάλα Μάλα του εθνικού πάρκου Κρούγκερ. Πήγαινε κάθε πρωί στις πέντε για «σαφάρι», για να συναντήσει τα ζώα.

Παρατηρούσε τους τεράστιους ελέφαντες, σε απόσταση αναπνοής, ξαφνικά να εκτείνουν την προβοσκίδα τους, και νόμιζε ότι θα τον αρπάξουν και θα τον εκτοξεύσουν μακριά. Οι τίγρεις με το νωχελικό βάδισμά τους να περνούν σχεδόν δίπλα του. Έβλεπε το καρτέρι που έστηναν στα ανυποψίαστα ζώα. Η επίθεση ήταν συγκλονιστική, άρπαζαν τη λεία τους, την ξεκοίλιαζαν, και όλη η γη βαφόταν με αίμα. Άλλα πάλι έτρεχαν σαν τρελά για να ξεφύγουν, παρατείνοντας λίγο ακόμα τη ζωή τους. Μέσα σε αυτό το πάρκο, με όλων των λογιών τα δέντρα, σε αυτό τον παράδεισο, υπήρχε η ίδια αγριότητα που δυστυχώς την έβλεπαν και στον κόσμο των ανθρώπων. Η υπερίσχυση του νόμου του δυνατού.

Εκείνη δεν πήγαινε μαζί του τόσο το πρωί, αλλά προτιμούσε το απόγευμα. Ήθελε να καθίσει στο δωμάτιό της, στην ωραία «λοτζ», όπως ονομάζουν το κατάλυμα εκεί. Δίπλα της έρχονταν τα ιμπάλα, αυτά

τα ωραία και ζωηρά ζωάκια, και της έκαναν παρέα.

Από εκεί κοντά, από τη Ζιμπάμπουε, Εκείνος είχε αγοράσει ένα γλυπτό πολύ βαρύ. Όλοι αναρωτιούνταν πώς θα το πέρναγε από τα τελωνεία. Η απάντησή του:

«Να είσαστε μακριά μου, και εγώ θα τα καταφέρω».

«Έτσι συνήθιζε να κάνει με τα τελωνεία. Αλλά για να μην τον μαρτυρούμε με τις ματιές και τα γέλια μας, μας έδιωχνε από δίπλα του».

Στο Ακρωτήρι της Καλής Ελπίδας, όταν πήγαν να μπουν στο αυτοκίνητο, ξαφνικά τρύπωσε ένας μπαμπουίνος, τους άρπαξε τα σάντουιτς και μετά ανέβηκε στο καπό του αυτοκινήτου. Κάθισε πάνω, το ξεδίπλωσε και άρχισε να το τρώει. Μόλις έφαγε σχεδόν το μισό, το ξανατύλιξε, κατέβηκε γρήγορα γρήγορα από το αυτοκίνητο και εξαφανίστηκε μέσα στο δάσος. Εκείνοι τον παρακολουθούσαν με κομμένη την ανάσα.

Πιο πέρα είδαν τις οικογένειες των πιγκουίνων στην παραλία. Άλλοι έπαιρναν το μπάνιο τους, άλλοι τίναζαν τα φτερά τους πάνω στα βράχια και λιάζονταν. Είχε θαλπωρή ο τρόπος με τον οποίο φρόντιζε ο σύντροφος τη σύντροφό του, πώς της μετέφερε κάτι για να φάει και πώς την αγκάλιαζε με τα φτερά του.

Στη Ρωσία, όταν την επισκέφθηκαν επί Γκορμπατσόφ, τα άδεια μαγαζιά μύριζαν μούχλα από τη ζέστη· ρώτησαν τον οδηγό του ταξί για τον άνθρωπο της περεστρόικας, τον οποίο και θαυμάζανε. Τους απάντησε: «Αυτόν, το πολύ σε έξι μήνες, θα τον διώξουμε». Παραξενεύτηκαν, αλλά δε συνέχισαν την κουβέντα. Από εκεί πήρανε και μπαμπούσκες, τις ρωσικές κουκλίτσες.

Αλλά τι υπέροχα ήταν τα μουσεία της, τα παλάτια, οι χρυσοί τρούλοι των ναών της, όταν τους βλέπανε διασχίζοντας με το καραβάκι τον ποταμό Νέβα, στο τότε Λένινγκραντ! Στη Μόσχα, τους έμεινε αξέχαστη εκείνη η Κόκκινη Πλατεία όπου δέσποζε ο ναός του Μεγάλου Βασιλείου.

Πιο εκεί, σαν να είδανε τον Ντοστογιέφσκι να κάθεται σε ένα τραπεζάκι και να γράφει τον *Μέγα ιεροεξεταστή*, αυτό το μοναδικό έργο της λογοτεχνίας.

Θυμόταν ότι του είχε μουτρώσει στο καραβάκι. Κάτι θα της έκανε. Όλα ήθελε να τα κάνει ο ίδιος.

Θύμωνε, απομακρυνόταν.

«Καλύτερα που τσακωνόμαστε», της έλεγε.

Αυτό δεν μπορούσε να το καταλάβει.

Αργότερα θα τα σκέφτονταν και θα μετάνιωναν.

Πάλι δεν την ενημέρωνε για διάφορα ζητήματα, και πάλι στεναχωριόταν.

«Παρεξηγημένη επικοινωνία».

Πώς γίνεται να είναι μεταξύ τους θυμωμένοι, και Εκείνος να της λέει: «Αυτό που έχει σημασία είναι η σχέση μας»;

«Εγώ θυμάμαι μόνο τις ωραίες στιγμές».

Εκείνη όμως κοντά του δεν μπορούσε να καταλάβει γιατί έπρεπε να έχουν και άσχημες. Δεν ήξερε τότε ότι μια σχέση έχει και τις δύο πλευρές. Καταλάβαινε ότι μόνο εάν τους τύχαινε μια κακοτυχία, τότε θα τις είχαν αυτές τις στιγμές.

Όταν πήγανε στο συνέδριο της IBM, πέρασαν από το Epcot Center, τη χώρα του Γουόλτ Ντίσνεϊ, στη χώρα του παραμυθιού, στο Ορλάντο. Εκεί πρωτοείδανε στο θέατρο την εικονική πραγματικότητα, και νόμιζε ότι τρέχανε τα ποντίκια, που έβλεπε, πάνω της. Εκεί είδε γύρω από μια λίμνη και όλες τις χώρες, μια μικρογραφία του κόσμου.

Στο Σαν Ντιέγκο, είχε ξανά συνέδριο η IBM, η «Μεγάλη Μπλε». Μια ζωή ολόκληρη είχαν συνεργαστεί με αυτή την εταιρία.

Στην Μπανγκόκ, με την πλωτή αγορά, θαύμασαν τον κοιμώμενο και ολόχρυσο Βούδα, και το περίλαμπρο παλάτι με τον σμαραγδένιο Βούδα.

Με ειδικές βάρκες διέπλευσαν τα γραφικά κανάλια, όπου ξύλινες καλύβες στερεωμένες σε πασσά-

λους ξεπρόβαλλαν μέσα από το νερό. Είδαν ανθρώπους να πλένονται στο ποτάμι, εκεί να πλένουν τα ρούχα τους και να πετούν μέσα όλες τις ακαθαρσίες τους.

Κοπέλες να κάθονται σ' ένα μεγάλο γυάλινο δωμάτιο, καθεμιά από τις οποίες μπορούσε όποιος ήθελε να διαλέξει, με την ανάλογη τιμή. Στις αγορές έτρεχαν διαολεμένα κάτι μικρά καροτσάκια που τα ονόμαζαν τουκ τουκ, ανάμεσα σε μιλιούνια ανθρώπων.

Στην πεντακάθαρη Σιγκαπούρη, το αεροδρόμιο ήταν ολάνθιστο, μέσα στις ορχιδέες. Όπου κι αν πήγαιναν, σε πόλεις, σε αεροδρόμια, Εκείνος χανόταν μέσα στα ρολογάδικα ή στα ηλεκτρονικά. Εδώ πια είχε βρει τον παράδεισό του.

Και όταν πήγαιναν βόλτα με το καραβάκι, έβλεπαν στις όχθες τους αξέχαστους κροκόδειλους, και Εκείνος της έλεγε:

«Να κολυμπήσεις, για να δροσιστείς από την αφόρητη ζέστη».

Στο Μπαλί, ένα εξωτικό νησί της Ινδονησίας στον Ειρηνικό ωκεανό, με τεράστια αφρισμένα κύματα που έσκαγαν στην παραλία. Φοβούνταν να κολυμπήσουν και να πατήσουν την άσπρη άμμο, μην τσιμπήσει την πατούσα τους κανένας κρυμμένος εκεί κάτω επικίνδυνος μικροσκοπικός οργανισμός. Όπου

και να γύριζε το μάτι σου, έβλεπες ορχιδέες σε δεκάδες ποικιλίες, μπανανιές, λιμνούλες.

«Για την Ιάβα διάβαζα στα εικονογραφημένα περιοδικά στα παιδικά μου χρόνια», της έλεγε.

Και ένιωθε συγκίνηση. Στους φολκλορικούς χορούς έβλεπαν τους χορευτές με τις παραδοσιακές μεταξωτές στολές, σε τεχνοτροπία μπατίκ, και τα φανταχτερά καπέλα. Ινδουιστικοί βωμοί, όπου στις τελετές φορούσαν πολύχρωμες μάσκες τεράτων. Ξυλόγλυπτα της μπαλινέζικης τέχνης. Ένα τροπικό, ειδυλλιακό νησί, ένας παράδεισος.

Πιο εκεί όμως έβλεπες κτίρια πεινασμένα για περιποίηση, μαραμένα, είχαν το χρώμα της εγκατάλειψης. Έτοιμα να λιποθυμήσουν εξαντλημένα από το πέρασμα του χρόνου. Αλλά όλα τα πρόσωπα των ανθρώπων ήταν χαμογελαστά και δε σταματούσαν να τραγουδούν.

Στον Καναδά είχαν πάει στο Έντμοντον, στο συνέδριο International Training in Communication – στον Διαλεκτικό Όμιλο, όπως τον λέμε στην Ελλάδα. Τον όμιλο στον οποίο για αρκετά χρόνια Εκείνη είχε παρακολουθήσει και εκπαιδευτεί στον γραπτό και προφορικό λόγο, με τον στόχο να πάρει μέρος στον ετήσιο διαγωνισμό γραπτού λόγου.

Από εκεί συνειδητοποίησε ότι είχε τη δυνατότη-

τα να μπει στο ονειρικό βασίλειο της λογοτεχνίας. Μέχρι τότε γνώριζε μόνο τον μαγευτικό κόσμο των υπολογιστών.

Στο συνέδριο του Έντμοντον έλαβαν μέρος οι πέντε πρώτοι από όλες τις χώρες. Τους δόθηκε το θέμα λίγο πριν ανεβούν στο βήμα. Άρχισαν την ομιλία τους, που θα έπρεπε να ολοκληρωθεί μέσα σε δέκα λεπτά. Η πρώτη που θα εκλεγόταν, θα βραβευόταν με κύπελλο. Ταυτόχρονα γίνονταν εκλογές για να βγει η νέα διεθνής πρόεδρος.

Τη νέα πρόεδρο, ντυμένη σαν νύφη στο ανθοστόλιστο βάθρο της, την πλησίασε ο άντρας της, χαρίζοντάς της ένα χρυσό μενταγιόν.

Τι ωραία μέρη, άγρια φύση, καταρράκτες, λίμνες! Πόσο του άρεσε η σμαραγδένια λίμνη Λουίζ που την αγκάλιαζε το σκουροπράσινο δάσος με φόντο τις χιονισμένες βουνοκορφές στο Μπανφ. Τα Βραχώδη Όρη του Καναδά, οι παγετώνες Κολούμπια, τα αυτοκίνητα με τις τεράστιες ρόδες που τους μετέφεραν στο εθνικό πάρκο Τζάσπερ, οι τάρανδοι, τα ελάφια να κυκλοφορούν στο δρόμο. Άνθρωποι ευγενικοί. Το απίθανο μολ του Έντμοντον, που στη λίμνη του μέσα χορεύουν δελφίνια, και στο παγοδρόμιό του ωραία κορμιά.

Στο Μαρόκο με τους ψηλόλιγνους φοίνικες, με τα

σουκ, με τις μυρωδιές των μπαχαρικών. Το αξέχαστο δείπνο στο εστιατόριο Yacout στη Μεντίνα, στο μικρό μαροκινό παλάτι. Φακίρηδες, ακροβάτες, ζητιάνοι, μαϊμούδες, παραμυθάδες, τζαμιά, μαχαλάδες, στη θρυλική πλατεία Τζέμα αλ-Φνα.

Στο Ιντερλάκεν, εκεί βρήκαν πάνω σε υψόμετρο ένα ταβερνάκι για να τσιμπήσουν, αντίκρισαν τα ολόασπρα βουνά των Άλπεων και ήταν τόσο χαρούμενοι. Εκείνη έφταιγε άραγε που μάλωσαν επειδή είχε πάει να πάρει δώρο για τον εαυτό του και Εκείνης δεν της πήρε τίποτε; Δεν έπρεπε να θυμώσει;

Εκείνος πάντα έλεγε: «Ό,τι παίρνει ο ένας, θα παίρνει και ο άλλος αντίστοιχα...» – και ότι Εκείνη είναι το μισό του, ότι αγγίζει το δέρμα της και ότι είναι η χημεία του.

«Λόγια, όχι έργα», όπως του έλεγε Εκείνη.

Της απαντούσε:

«Εγώ έχω δώσει τη ζωή μου για σένα, αλλά αν δε σου κατεβάσω και το μοναδικό αστεράκι, δεν είσαι ευχαριστημένη!»

Πάντως έπρεπε πραγματικά να το ομολογήσει ότι σοβαρό περιστατικό μεταξύ τους δεν αντιλήφθηκε ποτέ, όλα αυτά τα χρόνια που πέρασαν μαζί.

Ήταν μεγάλος διπλωμάτης, δεν ήξερε εάν έπρεπε να του έχει εμπιστοσύνη! Με το καυτό βλέμμα που την κοίταζε, και που Εκείνη, μόλις το αντιλαμβανόταν, έκανε την αδιάφορη. Όλοι δε οι φίλοι τής έλεγαν ότι πάντα τη λάτρευε και ότι ήταν ερωτευμένος μαζί της.

Καταλάβαινε τις γυναίκες και τους άντρες όταν πληροφορούνται μια απιστία, ένα κρυφό τηλεφώνημα, μια κρυφή συνάντηση, όταν ο άνθρωπός τους φεύγει από κοντά τους, όταν τους εξομολογείται ότι:

«Μέχρι εδώ, έχω βρει κάποιον άλλο και είμαι ευτυχισμένος».

Χάνεται ο κόσμος τους, οι συνήθειες, τους σκίζεται η καρδιά τους. Βέβαια πάντα κάποια αιτία υπάρχει.

Πώς να συνηθίσει και Εκείνη την καινούργια ζωή, όταν τον είχε από το σχολείο κοντά της, τότε που άρπαξε τη ζώνη της ποδιάς της και της έβαλε μέσα στο ξήλωμα το ραβασάκι, διότι Εκείνη δεν το έπαιρνε· τότε που προσπαθούσε να της δώσει σοκολάτες στην τάξη. Ούτε να της μιλήσει δεν ήθελε.

Της ζήτησε να πάνε σινεμά και... εκεί πέρα έσκυψε να τη φιλήσει, αλλά Εκείνη έγειρε στην αντίθετη πλευρά και είδε το έργο. Τελικά της το έδωσε μέσα στο ταξί. Πάντα κατάφερνε ό,τι ήθελε.

Θυμόταν που την πήγαινε από το σχολείο στο σπίτι της, σφιχταγκαλιασμένοι, απόσταση περίπου μίας ώρας. Ή όταν της τηλεφωνούσε ότι ήταν κοντά στο σπίτι της, και έβγαινε με τη ρόμπα και τα σοσόνια για να τον δει. Επίσης, είχε μεγάλη επιμονή· δεκαέξι ετών έκλεισε ραντεβού με τη μητέρα της και τη ζήτησε σε γάμο, για όταν θα μεγαλώσουν.

Η μητέρα της, ξαφνιασμένη, του είπε:

«Τι τρέλες είναι αυτές που ακούω, παιδί μου;»

Αν όμως δεν του έλεγε ναι, δε θα έφευγαν από εκεί.

Και ύστερα από επτά χρόνια, έγινε πραγματικότητα.

Αυτά θα ήταν τα καλύτερά τους χρόνια. Τα πρώτα σκιρτήματά τους. Τότε ήταν όλος δικός της, δεν τον μοιραζόταν με τίποτε.

Εκείνος δεν της έδωσε αυτή τη μαχαιριά της απιστίας, αλλά τους την έδωσε ο Άγγελος του Θ...

Του άρεσε το ψάρεμα, να παιδεύεται να ξεψαρεύει από τα δίχτυα. Είχε αγάπη για τη θάλασσα, για τα σκάφη, τον γαλήνευε το πέλαγος. Εκείνη να ζαλίζεται, να φωνάζει, αλλά Εκείνος, αφοσιωμένος στο πάθος του, πού να την ακούσει.

Όταν όμως η θάλασσα ήταν ήρεμη, ξάπλωναν στο κατάστρωμα κοιτάζοντας τα αστέρια και ακού-

γοντας τον παφλασμό των κυμάτων της. Χάιδευε τα μαλλιά της, του άρεσε ο κυματισμός τους. Μαγεμένοι σαν να τους καλούσε η θάλασσα, έτρεχαν χέρι χέρι πιτσιλώντας ο ένας τον άλλο, γέλαγαν, βυθίζονταν μαζί στο νερό, ξανάβγαιναν στην επιφάνεια... Ξαφνικά την άρπαξε ένα κύμα και άρχισε να την παλεύει. Μία έρχονταν πάνω απ' το κύμα, μία κάτω από αυτό. Τότε εκείνο έπεφτε με δύναμη πάνω της. Προσπαθούσε να μπει μέσα της, έκλεινε τα πόδια της, το κύμα επέμενε να την κυριαρχήσει. Την ξαναπετούσε κάτω, το έσπρωχνε, άπλωνε την αγκαλιά της, άνοιγε τα πόδια της να του ξεφύγει, αυτό την πάλευε με γρήγορους ρυθμούς, άφριζε, μέχρι που αποκαμωμένη έπεσε στην αγκαλιά Εκείνου.

Θυμάται στην Αυστρία που έκαναν βόλτες με το έλκηθρο και τους είχαν σκεπάσει με ένα σωρό κουβέρτες. Έπειτα, που την ανέβασε πάνω στο βουνό να κάνουν σκι. Εκείνος όμως έφυγε με τον γιο του, για να κατέβουν άλλη, δυσκολότερη πίστα, ενώ Εκείνη αναγκάστηκε να κατέβει γλιστρώντας σιγά σιγά μια δύσκολη πίστα, με τα οπίσθια.

Ευτυχώς, όμως, όταν τελικά κατέβηκε, βρήκε κάτι ωραίες πισίνες με δυνατά υδρομασάζ στο ύπαιθρο,

μέσα στο χιόνι. Το νερό είχε τριάντα δύο βαθμούς, ήταν από πηγή. Με το που έβγαινες από εκεί μέσα ύστερα, έτρεχες ξυπόλητος στο χιόνι για να πας κάτω από τους καταρράκτες, και το κρύο νερό να πέφτει με ορμή πάνω στους ώμους σου και στο ζεστό σώμα σου.

Όταν ήρθε και Εκείνος, κατευθύνθηκε προς τις σάουνες και μπήκε μέσα. Μόλις είδε γυναίκες, βγήκε νομίζοντας ότι έκανε λάθος. Όμως ξαναείδε το σήμα, ήταν αντρών, ενώ τότε άρχισαν να έρχονται και άλλοι άντρες. Ξαναμπήκε. Τελικά, ήταν μεικτό. Και Εκείνος τώρα πού να φύγει!

Μα και σε άλλα χιονοδρομικά κέντρα, στην Κορτίνα Ντ' Αμπέτσο, τη βασίλισσα των Δολομιτών στον κρυστάλλινο πύργο. Όταν ήταν δύσκολη η πίστα, φώναζε Εκείνη, φτάνοντας το τελεφερίκ, στον φύλακα να σταματήσει για να κατέβει. Αμ, εκείνος ο εξοπλισμός του σκι, είχε τόσο βάρος για να τον μεταφέρει, που αισθανόταν σαν να βρισκόταν σε μάχη με στρατιωτική εξάρτυση, και προσευχόταν κάθε φορά για να τελειώσει η δοκιμασία της.

Αλλά όταν ήταν στην κορυφή της πίστας, μέρα ηλιόλουστη, και άρχιζε να κατηφορίζει Εκείνη με τα σκι ανάμεσα από δέντρα, αισθανόταν την αιώνια σιωπή, φτερουγίζοντας μες στο χιόνι, να ανέβει να

ενωθεί με το θείο. Βρισκόταν ανάμεσα σε ουρανό και θάλασσα από χιόνι. Μια ιερή γαλήνη κυρίευε την ψυχή της και αισθανόταν σαν τον νικητή που έφτανε στην πόλη του.

Η άλλη πάλι τρέλα του: Χόρευε μόνος του μέσα στο ωραίο σαλόνι του ξενοδοχείου, στη μαγευτική λίμνη Ματζόρε του Μιλάνου, πάνω στα μάρμαρα, κάτω από τις μελωδίες του πιανίστα που τον σεγκοντάριζε, και κατάφερνε να σηκώσει και Εκείνη και όλους τους παρευρισκόμενους.

Συνεχίζονταν οι τρέλες του. Βρέθηκαν στη Φλωρεντία, αντικρίσανε τον ποταμό, τη γέφυρα Πόντε Βέκιο. Είχαν πάει με ένα σύλλογο. Την άλλη μέρα θα άρχιζε η ξενάγηση στα θαυμαστά μουσεία, στο Pitti, στο Uffizi, με την αναδυόμενη Αφροδίτη του Μποτιτσέλι. Πέρασαν και από ένα μοναστηριακό ξενοδοχείο, ένα μέρος, αμφιθεατρικό, πάνω στο λόφο, γεμάτο από δέντρα και κήπους.

«Ξέρεις, απόψε θα έρθουμε να κοιμηθούμε εδώ», της είπε.

«Δε γίνεται», γύρισε και τον κοίταξε Εκείνη.

«Το βράδυ που θα τελειώνει η ξενάγηση, θα πάρουμε μια μικρή τσάντα με τα απαραίτητα και θα πηγαίνουμε, και το πρωί θα γυρίζουμε», συνέχισε Εκείνος.

Εκείνη άρχιζε να αγχώνεται.

«Δεν είναι εύκολο».

«Εγώ πάω να κλείσω, και εσύ ετοίμασε την τσάντα».

«Εάν δε βρεις;»

«Θα βρω».

Έτσι άρχισε το πηγαινέλα μέσα στο πράσινο.

Ήθελαν να τα δουν σχεδόν όλα, αλλά Εκείνη κουραζόταν.

Εκείνος όμως την ήθελε ξεκούραστη δίπλα του.

Στη Ρώμη έριξαν ένα πενηνταράκι, έκαναν μια ευχή στη Φοντάνα ντι Τρέβι, όμως δεν έπιασε. Μετά πήγαν μια βόλτα στον ιστορικό ποταμό Τίβερη, έβγαλαν φωτογραφίες.

Στο θεϊκό Βατικανό με το μαρμάρινο γλυπτό Πιετά.

«Την επόμενη φορά θα έρθω και θα κάτσω μέρες να κοιτώ το λαμπρότερο, διασημότερο αριστούργημα, το ταβάνι της Καπέλα Σιστίνα, στο παρεκκλήσι, που φιλοτέχνησε ο Μιχαήλ Άγγελος», της έλεγε.

«Αυτός δεν ήταν ο Άγγελος του Θ...»

Αλλά δεν υπήρξε επόμενη φορά.

Τώρα θα του περιγράψει Εκείνη τα ταξίδια, δε θα

του λέει «θυμάσαι». Θα του πει για την Κίνα, την Ιαπωνία...

Στην Κίνα είδε την Απαγορευμένη πόλη με τις ζωγραφισμένες στέγες, τις μαρμαρένιες σκάλες, σκαλισμένες με δράκους, πουλιά, φυτά. Την πλατεία Τιενανμέν, το Σινικό τείχος που ελίσσεται σαν φίδι διασχίζοντας λόφους, ερήμους και πεδιάδες. Εκείνη τη στιγμή δάκρυσε που δεν ήταν μαζί της να το δει.

Κάπου εκεί είχε μαζευτεί κόσμος και άκουγε τον Κομφούκιο να τους στέλνει τα φιλοσοφικά μηνύματα μέσα από το πέρασμα των αιώνων:

«Ο βασιλιάς είναι σαν τον άνεμο και ο λαός είναι σαν τα φυτά. Όταν περνά ο άνεμος, τα φυτά σκύβουν».

Εκείνη περίμενε να δει την Κίνα του Κομφούκιου, όπως την έβλεπαν στα έργα, και εκεί αντίκρισε με θλίψη το Μανχάταν της Αμερικής.

Του έλεγε πάντα:

«Πήγαινε να κάνεις γιόγκα, να διαλογιστείς, να συναντήσεις το Ζεν, να ηρεμήσεις».

Αλλά Εκείνος προτιμούσε τον ανήφορο. Το Ζεν το είχε μέσα του.

Οι παγόδες που ξεχώριζαν ανάμεσα από τα δέντρα, με τα πολλά αναγερτά τους πατώματα, σαν φτερούγες έτοιμες να πετάξουν. Οι τελετές τσαγιού,

όπου υπήρχε ακόμη ειδικός τρόπος πώς να πιάσεις το φλιτζάνι σου. Στις απέραντες ρυζοφυτείες να βλέπεις γυναίκες με τις καλαθούνες. Ο πήλινος στρατός που νόμιζες ότι ήταν έτοιμος να πάρει το παράγγελμα για να ξεκινήσει για μάχη.

Στην πόλη Γκουιλίν, στον ονειρεμένο ποταμό Λι, όπου καθώς περνούσε το καραβάκι, συναντούσε μια σειρά από βουνά διαφόρων σχημάτων. Μερικά παιδιά προσπαθούσαν να ανεβούν στο καραβάκι από τις πλωτές βαρκούλες τους για να πουλήσουν την πραμάτεια τους.

Στην ολάνθιστη με κερασιές Ιαπωνία, με τους φανταστικούς κήπους της, με τις γεφυρούλες τους, στη λίμνη όπου καθρεφτίζεται ο ναός με το χρυσό περίπτερο. Στην εποχή της ανθοφορίας οι σχιστομάτηδες Ιάπωνες κάθονται και τρώνε ένα μεζέ, το *χανάμι*, που είναι στα χρώματα της κερασιάς, και ένα γλυκό κομψοτέχνημα που το τυλίγουν σε φύλλο κερασιάς.

Στο κάστρο Νίτζο, με τα λεγόμενα «πατώματα του αηδονιού», κατασκευασμένα έτσι ώστε να «κελαηδούν» όταν κάποιος περπατούσε πάνω τους. Τα ταξί, που είχαν άσπρα δαντελωτά καλύμματα για να ακουμπάς το κεφάλι σου.

Το βράδυ αναπαύονταν σε ένα *ριοκάν*, τυπικό πανδοχείο. Περπατούσαν χωρίς παπούτσια και τα

δωμάτια είχαν *τατάμι*, δηλαδή στρώματα στο δάπεδο, και τα τραπέζια ήταν χαμηλά. Εκεί τον ήθελε να περπατάει γονατιστός και να τρώει, διπλοπόδι, με τα ξυλαράκια.

Της γκέισας το κιμονό ήταν ζωγραφισμένο με κίτρινα χρυσάνθεμα, το πρόσωπό της βαμμένο λευκό, τα μαύρα μαλλιά της τα κρατούσαν φιλντισένιες χτένες, στο χέρι της βαστούσε μια βεντάλια και... τον φανταζόταν... εάν ήταν εκεί, να προσπαθεί να μιλήσει στην ωραία μαθήτρια της γκέισας, Μαϊκό, και να της δίνει να διαβάσει ένα ποιηματάκι χαϊκού.

Στην υγρή πυκνόφυλλη Νορμανδία, με το επιβλητικό μοναστήρι Σαν Μισέλ. Εκεί όπου έγινε η απόβαση των Συμμάχων στις γνωστές ακτές, την περίφημη D-day, στη γραφική Ονφλέρ. Πόσο θα τον ενδιέφερε να βρεθεί σε αυτό το ιστορικό μέρος με τους χιλιάδες σταυρούς στα κοιμητήρια των Αμερικανών και των Γάλλων!

Εκεί που πήγε η ψυχή του, μεταμορφώθηκε;

Γιατί Εκείνη πήγε στο Μπουτάν. Εκείνος ήθελε να γνωρίσει το Θιβέτ. Το Μπουτάν είναι ένα ανεξάρτητο κράτος κοντά στο Θιβέτ, στα Ιμαλάια, με μοναδικούς βουδιστικούς ναούς όπου απέξω βλέπεις αφημένα όλων των ειδών τα παπούτσια: μυτερά, φαρδιά, τσόκαρα, σανδάλια. Περίμεναν να τα φο-

ρέσουν μετά την επίσκεψη στο ναό. Σε όλο δε τον περίβολο των μοναστηριών ήταν, κρεμασμένοι, ζωγραφισμένοι κύλινδροι με προσευχές.

Εκεί τους μίλησαν για τη μετεμψύχωση. Για τον θεό τους, τον Βούδα, που σημαίνει ο «Αφυπνισμένος», το Ντάρμα, και για τους Μποντισάτβα. Μπροστά τους πολλά αναμμένα καντηλάκια ανέδιναν μια πνευματική ηρεμία. Τα αγάλματα στολισμένα με διάφορα λουλούδια και αναθήματα.

Οι μοναχοί με ξυρισμένα κεφάλια προσεύχονταν με μεγάλη κατάνυξη και φορούσαν κόκκινα ράσα με κίτρινα μαντίλια. Όχι σαν την κόρη τους, που φορά μαύρα.

Εκεί όλοι φορούσαν τις παραδοσιακές στολές τους.

Φαίνεται ότι Εκείνος είχε διακοπές από τη σχολή της λογοτεχνίας και ήρθε τη νύχτα να την πάει ταξίδι στα δικά του ουράνια μέρη.

«Όχι να του λέω μόνο εγώ τα δικά μου ταξίδια».

Τι φανταστικό ταξίδι ήταν, τι χρώματα υπήρχαν, τι ωραία μαγαζιά, τ᾽ αυτοκίνητα να πετάνε! Ήταν από τα πιο ωραία ταξίδια τους.

«Σε περιμένω να με ξαναπάς.

»Καθώς σ' τα γράφω αυτά, δε με αφήνουν τα δάκρυα να συνεχίσω. Δε βλέπω τα πλήκτρα, τα γράμματα κυματίζουν. Πιάνω τη μύτη μου, σταματάω την αναπνοή μου, για να συνέλθω. Απόψε θα πάω να δω τον Σάκη Ρουβά, που τον έλεγες Νάρκισσο και μας άρεσε να χορεύουμε το στιλ της μουσικής του. Κάνει μια εκδήλωση το Αρσάκειο.

»Τώρα που σου αναφέρω το Αρσάκειο, ο εγγονός σου, που του μάθαινες το σκάκι, και αυτός το αγαπά πολύ, να ξέρεις ότι το συνεχίζει.

»Στη γιορτή του Αρσακείου – μόλις μπήκε στην πρώτη δημοτικού, γιατί εσύ τον άφησες στο νηπιαγωγείο –, χόρεψε, φορώντας ένα κίτρινο σακάκι, ταγκό με μια συμμαθήτριά του, με το ίδιο καμάρι όπως χόρευες εσύ.

»Φέτος, που ήρθε πάλι η εποχή των δημητριακών, ο Γιαννάκης είχε σκετς στο σχολείο. Ήταν ντυμένος τσολιάς, κρατούσε σημαία. Η Αναστασία, η όμορφη εγγόνα σου, χόρεψε μπαλέτο στο έργο *Η πεντάμορφη και το τέρας*. Ήταν ντυμένη με χρωματιστά φτερά και πούπουλα. Η μητέρα τους επιμελείται και είναι πρώτοι μαθητές».

Πάλι θα ακούει μόνη της τις καμπάνες των Χριστουγέννων και θα παρακολουθήσει την εκπομπή στην τηλεόραση. Το πρωτοχρονιάτικο κονσέρτο της

Φιλαρμονικής της Βιέννης στην Αίθουσα Φίλων Μουσικής, με τα χιλιάδες λουλούδια που τη διακοσμούν. Του άρεσε να τη βλέπει, με τη χαρακτηριστική φωνή του Αλέξη Κωστάλα. Στα πρόσωπα των χορευτών θα βλέπει τα δικά τους πρόσωπα, όταν χόρευαν στο Χόφμπουργκ, στον πρωτοχρονιάτικο χορό του αυτοκρατορικού ζεύγους, του Φραγκίσκου Ιωσήφ και της Σίσι, της δυναστείας των Αψβούργων, που τους υποδύονταν ηθοποιοί ντυμένοι με ρούχα εποχής.

«Είχαμε υποσχεθεί στα παιδιά μας να τους πάμε εκεί».

Τα ξεχωριστά κτίρια της ρομαντικής Βιέννης, του Δούναβη, το δημαρχείο, τα παλάτια με τις χρυσοποίκιλτες άμαξες, των οποίων τώρα ορισμένες πτέρυγες ενοικιάζονται από θνητούς, και όπως λέει και ο Καζαντζάκης, στα έρημα παλάτια πλέον ούτε αράχνες δε θέλουν να κατοικήσουν.

Με τις βόλτες τους στους δρόμους του Αγίου Στεφάνου, που το βράδυ τούς προσέφεραν καυτό κρασί για να ζεσταθούν από το τρομερό κρύο. Και πιο εκεί σαν να άκουγες τις άριες από τον *Μαγικό αυλό*, του Αμαντέους Μότσαρτ, να έρχονται μέσα από το καταπληκτικό κτίριο της όπερας.

Εκείνη είναι τώρα στο κτήμα τους με τα παιδιά τους.

Χθες είχε πάει στα δώδεκα Ευαγγέλια. Εκείνη φορούσε το ωραίο μουσταρδί δερμάτινό του, που Εκείνος δεν ήθελε να του το φοράει, την τύλιγε, και νόμιζε ότι ήταν Εκείνος που ήρθε να την πάρει όπως πάντα.

Είναι το τρίτο *Γενεαί πάσαι*, η τρίτη Ανάσταση χωρίς εκείνον.

«Θυμάσαι, τρέχαμε πιασμένοι χέρι χέρι να φτάσουμε κοντά στους ιερείς, να ακούσουμε τους ύμνους του Επιταφίου».

Κάθεται στο γυάλινο αίθριο που είχαν φτιάξει και του γράφει.

Εκεί, που του έλεγε:

«Κοίτα, έξω είναι μια ταμπέλα κρεμασμένη στον αέρα και γράφει το όνομά σου».

Και της απαντούσε:

«Υπάρχει και μια άλλη δίπλα, που γράφει το δικό σου».

«Όλα αυτά στο κτήμα μας τα φτιάξαμε μαζί».

Απέναντι είναι το εκκλησάκι τους.

«Θυμάσαι τα θυρανοίξια με τον νυν αρχιεπίσκοπο, που τότε ήταν μητροπολίτης Θηβών, και τον μητροπολίτη Κυθήρων...»

Κάθεται όλη μέρα και από εκεί ρίχνει ματιές στη θάλασσα όπου έκαναν μπάνιο: τα θαλασσοπούλια να

κάνουν χορευτικές βουτιές στα νερά της, τη θάλασσα που αλλάζει κάθε τόσο συμπεριφορά, μια ο ήλιος κολυμπά στα γαληνεμένα νερά της ανοίγοντας τα πλοκάμια του, μια ανταριάζει.

Όπως έλεγε:

«Έτσι είναι και η διάθεση του ανθρώπου, μια είναι ήρεμη, μια φουρτουνιασμένη».

Πίσω από το εκκλησάκι είναι το καταπράσινο βουνό. Στο βάθος, στην άκρη της θάλασσας, απλώνεται η Δίρφη, που είναι η μισή χιονισμένη και θυμίζει το Φούτζι, το ιερό βουνό της Ιαπωνίας – το όνειρό του ήταν κάποια στιγμή να το επισκεφθεί.

Πίσω από τα κλαδιά του πεύκου ξεπροβάλλει το ολόγιομο φεγγάρι σαν στρογγυλή φλόγα, και από τη θάλασσα έρχεται ο συνεχής ήχος των κυμάτων.

Με τους ήχους των κυμάτων τού στέλνει αυτό το γράμμα.

«Που μου κράτησε συντροφιά στην ουράνια σιέλ κατοικία σου, περιμένοντας να ακούσω τις απαντήσεις σου μέσα μου. Όταν θα έρθω στα Ηλύσια Πεδία, θα ρωτήσω πού είναι η ψυχή σου, και θα μείνουμε για πάντα στον τόπο της Άνοιξης».

Ο ΤΡΟΠΟΣ ΜΟΥ

«Οι στίχοι αυτού του τραγουδιού σε αντιπροσωπεύουν...»

Και τώρα, που το τέλος πλησιάζει
Και βλέπω μπροστά μου την αυλαία,
Φίλοι μου, θα το πω ξεκάθαρα,
Θα εκθέσω τα επιχειρήματά μου,
Για τα οποία είμαι σίγουρος.
Έζησα μια ζωή που ήταν πλήρης,
Ταξίδεψα τον κάθε και όποιον μεγάλο δρόμο,
Μα κυρίως, και πάνω απ' όλα,
Ό,τι έκανα, το έκανα με τον δικό μου τρόπο.
Μετανιώνω, για λίγα,
Αλλά και πάλι, πολύ λίγα για να τ' αναφέρω.
Έκανα αυτό που έπρεπε να κάνω και

Εμβάθυνα χωρίς εξαιρέσεις.
Προγραμμάτισα κάθε πορεία που χαράσσεται,
Κάθε μου προσεκτικό βήμα σε δρομάκι.
Μα κυρίως, και πάνω απ' όλα,
Ό,τι έκανα, το έκανα με τον δικό μου τρόπο.
Ναι, υπήρξαν στιγμές,
Είμαι βέβαιος ότι το γνωρίζατε,
Όπου κατάπινα
Περισσότερα απ' όσα μπορούσα ν' αντέξω.
Αλλά πάνω απ' όλα, όταν υπήρχε αμφιβολία,
Τα έτρωγα, μετά τα έφτυνα.
Αντιμετώπισα τα πάντα και
Παρέμεινα στο ύψος μου,
Και το έκανα με τον τρόπο μου.
Αγάπησα, γέλασα και έκλαψα,
Συμπληρώθηκα και ένιωσα την απώλεια,
Και τώρα, καθώς τα δάκρυα υποχωρούν,
Θεωρώ πως είναι όλα τόσο διασκεδαστικά.
Και σκεφτείτε πως έκανα όλα αυτά
Και επιτρέψτε μου να πω δίχως ντροπή
«Ω, όχι. Ω, όχι, όχι εγώ,
Το έκανα με τον τρόπο μου».
Στο κάτω κάτω τι είναι ο άνθρωπος; Τι έχει;
Αν δεν έχει τον εαυτό του, τότε έχει το τίποτα.
Για να λέει τα πράγματα

Που αισθάνεται πραγματικά,
Και όχι τα λόγια κάποιου που γονατίζει.
Το αποτέλεσμα δείχνει πως δέχτηκα πλήγματα
Και το έκανα με τον δικό μου τρόπο.
Ναι, με τον δικό μου τρόπο.

My way
Φρανκ Σινάτρα

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

Ο Ιωάννης Κυριακόπουλος [...] από τους πρωτεργάτες του κλάδου της πληροφορικής στη χώρα μας. Ήταν ο ιδρυτής της DIS που στο τέλος της δεκαετίας του '90 μεσουρανούσε και παρείχε λογισμικό σε εκατοντάδες επιχειρήσεις. [...] Ο άνθρωπος που έκανε τομή στην πληροφορική.

Το Βήμα Online

Το πρόσωπο της χρονιάς

Ο Διευθύνων Σύμβουλος της LogicDIS αποτελεί έναν από τους κορυφαίους παράγοντες στον χώρο της υψηλής τεχνολογίας κατά την τελευταία εικοσαετία γιατί συνδυάζει την επιχειρηματικότητα με το ήθος.

Σημαντικό πελατολόγιο σε οργανισμούς ενδεικτικά: Vodafone, Cosmote, Forthnet, Ελληνικά Ταχυδρομεία, ΑΧΕΠΕΥ.

NetWeek, Ιανουάριος 2003

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

«Το α΄ τρίμηνο του τρέχοντος έτους, η DIS πέτυχε θεαματική αύξηση πωλήσεων, η οποία έφθασε 120% έναντι της αντίστοιχης χρονικής περιόδου του 1997. Συγκεκριμένα, οι πωλήσεις ανήλθαν σε 507 εκατ. δραχμές, έναντι 232 εκατ. δραχμών το 1997. Και τα ίδια κεφάλαια σε 900 εκατ. δρχ., δηλώνει η αντιπρόεδρος της DIS. Σήμερα η εταιρία ανταποκρίνεται σε όλα τα σύγχρονα συστήματα όλων των μεγάλων κατασκευαστών σε αρχιτεκτονική CLIENT SERVER. Το λογισμικό τρέχει σε περιβάλλον Windows NT και δουλεύει σε RDBMS SQL SERVER και ORACLE. Τα Windows νίκησαν το λειτουργικό DOS και OS/2. Από το 1990 η DIS έγινε BUSINESS PARTNER της IBM που πέρυσι μας τίμησε με τον Υψηλό Βαθμό Ικανοποίησης Πελατών. Επίσης, ο Διευθύνων Σύμβουλος ήταν

ανάμεσα σε 10 κορυφαίους επιχειρηματίες το 1997, όπως ο Περικλής Παναγόπουλος της Ναυτιλίας, ο Γ. Μυλωνάς της ALOUMYL, τους οποίους ανέδειξαν 30 οικονομικοί συντάκτες και διευθυντικά στελέχη της εφημερίδας *Εξουσία*. Οι επιχειρηματίες βραβεύτηκαν γιατί μέσω μεγάλων επενδύσεων καθιέρωσαν νέα καινοτομικά προϊόντα, ασκώντας πολιτική διείσδυση στο εξωτερικό, συνέβαλαν στον εκσυγχρονισμό και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής αγοράς.

»Η απόδοση δε του χρηματιστηρίου ήταν 285% σε μια εβδομάδα (817% για το σύνολο του έτους). Με πρωτοφανή υπερκάλυψη της μετοχής που έφθασε τις 136,7 φορές πάνω. Ξεκίνησε στις 21-23 Ιανουαρίου 1998, κατά την διάρκειά της συγκεντρώθηκε από τους αναδόχους το ποσό των 83,7 δις δρχ. έναντι των 612 εκατ. δρχ. που προσδοκούσε η εταιρία, και ο αριθμός των αιτήσεων έφθασε τις 25.962. Στο επενδυτικό κοινό διατέθηκαν 360.000 ανώνυμες μετοχές με τιμή διάθεσης 1.700 δρχ. Αποτελεί ρεκόρ στα χρονικά του χρηματιστηρίου, με αποτέλεσμα να φιγουράρει η εταιρία στη λίστα με τα limit up. Την πρώτη ημέρα διαπραγμάτευσης της μετοχής, με άνοδο της τάξεως 99%, η εταιρία έκλεισε στις 3.383 δρχ. Συνέχισε με εντυπωσιακό ρυθμό στην κορυφή

των Best Performance εταιριών τόσο του κλάδου της πληροφορικής όσο και των υπόλοιπων επιχειρήσεων». (Η μετοχή εισήλθε στις 567 δρχ. και στις 9/3/99 έκλεισε με 6.100 δρχ. Ο γενικός δείκτης τον Φεβρουάριο του 1998 ήταν 1.419, και στις 9/3/99 ανήλθε στις 3.444.)

FORUM, Οκτώβριος 1998

«Το 1998 είχαμε μία άνοδο γύρω στο 83% στις πωλήσεις, και γύρω στο 30% στα κέρδη. Η εταιρία είχε μπει στο ΧΑΑ με τζίρο 1,5 δις δρχ. και 450 εκ. δρχ. κέρδη, το 1998 έκλεισε σαν DIS με 2,65 δις δρχ. τζίρο και 583 εκ. κέρδη, και σαν όμιλος με έναν τζίρο της τάξεως των 3,5 δις δρχ. και κέρδη 720 εκ. δρχ., και η εταιρία διαθέτει μηδενικό δανεισμό (το πρώτο πεντάμηνο του 1999 ξεπέρασε κατά 38% τον αντίστοιχο τζίρο του 1998)».

Η ΑΞΙΑ, 24 Απριλίου 1999

Η ισχύς εν τη ενώσει. Η LogicDIS είναι έτοιμη για τις νέες προκλήσεις, ΟΝΕ και Ολυμπιάδα κορυφώνουν τη ζήτηση προϊόντων πληροφορικής

«Η EFG EUROBANK θα συμμετέχει με 10% σαν στρατηγικός επενδυτής.

»Η Gartner Group εκτιμά ότι το ηλεκτρονικό εμπόριο μεταξύ επιχειρήσεων θα ανέλθει μέχρι το 2004 σε 105 τρις δολάρια ΗΠΑ».

EUROSTOHOS, Μάιος 2000

«Η LogicDIS, μέσα από ένα σύνολο στοχευόμενων επενδύσεων, αποτελείται από πάνω από 17 θυγατρικές εταιρίες. Ο Όμιλος διαθέτει περισσότερους από 200 Business Partners, που συνθέτουν ένα ισχυρό δίκτυο διανομής και υποστήριξης των προϊόντων και λύσεων του Ομίλου πανελλαδικά. Σε περισσότερες από 20.000 εταιρίες αριθμούνται οι πελάτες, και περίπου 400 από αυτές είναι οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις και οργανισμοί στην Ελλάδα, σε συνδυασμό με το υψηλό επίπεδο του ανθρώπινου δυναμικού του Ομίλου. Επιβεβαιώνεται ότι ηγείται πλέον στην κοινωνία της πληροφορίας. Από το 2001 η εταιρία συμ-

μετέχει στη διαμόρφωση του γενικού δείκτη του ΧΑΑ.

»Έχουμε εξασφαλίσει σημαντικές συνεργασίες διεθνών οίκων όπως: MICROSOFT, SIEBEL, BEA SYSTEMS, HYPERION κ.λπ.».

Χρήμα, Οκτώβριος 2002

Ο νέος γίγαντας του Software. Ετοιμάζουμε τη μεγαλύτερη βιομηχανία λογισμικού

«Άρχισα την καριέρα μου το ’65 στα Ναυπηγεία Σκαραμαγκά όπου γρήγορα πήρα την θέση του προϊσταμένου ανάπτυξης, με πέντε χιλιάδες εργαζομένους, και ύστερα από δώδεκα χρόνια, ανέλαβα για μια πενταετία τη θέση του MIS manager στα Ναυπηγεία Ελευσίνας. Στη συνέχεια, δούλεψα στη L’ Oreal. Οι υπολογιστές ήταν τότε μεγάλα μπλε κουτιά που άρχιζαν από μνήμες 16 K, σε συστήματα 360/20 σε γλώσσα προγραμματισμού RPG, και είχαν διάτρητες κάρτες και μεγάλους σκληρούς δίσκους, ταινίες. Οι κάρτες πέρναγαν από συστήματα Reader και Shorter.

»Στις αρχές της δεκαετίας του ’80 δεν υπήρχε η έννοια του έτοιμου πακέτου software. Επεξεργάστη-

κα ένα σχέδιο, να μπορεί να αναπτυχθεί ένα πακέτο που να καλύπτει μεγάλο εύρος εταιριών.

»Μετά την εισαγωγή της στο ΧΑΑ, η εταιρία προχώρησε σε αρκετές εξαγορές, όπως της PCS (χρηματοπιστωτικά), της Knowledge (δημόσιο και φωνή τηλεφωνικής αναγνώρισης), της Τάσεις-Συμβουλευτική (εφαρμογές για σούπερ μάρκετ με συστήματα mobile), της Optimum (logistics), της Information Dynamics (δημόσιο) και AIPS (υλοποίηση έργων SAP R/3 μέσω εξειδικευμένων συμβούλων) κ.λπ.

»Στην επίτευξη συμφωνίας διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο η EFG Eurobank. Ο Όμιλος Λάτση είχε κάτι κοινό και με τις δύο εταιρίες Λογισμικού, αφού η εταιρία επιχειρηματικών συμμετοχών (venture capital) Global Finance συμμετείχε στο μετοχικό κεφάλαιο τόσο της DIS (μία από τις πρώτες συμμετοχές της) όσο και της Computer Logic. Ο διευθύνων σύμβουλος της EFG Eurobank, ο κ. Νίκος Νανόπουλος, όσο και ο επικεφαλής της EFG Finance, ο κ. Άγγελος Πλακόπιτας, συνέβαλαν τα μέγιστα στη συμφωνία. Μάλιστα η συμβολή του πρώτου υπήρξε καταλυτική "σε ορισμένα σημεία που οι συζητήσεις είχαν οδηγηθεί σε αδιέξοδο".

»Ήδη έχουν προσληφθεί τρεις σύμβουλοι για τη διαδικασία της συγχώνευσης». (Η Deloitte &

Touche, η Π&Κ Χρηματιστηριακή και το νομικό γραφείο Ποταμίτη.)

Κεφάλαιο, Μάρτιος 2000

«Η νέα DIS αποτελεί ένα ευέλικτο και αποτελεσματικό εταιρικό σχήμα που αξιοποιεί τη γνώση και την πολύχρονη εμπειρία των συνεργατών της, αναπτύσσοντας παράλληλα νέες μεθοδολογίες και νέα εργαλεία από τον ευρύτερο χώρο της τεχνολογίας και της πληροφορικής.

»Ο κλάδος της πληροφορικής μού έχει διδάξει ότι τα πρωτοπόρα προϊόντα και έργα πληροφορικής υιοθετούνται αρχικά από τις μεγάλες και μεσαίες εταιρίες-επιχειρήσεις των κλάδων του εμπορίου και της βιομηχανίας. Αυτό συμβαίνει γιατί σε αυτό το μερίδιο της αγοράς είναι μεγάλη η ανάγκη ελέγχου και αυτοματοποίησης, ενώ επίσης υπάρχει και η κεφαλαιουχική υποδομή που μπορεί να υποστηρίξει τέτοιου είδους έργα. Συνήθως τα μεγάλα αυτά έργα σε κόστος και ανθρωπομονάδες προσαρμόζονται στις μικρότερες εταιρίες.

»Δραστηριοποιούμαστε κυρίως στους κλάδους ERP του Distribution, του Manufacturing, του Retail και των Services. Σε αυτούς τους τομείς προσφέρουμε

ολοκληρωμένες λύσεις πληροφορικής. Το πιο σημαντικό όμως είναι ότι με την ανάπτυξη δικών μας λογισμικών λύσεων (Vertical Solutions) έχουμε τη δυνατότητα να κινούμαστε σε κάθετες αγορές, προσαρμόζοντας τα "πολυεθνικά" προϊόντα στις ανάγκες της εγχώριας αγοράς.

»Έχουμε συνάψει στρατηγικές συμμαχίες με εταιρίες κολοσσούς στον χώρο της πληροφορικής και είμαστε στο πλευρό των επιχειρήσεων ως στρατηγικός συνεργάτης τους.

»Είναι γνωστό ότι πάντα πίστευα στις μεγάλες και σημαντικές συνεργασίες. Το ισχυρότερο επιχειρηματικό αποτέλεσμα είναι προϊόν στρατηγικών συνεργασιών. Ανάμεσα στους συνεργάτες μου συγκαταλέγεται η IBM σε επίπεδο hardware, με την οποία έχω συνεργασθεί σε όλη τη μακροχρόνια πορεία μου, και αργότερα η Oracle σε επίπεδο βάσης δεδομένων».

NetWeek, 2007

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

Απόστολος Αναγνωστόπουλος, αναπληρωτής διευθύνοντος συμβούλου: Το δεξί χέρι του· ήταν 28 ετών όταν μπήκε στους κόλπους της πρωτοσύστατης εταιρίας, που έκανε τα πρώτα βήματά της το '85. Αρχικά η εταιρία είχε ξεκινήσει το '82, αλλά άρχισε επίσημα να λειτουργεί το '85.

Θυμάμαι: Μόλις προσελήφθην, ζήτησα άδεια από τον Γιάννη Κυριακόπουλο λίγων ημερών για να παντρευτώ.

Μέσα σε όλα τα χρόνια της συνεργασίας μας υπήρχαν πολλές και πολύωρες καθημερινές συζητήσεις για εταιρικά θέματα. Αλλά αρκετές φορές, ιδίως τα πρώτα χρόνια, συνεχίζονταν τα μίτινγκ και στο σπίτι μου, διότι έπρεπε να είμαι κοντά στα παιδιά

όταν η σύζυγός μου είχε κάποια άλλη υποχρέωση.

Πολλοί αναγνώρισαν την επιχειρηματική του προσέγγιση, τη δυνατότητα να πείθει, να κλείνει την πώληση και να κάνει τις υποσχέσεις του πραγματικότητα.

Την εποχή της συγχώνευσης αρκετές φορές πήγαινα πρωί πρωί στη θάλασσα, από την Κηφισιά όπου έμενα στη Νέα Μάκρη, για να πάρω αποθέματα αντοχής, και κατόπιν πήγαινα στην εταιρία.

Του είχα προτείνει ότι έπρεπε να πουλήσει, αλλά δε μας άκουσε. Μου είχε προσφέρει συμμετοχή στην ιδιοκτησία της εταιρίας. Τότε όμως δε συνειδητοποιούσα την αξία αυτής της κίνησης. Αργότερα δεν ξέρω αν του έδωσα να καταλάβει ότι το αναγνώρισα. Ήταν κοντά στους ανθρώπους του, παίρνοντας τις καλές αλλά και τις δύσκολες αποφάσεις με έναν πολύ ανθρώπινο τρόπο.

Θυμάμαι τον τρόπο με τον οποίο ανακοίνωσε το θάνατο του τότε προέδρου της εταιρίας, Νίκου Χάμψα, πρώην προέδρου της IBM Ελλάδος. Σε κοινό τριακοσίων περίπου στελεχών διαφόρων εταιριών που είχαν έρθει σε μια εκδήλωση-παρουσίαση της εταιρίας. Αν και είχε και ο ίδιος πρόβλημα με έναν πόνο που τον ταλαιπωρούσε, εξαιτίας ενός χτυπήματος, αποφάσισε να κάνει αυτοπροσώπως την ανακοίνω-

ση και στη συνέχεια αποσύρθηκε εξαντλημένος ψυχικά και σωματικά.

Φυσικά στα 20 χρόνια που ήμουν κοντά του υπήρχαν και πολλές χαρούμενες συνευρέσεις, με αθλητισμό (τον Ολυμπιακό), τραγούδια, χορούς που πάντα ξεκινούσε ο ίδιος, τόσο σε εταιρικές όσο και σε προσωπικές συναντήσεις.

Δημήτριος Κοντούλης, από τα πρώτα στελέχη δημιουργίας του νέου λογισμικού ERP της ομάδας του πακέτου προγραμμάτων ComPac Win, που θα γραφόταν σε γλώσσα Visual Basic:

Η πρώτη μου εικόνα από τη γνωριμία με τον Γιάννη Κυριακόπουλο, τον Ιούνιο του 1997, που μου έμεινε, ήταν η σοβαρότητά του και το κύρος που εξέπνεε, γεγονός που δημιούργησε μέσα μου ένα αίσθημα υποχρέωσης να ανταποκριθώ στις προσδοκίες με υπευθυνότητα. Παράλληλα υπήρχε πολλή ζεστασιά στη συζήτηση, και μου έκανε μεγάλη εντύπωση η ενέργεια, η δύναμη και η ασφάλεια που έβγαιναν από τα μάτια του. Επίσης, ο σεβασμός που είχε το προσωπικό προς το πρόσωπό του.

Η ευχαρίστηση και η ικανοποίηση που ένιωθα, που

μου αφιέρωνε χρόνο και μου μιλούσε, ήταν μοναδική εμπειρία, και αυτό συνέχισε να ισχύει για όσα χρόνια συνεργάστηκα μαζί του. Αισθανόμουν τιμή και περηφάνια που με άκουγε, ή όταν μου χτυπούσε την πλάτη και μου έλεγε μπράβο. Η αναγνώριση μας έδινε μεγάλη δύναμη να εντείνουμε τις προσπάθειές μας.

Ο αριστοτεχνικός χειρισμός του σε θέματα πωλήσεων έδωσε μεγάλη δυναμική στο προϊόν, και πολλούς νέους πελάτες. Αντιμετώπιζε με εξαιρετική ψυχραιμία τα όποια προβλήματα, δε μας έριχνε ποτέ τις ευθύνες για αυτά, αλλά αντιθέτως μας στήριζε. Επί της ουσίας ήταν ο στρατηγός ο οποίος μας οδηγούσε στον πόλεμο – τον πόλεμο τον οποίο, τελικά, πιστεύω ότι νικήσαμε.

Επίσης, έκπληξη αποτέλεσε η επιλογή του και η συναίνεσή του να δουλέψει ο γιος του μαζί μας χωρίς να αναλάβει κάποια διευθυντική θέση. Ποτέ δε θυμάμαι, στα ξενύχτια και στην κούραση εκείνης της περιόδου, να προσπαθεί να ελαφρύνει το βάρος που σήκωνε το παιδί του.

Η επιτυχία μας οφειλόταν στη διορατικότητά του να βγούμε πρώτοι στην αγορά, για να πάρουμε μεγαλύτερο κομμάτι από την πίτα της πληροφορικής. Ήταν θετικός να μας παράσχει οποιαδήποτε βοήθεια χρειαζόμασταν, χωρίς να στέκεται στο κόστος.

Η χαρά μου ήταν μεγάλη όταν τον άκουγα να μιλάει στους πελάτες μας για τις ικανότητες των ανθρώπων της DIS.

Ανήσυχο τον είδα μόνο τις ημέρες του σεισμού, όταν και πληγώθηκε η έδρα μας στην εθνική οδό, στα φανάρια της Renault.

Με συμβούλευε, χωρίς να με κάνει να αισθανθώ άσχημα, ότι πρέπει να σέβομαι την ιεραρχία και να προσπαθώ να βρω λύση μέσα από αυτήν. Καταλάβαινα όταν μου έλεγε ότι υπάρχει αυτός για να κρίνει τους υφισταμένους του. Τις συμβουλές που έδινε τις άκουγα και προβληματιζόμουν στο τι πρέπει να κάνω για να βελτιώσω τα λάθη μου. Τις έβλεπα σαν συμβουλές όχι του εργοδότη μου, αλλά πατέρα προς γιο. Τέτοιο κλίμα δημιουργούσε στις σχέσεις του, και μου άρεσε πολύ αυτό, το κλίμα της οικογένειας.

Η επιλογή των ανθρώπων για τη στελέχωση της εταιρίας ήταν εξαιρετική. Είχε τη διορατικότητα να επιλέγει τους σωστούς συνεργάτες.

Πάντα μας έλεγε:

«Δε θέλω τον καλύτερο τεχνικό, πρώτα θέλω καλό χαρακτήρα, και μετά βλέπουμε και τις ικανότητές του».

Περίοδος 1998-2006: Κάπου εκεί εισαγόμαστε στο χρηματιστήριο, γεγονός το οποίο έδωσε τεράστια ώθηση στην εταιρία, αλλά και τεράστιο διαχειριστικό βάρος σε εκείνον.

Το όραμά του όμως παρέμενε ανεξίτηλο: Να είμαστε ηγέτες στην αγορά της πληροφορικής. Είχε βεβαρυμμένο πρόγραμμα εν μέσω συγχωνεύσεων, τραπεζών και υποχρεώσεων στους μετόχους.

Μου έλειψε όμως η συχνή προσωπική επαφή, και πιστεύω ότι αυτό επηρέασε σημαντικά τα αποτελέσματα και την πρόοδο της εταιρίας. Σε αυτά που με αφορούν, σίγουρα την επηρέασε.

Η περίοδος εκείνη ήταν γεμάτη προβλήματα. Οι αντεκδικήσεις με την Computer Logic κατ' αρχάς.

Θυμάμαι την ανακοίνωση που μας έκανε για την αποχώρηση των στελεχών της Computer Logic, αφού είχαν πουλήσει πρώτα τις μετοχές τους και αργότερα άνοιξαν δική τους εταιρία. Είχε κούραση, θλίψη στα μάτια του, δεν είχαν πια τη λάμψη που είχαμε συνηθίσει. Αυτό μας επηρέαζε.

Πάντα προσπαθούσε να βγάζει δύναμη προς τα εμάς, αλλά αν ήσουν παρατηρητικός, έβλεπες ότι κάτι είχε αλλάξει. Τα προβλήματα σε ένα βαθμό πιστεύω είχαν επηρεάσει και την υπομονή και την ψυχραιμία του.

Είχαμε μπει σε ένα τούνελ με διαφορετικά προβλήματα ανά περίοδο.

Στις λίγες προσωπικές κουβέντες μας μας εφιστούσε την προσοχή να κερδίζουμε την εμπιστοσύνη των συνεργατών μας, να τους δείχνουμε πραγματικό ενδιαφέρον για την προσωπική τους κατάσταση και να προσπαθούμε να αξιοποιούμε όσο το δυνατόν καλύτερα τις δεξιότητές τους.

Εντύπωση μου προκαλούσε επίσης όταν μας έλεγε να είμαστε προσεκτικοί με τους συνεργάτες μας λόγω των προσωπικών εμπειριών που είχε από συμπεριφορές συνεργατών του οι οποίοι δεν είχαν τηρήσει τα λόγια και τις υποσχέσεις τους. Επιπλέον, μας έλεγε να είμαστε μετρημένοι και να μην υποσχόμαστε πράγματα που δε θα τηρούσαμε.

Ακόμα και σε αυτήν τη δύσκολη περίοδο προσπαθούσε να βρει λύσεις, και όχι να μένει στο ποιος φταίει. Ίσως ήταν παραπάνω συναισθηματικός από ό,τι έπρεπε σχετικά με την απομάκρυνση ανθρώπων από την εταιρία. Πιστεύω ότι δεν ήθελε να απολύεται εργαζόμενος από την εταιρία, και αυτό μάλλον μας στοίχισε εκείνη την εποχή.

Η εταιρία συνέχισε την πορεία της εν μέσω προβλημάτων, και φτάσαμε στη χρονική στιγμή όπου ανέλαβε τον έλεγχο η EUROBANK με τη Μαρία Οι-

κονομίδου, που αντικατέστησε τον Γιώργο Πέτρου.

Ο Γιάννης Κυριακόπουλος συνέχισε να λειτουργεί σαν η εταιρία να είναι δική του, αλλά η σελίδα είχε αλλάξει. Είχαμε περάσει από τη διοίκηση από επιχειρηματία σε διοίκηση από στέλεχος. Η εταιρία μπήκε σε φάση εσωστρέφειας, η διοίκηση δεν αξιοποιούσε την εμπειρία του, γεγονός το οποίο ο ίδιος δεν αποδέχτηκε ποτέ. Εκείνη την εποχή το συναίσθημα που μου έβγαζε ήταν ότι αισθανόταν σαν ένα φυλακισμένο λιοντάρι.

Οι αλλαγές συνεχίζονταν. Περάσαμε στη διοίκηση του Βασίλη Τραπεζάνογλου, όπου αποκαταστάθηκε σε κάποιο βαθμό η ισορροπία στις σχέσεις προέδρου και διευθύνοντος συμβούλου, και χάρη στην αριστοτεχνική διαχείριση του Γιάννη Κυριακόπουλου παίρναμε δουλειές ενάντια στις προβλέψεις και έβλεπες ότι ο ενθουσιασμός του θέριευε ξανά.

Και αυτή η μεταβατική περίοδος όμως δεν διήρκεσε πολύ, και οδηγηθήκαμε τελικά στους κόλπους της MARFIN και στη διοίκηση του Γιάννη Καρακαδά. Δεν προερχόταν από τους κόλπους της πληροφορικής, ήρθε να διοικήσει με αμερικάνικα πρότυπα.

Θυμάμαι την αγωνία του (πάντα ήλπιζε) πριν μπούμε στη συνάντηση που είχαν διοργανώσει, για να τους παρουσιάσουμε τα τμήματα. Ήθελε να τους

κάνουμε καλή εντύπωση. Ήμασταν έξω από την αίθουσα και κοιτούσε εάν έχουμε καλή εμφάνιση.

Τον χαιρέτησα, και μέσα στη συγκίνηση μου λέει:

«Εμείς θα μιλήσουμε».

Και εγώ εκείνη τη στιγμή αμφέβαλα.

«Αντέχει να ξαναπροσπαθήσει;» έλεγα.

Δε με τιμάει η σκέψη μου, αλλά την έκανα.

Περίοδος 2006-2008: Αυτή θα τη χαρακτήριζα ως περίοδο της τρέλας. Ικανή διοίκηση με καλά στελέχη. Ξεκινούσε μια νέα προσπάθεια.

Αρχίσαμε το business plan για το επόμενο βήμα της DIS.

Στο πρόσωπό του φαινόταν ότι ήδη είχε γυρίσει σελίδα και περίμενε τη μέρα που θα επαναδραστηριοποιούνταν για να κερδίσει τη θέση που του άξιζε στην αγορά της πληροφορικής. Είχε ανακτήσει την ψυχραιμία του και μας έδινε κάποιον χρόνο για να ωριμάσουμε λίγο και εμείς. Πάντα μας έλεγε, και πίστευε στο, «η ισχύς εν τη ενώσει».

Εκείνη την εποχή χρησιμοποίησε όλα τα διαπραγματευτικά του ταλέντα, και ήρθαν πελάτες μαζί μας. Τα δεδομένα ήταν δύσκολα, αλλά με την προσωπικότητά του πέτυχε σημαντικά deals. Ήταν απίστευ-

τα δραστήριος, και όργωσε στην κυριολεξία όλη την Ελλάδα. Έδειχνε ακούραστος...

Σχεδόν πάντα, στη νέα εταιρία, ρωτούσε τη γνώμη μας για το πώς να διαχειριστούμε τα θέματα. Το έκανε για να μας εκπαιδεύσει, με μεγάλη υπομονή.

Τελικά το πέτυχε.

Η Δάφνη Σκαραμαγκά:

Ξεκίνησα την επαγγελματική μου ζωή στα τέλη του 1988 στην DIS. Στάθηκα πολύ τυχερή που είχα την ευκαιρία να συνεργαστώ στενά με τον Γιάννη Κυριακόπουλο για δεκαεπτά χρόνια, αρχικά ως γραμματέας του, και στο τμήμα ανθρώπινου δυναμικού αργότερα, και να αποκτήσω πλούσια εμπειρία. Αποδείχθηκε για μένα μεγάλος δάσκαλος.

Ακόμα και σήμερα δεν ξεχνώ τη μεγάλη επιμονή που διέθετε και την προσήλωσή του στους στόχους. Δε θεωρούσε τίποτα αδύνατο.

Χαρακτηριστικά, συνήθιζε να μου λέει:

«Πιστεύω ότι ακόμη κι αν θελήσω να μετακινήσω το βουνό απέναντί μου, θα βρω τελικά κάποιον τρόπο να το καταφέρω», και πραγματικά το πίστευε.

Δε δεχόταν εύκολα ότι κάτι ήταν αδύνατο να γί-

νει, και πάντα είχε εναλλακτικές προτάσεις να κάνει. Ήταν ευρηματικός, εργατικός, δίκαιος και διέθετε ηθικές αξίες ως επαγγελματίας, ως οικογενειάρχης και ως άνθρωπος. Είχε πάνω από όλα όραμα και στόχευε ψηλά.

Είχε την ιδιότητα να προσεγγίζει τους συνεργάτες του με ζεστασιά και να τους δείχνει εμπιστοσύνη, αφήνοντάς τους περιθώριο για πρωτοβουλίες και δημιουργία. Έδινε μεγάλη σημασία στην καλλιέργεια ευχάριστου κλίματος στην εταιρία, και δεσμών μεταξύ των εργαζομένων. Με δική του πρωτοβουλία οργανώνονταν κάθε χρόνο εκδηλώσεις για τους εργαζομένους, εκδρομές, γιορτές για τα παιδιά τους κ.λπ.

Ίσως κάποιοι δε θα τον θεωρούσαν «εύκολο» άνθρωπο. Και αυτό διότι έδινε μεγάλη σημασία στην ποιοτική δουλειά και την εξυπηρέτηση του πελάτη. Έτσι, όμως, γινόμασταν κι εμείς καλύτεροι επαγγελματίες. Από την άλλη, πίστευε στο διάλογο και ενθάρρυνε τις νέες προτάσεις και ιδέες. Τέλος, δεν ξεχνώ πως η καλημέρα που μας απηύθυνε κάθε πρωί ήταν ζεστή και αυθόρμητη!

Οι αγαπημένοι άνθρωποι μένουν πάντα στη μνήμη μας ως γλυκιά ανάμνηση και καταφεύγουμε σε αυτούς τόσο στις δύσκολες όσο και στις ευχάριστες στιγμές μας.

Τριαντάφυλλος Μαραγκός, σύμβουλος έργων πληροφορικής:

Άφησε ανεξίτηλα τα ίχνη του και κόσμησε με την παρουσία του το χώρο που εκπροσώπησε.

Μια ιστορική μορφή για το χώρο της ελληνικής πληροφορικής, με ιδιαίτερα επιτυχημένη πορεία, που οδήγησε στη δημιουργία ενός από τους μεγαλύτερους ελληνικούς ομίλους υψηλής τεχνολογίας.

Αναμφισβήτητα ο Γιάννης Κυριακόπουλος συγκαταλέγεται στους διορατικούς και επιτυχημένους της πληροφορικής στην Ελλάδα, που κέρδισαν το στοίχημα των νέων τεχνολογιών σε συνδυασμό με την επιτυχημένη επιχειρηματική δραστηριότητα.

Ως επιστροφή στο μέλλον είχε χαρακτηρίσει την ίδρυση της νέας DIS. Εννοώντας, σαφώς, τη νοοτροπία και τη φιλοσοφία που είχε εφαρμόσει ο ίδιος από το 1981, όταν πρωτοξεκίνησε: δηλαδή, να διευθύνει μια εταιρία με τρόπο πελατοκεντρικό και ανθρωποκεντρικό, σε ένα κλίμα που να καθιστά στους συνεργάτες του τη δουλειά διασκέδαση, όπως χαρακτηριστικά ανέφερε.

Επεδίωκε να είναι στο πλευρό όλων των ανθρώ-

πων που γνώριζε, σε εύκολες και δύσκολες στιγμές, σε χαρές και λύπες. Η πόρτα του ήταν πάντα ανοιχτή για τον κάθε συνεργάτη του.

Ήξερα ποιο χέρι μού χτυπούσε την πλάτη, ήμουν περήφανος που τον είχα συνεργάτη και φίλο.

Οι πρώτες τρεις φράσεις του όταν πέρασα τη συνέντευξη για πρόσληψη:

«Έλα να ζήσεις μαζί μας. Τι ζώδιο είσαι; Είσαι Ολυμπιακός;»

Θυμάμαι εκείνο το πορτοκαλί κράνος, ήταν το γούρι του, κυρίως στις παρουσιάσεις. Αυτό το κράνος το είχε φέρει από τα Ναυπηγεία, όπου το χρησιμοποιούσαν όταν επισκέπτονταν το εργοτάξιο.

Έλεγε στις δύσκολες στιγμές, για να πάμε μπροστά:

«Απαιτείται όραμα, πάθος και δέσμευση στο κυνήγι αυτού του οράματος. Απαιτείται προθυμία να λάβεις εσκεμμένα κάποια ρίσκα».

Ικανός να σκορπίζει χαρά και αισιοδοξία. Να μας βοηθήσει να αντιμετωπίσουμε θετικά και αποτελεσματικά την κρίση της κοινωνίας μας. Να μας φέρει πιο κοντά. Να βγάλει στην επιφάνεια το βασικό χαρακτηριστικό όλων μας, την ανθρωπιά. Να αποτελέσει έναυσμα προσωπικής και συλλογικής ανάπτυξης.

Πάντα λειτουργούσες δίπλα του με θετική ενέρ-

γεια. Θυμάμαι την ικανότητά του σε συναντήσεις με πελάτες, σε πιθανά προβλήματα, πώς «αυτοσχεδίαζε» ανάλογα με τον συνομιλητή του, αλλά και με τα κατάλληλα επιχειρήματα βέβαια. Τέλος, θυμάμαι πόσο του άρεσε η οργάνωση της ετήσιας συγκέντρωσης, τις περισσότερες φορές το συνδύαζε με μια ωραία εκδρομή.

Δεν ξεχνώ βέβαια την ομάδα ποδοσφαίρου DIS, που ήταν η κρυφή αγάπη του.

Ο Κωνσταντίνος Κουρκούμπας, οικονομικός διευθυντής: Βόλος, έναρξη λειτουργίας συστήματος S/36 IBM type 3560 και έκδοση του πρώτου μηχανογραφημένου τιμολογίου για το 1984. Πρόχειρο δείπνο στο γρασίδι με ψητό κοτόπουλο από ψητοπωλείο Νέας Ιωνίας. Παρόντες: Σώτος Σωτηρίου (γεν. διευθυντής ΕΥΡΗΚΑ), Γιάννης Κυριακόπουλος, Γιώργος Ξενάκης και ο γράφων.

Βόλος: συνάντηση με ΕΥΡΗΚΑ και IBM για αύξηση χωρητικότητας σκληρού δίσκου από τα 30 MB στα 60 MB, με τη συμμετοχή της IBM (Πατεράκης), DIS (Γιάννης Κυριακόπουλος), ΕΥΡΗΚΑ (Σωτηρίου, Κουρκούμπας). Μάχη ομηρική του Γιάννη Κυριακόπουλου με τα θηρία, όπου με εφόδια την αυτοκυριαρ-

χία, τη στρατηγική και την ευφυΐα του μαθηματικού κατάφερε να οδηγήσει τη συζήτηση σε εκτόνωση και να συνεχιστεί η συνεργασία μας για πολλά χρόνια.

Όλες αυτές οι αναμνήσεις, καθώς και πολλές άλλες, τον κρατάνε στη μνήμη μου ως έναν πολύ σημαντικό άνθρωπο της επιχειρηματικότητας, της πληροφορικής, αλλά και κάποιον που καθόρισε το επαγγελματικό μου μέλλον.

Εκείνος με πρότεινε στη διοίκηση της εταιρίας για τη θέση του μηχανογράφου.

Ο οικονομικός διευθυντής Βασίλειος Χάνας στάθηκε στις συγχωνεύσεις:

Η DIS ήταν μια υγιής εταιρία, η μεγαλύτερη στο χώρο της. Είχε ένα ισχυρό πελατολόγιο.

Πουλούσε λογισμικό σε πολύ μεγάλο αριθμό εταιριών. Υπήρξε όμως ιδιαίτερα ατυχής η συγχώνευση με την Computer Logic, μια τραυματική εμπειρία για όλους μας. Απορίας άξιον είναι πώς έφτασαν οι αρμόδιοι σε αυτό το αποτέλεσμα, να μην υπάρχει πλειοψηφία σε κανέναν. Μερικές από τις θυγατρικές εταιρίες που αγοράστηκαν και συγχωνεύτηκαν, χρειάστηκαν δάνεια. Από εκεί άρχισαν τα προβλήματα.

Νομίζω ότι υπήρξε ένα υπερβολικό επιχειρηματικό άνοιγμα. Επίσης, ίσως θα έπρεπε να πουληθεί ένα ποσοστό της εταιρίας, αλλά έτσι βέβαια θα περιοριζόταν το ποσοστό της.

Όσο για τον Γιάννη Κυριακόπουλο, ήταν κοντά σε όλους μας. Θυμάμαι χαρακτηριστικά μια μέρα όπου τον περίμενα στο γραφείο μου, και εκείνος καθυστερούσε: βγαίνω λοιπόν να ρωτήσω πού είναι, και τον βλέπω να μιλά με τον θυρωρό σχετικά με την οικογένειά του.

Αντώνης Ταβουλάρης, τεχνικός διευθυντής:

Όταν έφυγα από την εταιρία μετά τη συγχώνευση, έπειτα από 15 χρόνια, διότι δεν μπορούσα να συνεργαστώ, η Computer Logic ήταν μια εταιρία προϊοντοκεντρική, ενώ η DIS ήταν πελατοκεντρική. Από φυσικού μου, σε ακραίες καταστάσεις αποστασιοποιούμαι όταν δεν υπάρχει λύση.

Μόλις έφυγα, έστησα μια εταιρία, αξιοποιώντας την εμπειρία που είχα αποκτήσει από τον Γιάννη Κυριακόπουλο στο χώρο του software για τη ναυτιλία. Στις δύσκολες στιγμές μου, τον βλέπω στον ύπνο μου να με συμβουλεύει σαν πατέρας. Το μεγα-

λύτερο μάθημα που πήρα ήταν ότι έπρεπε να μείνω μακριά από τράπεζες. Τώρα καταλαβαίνω τις δυσκολίες που περνούσε. Θυμάμαι όταν κάποιος συνεργάτης έπαιρνε προγράμματα και πήγαινε να τα πουλήσει σε πελάτη της DIS με λιγότερο κόστος, ή ακόμη και να του τα συντηρήσει, πόσο τον στεναχωρούσε. Τώρα όλο αυτό το καταλαβαίνω, διότι πέρασα και εγώ ίδια περίπτωση. Το ευτύχημα είναι ότι κράτησα τα καλύτερα χρόνια που δούλεψα και συνεργάστηκα με τους συναδέλφους μου και με τον δάσκαλό μου, και λυπάμαι για τους συναδέλφους μου που πέρασαν δύσκολα.

Ο διευθυντής πωλήσεων Ευάγγελος Κυριακόπουλος μίλησε για τις πωλήσεις, όπως είναι φυσικό:

Με την DIS είμαι από το 1989. Οι τεχνικοί ετοίμασαν ένα προϊόν λογισμικού, το Compac, και αργότερα το Compac400. Απευθυνόταν σε μεγάλες ελληνικές εταιρίες και θυγατρικές πολυεθνικών. Βέβαια «έτρεχε» μόνο σε συστήματα IBM, λόγω του ότι την εποχή εκείνη υπήρχε απόλυτη εξάρτηση εξοπλισμού, λειτουργικών συστημάτων και εφαρμογών. Η μεγάλη καινοτομία ήταν ότι για πρώτη φορά στην Ελλάδα

αναπτύχθηκε λογισμικό για τέτοια συστήματα και τέτοιου μεγέθους εταιρίες με λογική «πακέτου» και όχι με την καθιερωμένη (ως τότε) λογική «κατά παραγγελία». Αυτό σε συνδυασμό και με την υιοθέτηση και άλλων καινοτόμων πρακτικών, που είχαν ήδη αρχίσει να κάνουν την εμφάνισή τους στο εξωτερικό, όπως για παράδειγμα ο διαχωρισμός συμβούλων υλοποίησης εφαρμογών και προγραμματιστών ανάπτυξης λογισμικού, πραγματικά απογείωσε την εταιρία.

Κάθε χρόνο διπλασιάζονταν οι πελάτες, οι άνθρωποι, οι χώροι και τα κέρδη της εταιρίας. Η εταιρία δεν είχε δάνεια, οι πελάτες μάς εμπιστεύτηκαν και σε άλλες χώρες τις εταιρίες τους – όπως η Αθηναϊκή Ζυθοποιία, η ΔΕΛΤΑ, η ΕΥΡΗΚΑ κ.λπ. Πήγαμε Ρουμανία, Βουλγαρία, Γιουγκοσλαβία. Στην Κύπρο είχαμε μια πολύ μεγάλη μερίδα πελατών και στη Θεσσαλονίκη είχαμε υποκατάστημα με πολλά άτομα.

Οι πελάτες μας δεν έφευγαν. Αντίθετα, περίμεναν και τις νέες διαδοχικές versions στα πακέτα λογισμικού. Οι εφαρμογές εμπλουτίζονταν συνεχώς· η ειδική περίπτωση ενός πελάτη μπορούσε να εφαρμοστεί και σε άλλους. Η εταιρία δεν είχε πρόβλημα από πελάτες. Είχαμε σχεδόν όλες τις φαρμακευτικές εταιρίες, εφημερίδες, κλωστοϋφαντουργίες, βιομηχανίες, πολυεθνικές (π.χ. Μαρινόπουλος, Hellas Can,

Μπουτάρης, Μεταξάς, Misko, Notos, Bravo, Pepsi).

Η τεχνολογική εξέλιξη ώθησε την εταιρία στον επανασχεδιασμό του κύριου προϊόντος της εταιρίας. Αναπτύχθηκε το CompacWin, το οποίο «έτρεχε» σε όλες τις ανοιχτές πλέον πλατφόρμες και αντίστοιχους εξοπλισμούς.

Η Computer Logic εξυπηρετούσε μικρότερου βεληνεκούς πελάτες ως επί το πλείστον. Είχε κάνει μια προσπάθεια να εισέλθει στο χώρο των μεγάλων επιχειρήσεων τα δύο τρία τελευταία χρόνια πριν από τη συγχώνευση με την DIS.

Προσπαθώ να μη θυμάμαι την εποχή της συγχώνευσης, επειδή υπήρχαν διαφορετικές προσεγγίσεις σχεδόν στο σύνολο των θεμάτων λειτουργίας, ανάπτυξης, πωλήσεων και γενικότερα κατεύθυνσης της εταιρίας. Κάναμε παρουσιάσεις επί παρουσιάσεων, ποιο προϊόν θα επικρατήσει, ποιος θα κάνει τι, με ποιον τρόπο κ.λπ.

Δύσκολες και στενάχωρες καταστάσεις. Αυτό που χρειάζεται ιδιαίτερη αναφορά είναι ότι αποφασίστηκε μια συγχώνευση χωρίς να έχει προαποφασιστεί καμία στρατηγική και σε κανένα θέμα που να έχει σχέση με τη νέα εταιρία. Ό,τι αποφάσεις πάρθηκαν, έλαβαν υπόψη τους μόνο τραπεζικές και χρηματιστηριακές παραμέτρους. Βέβαια εδώ θα πρέπει να

σκιαγραφήσουμε λίγο την τότε εποχή, η οποία ήταν πολύ διαφορετική από σήμερα. Η Ελλάδα ζούσε στο σύνολό της τον χρηματιστηριακό πυρετό, και ήταν στον προθάλαμο της εισαγωγής στο ευρώ, με ό,τι αυτό θα έφερνε στην οικονομία.

Ένα ακόμα εντυπωσιακό χαρακτηριστικό της εν λόγω συγχώνευσης είναι ότι αποφασίστηκε η νέα εταιρία να διοικείται με μια σχέση 50-50 management από τις δύο πλευρές που εκπροσωπούσαν τους μετόχους των δύο παλαιότερων εταιριών.

Στις εορτές της εταιρίας γλεντούσαμε όλοι μαζί, και πρώτος βέβαια ήταν εκείνος.

Ευάγγελος Μανδραβέλης, δημοσιογράφος Καθημερινής:

Ο Γιάννης Κυριακόπουλος ήταν ένας ακούραστος επιχειρηματίας που αγαπούσε ιδιαίτερα τη ζωή, την ομάδα του και, πιο πολύ απ' όλα, την ωραία του Ελένη. Ως επαγγελματίας, ο Γιάννης ήταν αυτό που σήμερα θα χαρακτηρίζαμε... Ντούρασελ. Θυμάμαι ένα πρωινό που τον συνάντησα στα γραφεία της DIS στην οδό Θεσσαλονίκης. Μου εκμυστηρεύτηκε ότι το προηγούμενο βράδυ είχε κοιμηθεί πολύ λίγο. Είχε ταξιδέψει την προηγούμενη μέρα με πτήση τσάρτερ

στο Μιλάνο, μαζί με άλλους φανατικούς «γαύρους», για να δει την αγαπημένη του ομάδα, τον Ολυμπιακό. Λεπτομέρειες από τον αγώνα δε θυμάμαι. Θυμάμαι, ωστόσο, ότι μου είπε πως είχε ταξιδέψει όλο το βράδυ για να είναι το πρωί στο γραφείο του. Επίσης, θυμάμαι πολύ καλά ότι, παρά το αυθημερόν πηγαινέλα στο Μιλάνο, ο Γιάννης ήταν φρέσκος κι ευδιάθετος. Σαν να μην είχε ταξιδέψει την προηγουμένη, σαν να είχε περάσει ένα άνετο και ήσυχο βράδυ. Δε θα κρύψω κάποιες αμυχές ζήλιας που ένιωσα μέσα μου, έχοντας μπροστά μου έναν μεσήλικα, 20 χρόνια μεγαλύτερό μου, ο οποίος φαινόταν να έχει περισσότερες αντοχές από εμένα.

Το δεύτερο που θυμάμαι πολύ καλά είναι η κοινή μας επίσκεψη στα κεντρικά γραφεία της εταιρίας παραγωγής ζυμαρικών Μέλισσα. Εκεί συναντήσαμε τον επικεφαλής της εταιρίας Γιώργο Κίκιζα. Στόχος της επίσκεψης ήταν να γίνει μια παρουσίαση στην εφημερίδα *ΚΕΡΔΟΣ* του νέου συστήματος Compac που εγκατέστησε η DIS στη βιομηχανία ζυμαρικών. Αν και ήμουν χρόνια δημοσιογράφος μέχρι τότε σε θέματα πληροφορικής, ποτέ δεν είχα δει την πληροφορική από την πλευρά του πελάτη. Πάντοτε έβλεπα –και το ίδιο έκαναν οι περισσότεροι συνάδελφοί μου– την πληροφορική από την πλευρά του προμη-

θευτή/κατασκευαστή. Ο Γιάννης Κυριακόπουλος ήταν ο πρώτος επιχειρηματίας που συνάντησα ο οποίος έβλεπε την πληροφορική περισσότερο ως εργαλείο και όχι ως αυτοσκοπό, όπως συνέβαινε στους περισσότερους επαγγελματίες κι επιχειρηματίες της πληροφορικής. Αυτό θεωρώ ότι ήταν ένας επιπρόσθετος λόγος που τον οδήγησε στην επιτυχία και στη δημιουργία μιας ισχυρής εταιρίας, της DIS.

Συνεργάτες θυμούνται το εκκωφαντικό χειροκρότημα στην εορτή της αποχώρησής του και από τις δύο εταιρίες – την Computer Logic και την DIS.

Συνεργάτες από την ομάδα τεχνικών: Εργάζονταν Σαββατοκύριακα για να ετοιμάσουν κάποιο πρότζεκτ και να το παραδώσουν εγκαίρως.

Ερχόταν και τους έλεγε:

«Ελάτε να κάνουμε ένα διάλειμμα και να μιλήσουμε για τον Ολυμπιακό», ή «να οργανώσουμε τη στρατηγική που θα παίξουμε μπάλα την Κυριακή» – σε εκείνα τα τουρνουά είχε κερδίσει και το κύπελλο η DIS.

«Ήταν ένας πολύ καλός κόουτς...» έλεγαν για αυτόν.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΕΛΕΝΗΣ ΚΑΣΤΡΙΣΙΟΥ-ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΙ ΣΥΜΜΑΘΗΤΕΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΤΗΘΗΚΕ & ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΘΗΚΕ
ΣΤΙΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΚΕΔΡΟΣ

ΤΥΠΙΩΘΗΚΕ ΣΕ 1.000 ΑΝΤΙΤΥΠΑ
ΣΤΙΣ ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΥΣΟΥΛΗΣ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΝΙΚΑ 13, ΑΧΑΡΝΑΙ, ΤΗΛ. 210-24.43.891
ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟ ΤΟΥ 2015
ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ «ΚΕΔΡΟΣ»
Γ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 3, ΑΘΗΝΑ 106 78
ΤΗΛ. 210-38.02.007 – 210-38.09.712 FAX: 210-33.02.655